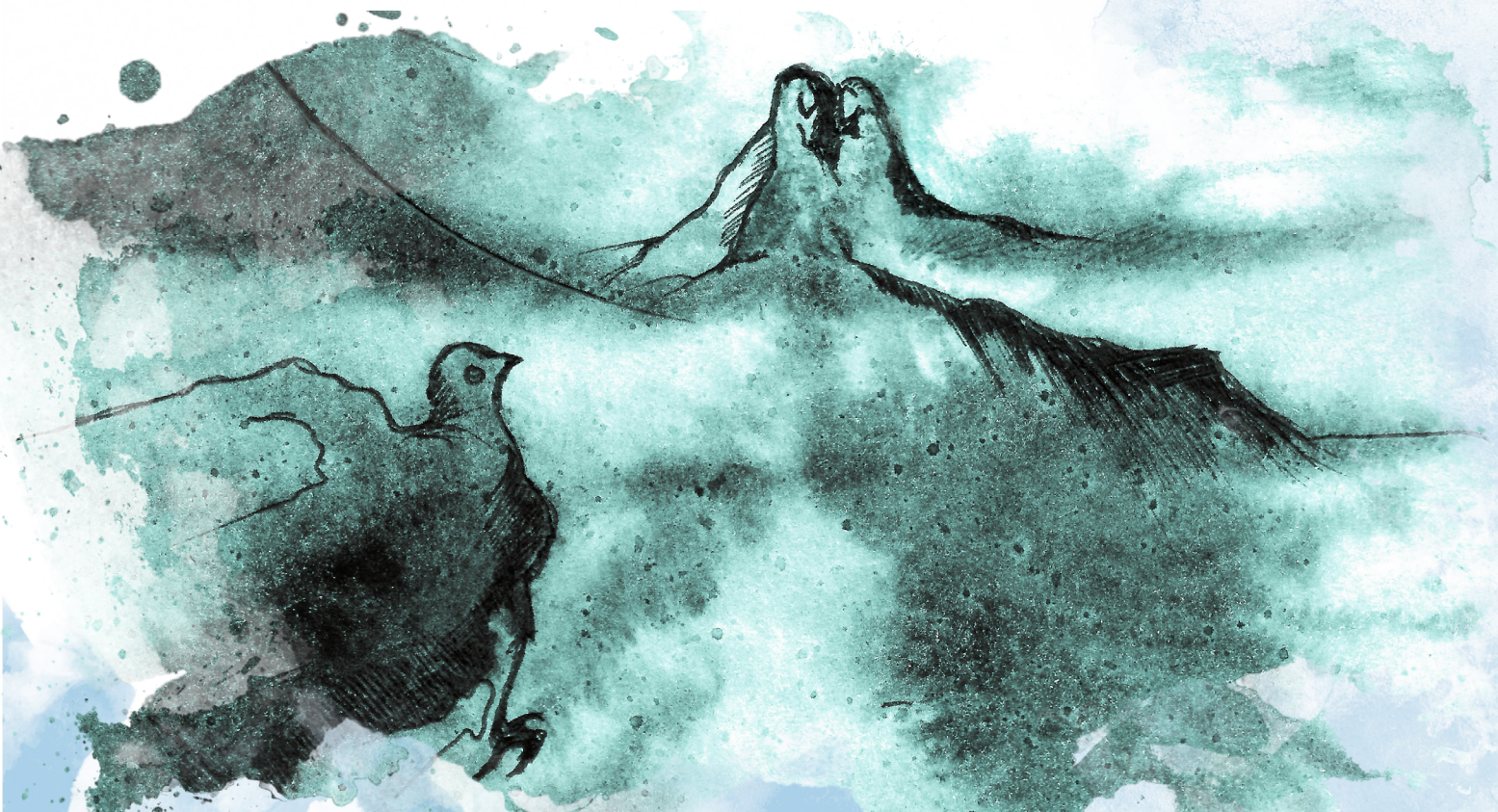

Erasmus+ programmas stratēģisko partnerību projekts

„Seko stāstam – stāstniecība kā motivējoša un iedrošinoša stratēģija pieaugušo izglītībā”

Rokasgrāmata
lauku aktīvistiem un pieaugušo izglītībā iesaistītajiem

Erasmus+

LAUKU
PARTNERĪBA
SĒLIJA

SATURS

Priekšvārds	3
Stāstniecības maģija	4
Projekta stāsts	5
Nacionālie elementi	8
Teorija	
Motivācija – tās būtība un kā to stimulēt	11
Problēmas, ar ko sastopas mazizglītotie lauku iedzīvotāji, iesaistoties izglītojošās aktivitātēs	13
12 svarīgas stāstniecības pazīmes	14
Kas stāstniecību padara par teicamu motivēšanas stratēģiju līdzekli pieaugušo izglītībā	15
Kā stāstniecību izmantot pieaugušo izglītībā	16
Iejas iedvesmai	17
Iejas stāstu pielietojumam	18
Iejas ierosmei	21
Pilotaktivitātes	31
Polijas pilotaktivitātes	32
Slovākijas pilotaktivitātes	36
Latvijas pilotaktivitātes	40
Stāstniecības resursi	52

PRIEKŠVārds

Lasītāj, Tu rokās turi rokasgrāmatu, kas tapusi Erasmus+ programmas stratēģisko partnerību projekta „Seko stāstam – stāstniecība kā motivējoša un iedrošinoša stratēģija pieaugušo izglītībā” īstenošanas rezultātā. Projektā sadarbojās trīs partnerorganizācijas no Polijas, Slovākijas un Latvijas ar mērķi pētīt un pielietot stāstniecību kā motivējošu mācību metodi pieaugušo izglītībā.

Stāstniecība kļūst arvien populārāka dažādās mācību situācijās, bet lielākoties tie ir stāsti kā tādi. Šajā projektā mēs centāties iet tālāk: pētīt un analizēt, kas tieši stāstniecību padara tik spēcīgu un ietekmīgu, sadalīt stāstīšanu sastāvdaļās, kā arī lūkot stāstus pārveidot tā, lai tie kļūtu par teicamu motivējošu un izglītojošu līdzekli.

Šī rokasgrāmata ir domāta lauku aktīvistiem, vietējo kopienu un biedrību vadītājiem, pieaugušo izglītotājiem, stāstniekiem, kultūras un sociālajiem darbiniekiem, kuri interesējas par līdzīgu projektu un aktivitāšu organizēšanu.

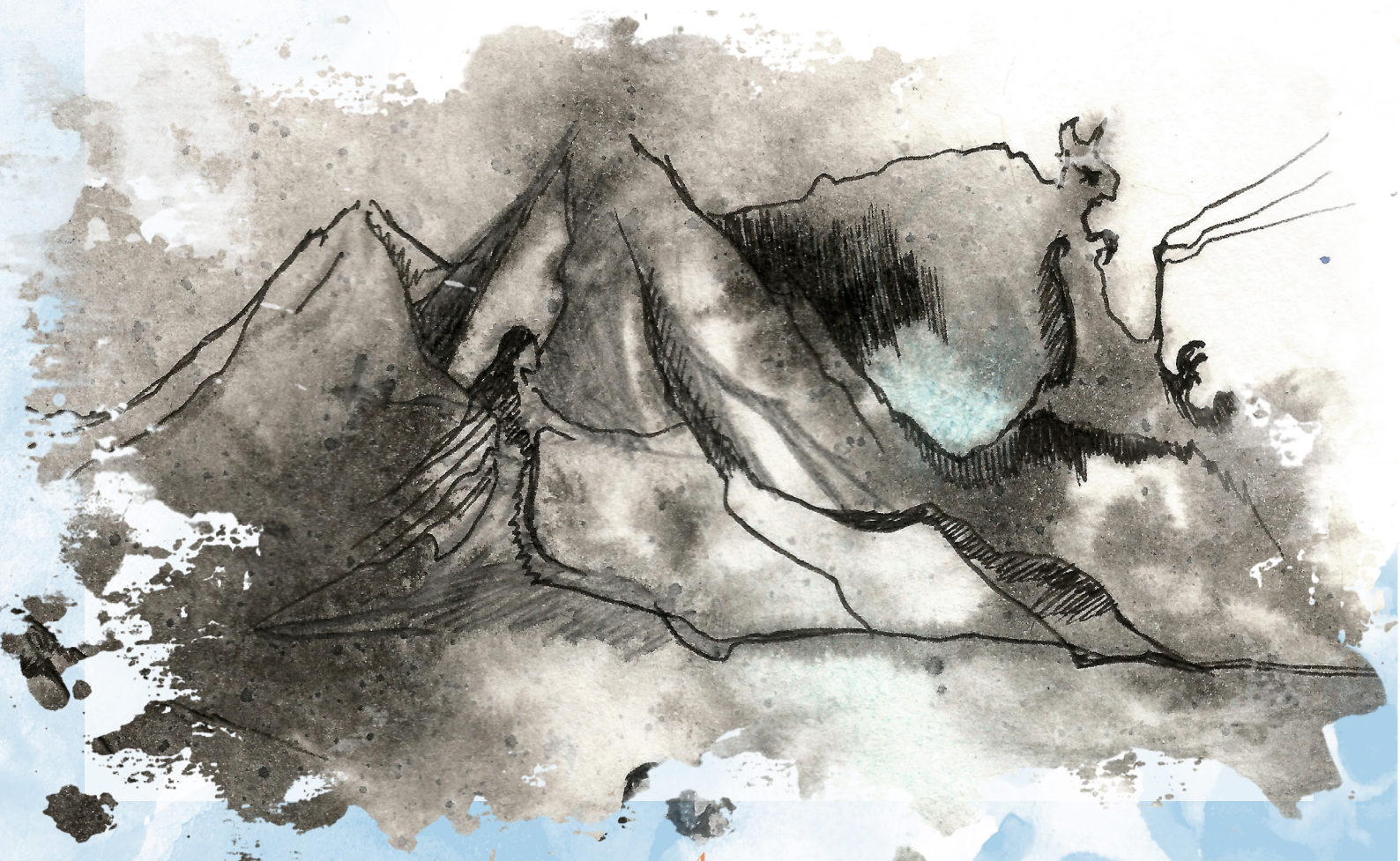
Ņemot vērā tik plašu mūsu auditorijas daudzveidību, mēs centāties izveidot rokasgrāmatu, kurā jebkurš var sev atrast ko interesantu, nemaz nelasot rokasgrāmatu no vāka līdz vākam. Mēs centāties saturu veidot ļoti kompaktu un konkrētu, kas lasītāju iedvesmotu veidot pašam savu stāstu pielietošanas izpratni un kā labāk izmantot mūsu piedāvātos piemērus.

Lasiet ar prieku!

STĀSTNIECĪBAS MAĢIJA

/Pasaka no Šīmasa Mak Manusa grāmatas „Zelta grauds velk pie zemes”. Latviski izdots apkopojums „Īru leģendas un pasakas” 1969.g., izdevniecība „Liesma”/

„Reiz kādā ciemā dzīvoja namdaris Gobanšors. Viņš bija visgudrākais vīrs tuvākā un tālākā apkaimē; protams, ja neskaita viņa sievu. Reiz ciematam pienāca grūti laiki, un namdarim kopā ar nu jau paaugušos dēlu nācās doties peļņā uz pilsētu. Tā kādā rītā abi peļņas vīri uzsāka ceļu. Taču, nonākot pie tuvākās kalnu grēdas, Gobanšors sacīja dēlam: „Pārnes mani pāri šiem kalniem, es jau esmu vecs, un tāds ceļš man nav pa spēkam.” Dēls bija pārsteigts, un visādi centās tēvu pārliecināt, ka šis uzdevums nekādi nav pa spēkam viņam. Namdaris nepiekāpās – pārnes, un viss, tālāk neiešu. Tā nu viņiem nācās griezties atpakaļ uz mājām. Otrajā dienā ceļš tika uzsākts no jauna, un turpinājās tas pats – pienākot pie kalniem, Gobanšors uzstāja, lai dēls viņu pārnes pāri. Arī trešajā dienā celinieki tālāk par kalnu grēdu netika. Vakarā dēls saprata, ka jātūdz padoms mātei, un visu izstāstīja. Māte pasmaidīja un sacīja: „Dēls, kad redzi kalnus tuvojamies, uzsāc stāstīt kādu no mūsu skaistajiem stāstiem – par feju jaunavām, varoņiem vai bruņiniekiem. Un ejiet tikai neapstājoties uz priekšu.” Dēls padomu īsti nesaprata, taču, palaujoties uz mātes gudrību, tā arī darīja – tuvojoties kalniem, uzsāka stāstīt garu un skaistu stāstu. Stāsta nobeigums izskanēja jau kalnu grēdas otrā pusē... Namdaris Gobanšors pavērās atpakaļ un sāka smieties: „Rau, es pazīstu tavas mātes gudrību! Un arī tu, dēls, to ielāgo – labs stāsts var pārnest pāri kalnu grēdām, dažkārt tik nepārejamām...”

PROJEKTA STĀSTS

Prologs

Senos laikos tālu projām Alden Bizenes pilī Beļģijā dzima Ideja. Tai nebija ne vārda, ne veidola un tā laidās pāri Eiropai, lai rastu iespēju kļūt dzīvot spējīgai.

Kādu dienu tā laidās pāri Krakovai un pekšņi pamanīja Vaveles Pūķi.

Ideja pielidoja tam klāt un vaicāja: *-Vai tu tiešām eksistē? Es domāju, ka tu esi pasaku tēls.*

Zini, es tiešām eksistēju, bet, hmmm... īstenībā es neesmu Vaveles Pūķis. Es esmu ErasmusPlus. Nākošgad būs Eiropas Kultūras Mantojuma gads, tāpēc mani palūdza pārgērbties par Vaveles Pūķi, lai redzētu, kā darbojas

"ErasmusPlus??? Eiropas Savienības programma? Tad varbūt tu man vari palīdzēt?" - un Ideja izstāstīja ErasmusPlus par savu problēmu.

Jā, protams, ka es tev varu palīdzēt – atbildēja ErasmusPlus - iegūt vārdu, veidolu un es par varētu tev iedot naudu ... bet ... tev ir jāatrod trīs burvju vietas: pirmajai ir jābūt senai karaļu un universitāšu pilsētai, kur cilvēki ļoti daudz domā (īstenībā, pārāk daudz), otrajai ir jābūt augstu, augstu kalnu pakājē, kur cilvēki ar savām rokām rada brīnumus, trešajai jābūt tālu, tālu projām nekurienes vidū, kur cilvēki prot kaut ko radīt no nekā. Tad, kad tu šīs vietas atradīsi, atrodi un apvieno tajās dzīvojušus līdzīgi domājošus cilvēkus, lai viņi kļūst par partneriem un tad viņi tev dos vārdu, dos veidolu un darīs tevi dzīvot spējīgu. Tad nāc pie manis atkal un iespējams, ka es tev iedošu naudu.

Ideja palūkojās lejup – lejā bija Krakova, sena karaļu un universitāšu pilsēta, tad tā palūkojās uz dienvidiem un ieraudzīja augstos Tatur kalnus un aiz tiem – Tautas daiļamatu festivālu ar daudziem roku veidotiem brīnumiem. Un beidzot Ideja palūkojās ziemeļaustrumu virzienā, tālu, tālu projām un pamanīja ļoti darbīgus cilvēkus ...

Tā Ideja beidzot bija atradusi visas vietas, atradusi cilvēkus un un padarīja viņus par Partneriem un Draugiem. Viņi pārvērtā Ideju par dzīvot spējīgu projektu un atrada tai piemērotu veidolu – Stratēģisko Partnerību – un piešķīra tai vārdu – Apstell.

I. DAĻA

ES projekts – vienkārši burvīgi! - reiz teica Ieva (no Latvijas) un viņai bija taisnība.

Tas bija brīnums, ka Ideja iemiesojās Apstell projektā, un tas bija brīnums, ka cilvēki, kas dzīvo tālu viens no otra, sanāca kopā un kļuva par Apstell krustvecākiem (oficiāli saukti par "Projekta koordinātoriem").

Nu bija laiks vislielākajam brīnumam – bija jādabū nauda.

Iesim un palūgsim naudu Erasmus+! - sacīja Apstell. - *Es esmu izpildītājs visus noteikumus.*

Viņi visi devās meklēt ErasmusPlus, bet viņiem to atrast neizdevās. Toties viņi pamanīja divainu tēlu – liela auguma vīru ar bizēm un skaisti rotātu tērpu.

Atvainojiet, ka traucēju – pieklājīgi teica Apstell – vai Jūs šeit neesat redzējis ErasmusPlus?

Ziniet, īstenībā es esmu ErasmusPlus. Jūs jau zināt, ka tuvojas Eiropas Kultūras Mantojuma gads, tāpēc es tagad esmu Janosīks, slovāku tautas varonis, kurš paņem no bagātājiem un iedod nabagiem.

Lieliski! - iesaucās Apstell – *mēs esam nabadzīgie un ES ir bagāta! Lūdzu, paņemiet nedaudz naudiņas no tās un iedodiet mums!*

Labi, bet vispirms jums man ir jāpastāsta, ko jūs gribat darīt un vēl jātbild uz daudziem citiem maniem jautājumiem ...

Labi, – atbildēja Apstell – *mēs gribam pētīt, kā var stāstniecības metodi pielietot, lai laukos dzīvojošus pieaugušos motivētu un iedrošinātu piedalīties mūžizglītības nodarbībās un mēs ...*

Pagaidi! - pārtrauca ErasmusPlus – *lūk, veidlapa ar maniem jautājumiem – Tev uz tiem ir jātbild rakstiski.*

50 lappuses??? - izbrīnā iesaucās Apstell.

Nomierinies, Apstell! - teica vecākā krustmāte (oficiāli saukta par Vadošo Projekta Koordinatoru) – *Mēs to izdarīsim!*

Un viņi to izdarīja. Patiešām izdarīja!

Triumfēdams, Apstell aizpildīto projekta pieteikumu pasniedza ErasmusPlus: *Lūdzu, bet kur ir solītā nauda?*

Ne tik strauji! – teica ErasmusPlus – *Man vēl jāpadomā.*

Un viņš domāja, un domāja, un domāja ... vairāk par 3 mēnešiem! Bet tomēr beidzot teica “jā” un naudu viņiem iedeva.

Apstell bija tik laimīgs! No prieka viņš lēkāja un trallināja: *Mums ir nauda, mums ir nauda, sarīkosim ballīti ... ai, nē ... ne jau ballīti – sarīkosim stāstniecības svētkus!*

NĒ! - apņēmīgi teica vecākā krustmāte – *vispirms mums ir jāsaprotamo nepieciešamie dokumenti: vienošanās ... vadlīnijass ...plāniiii ...laika grafīkiiii ...*

Bet vai tie mums tiešām vajadzīgi? - jautāja Apstell – *Papīri neiet kopā ar stāstniecību ...*

Noteikti vajadzīgi – stingri noteica krustmāte – *bez tiem mēs nezināsim, ko darīt.*

Labi, labi – teica Apstell – *bet es ceru, ka mums tie nebūs jālasa ... tas prasītu veselu mūžību ...*

Un tā viņi izstrādāja veselu lērumu dokumentu – pāri par 50. Tad viņi visi ieradās Krakovā. Ne tādēļ, lai satiktu Vaveles Pūķi, arī ne dumjo Vandu, kura negribēja precēties ar vācieti un dzīvot mierīgi un laimīgi. Viņi neatbrauca arī lai klausītos taures skaņās, kas atskanēja katru dienu no Svētās Marijas baznīcas. Viņi satikās, lai izspriestu, kā labāk izveidot skaistu Apstell – pārliecinošu un lietderīgu. Viņi satikās, lai izveidotu burvīgu Apstell logo – paradīzes putnu, kas ir tik krāsains un brīvs kā paši stāsti.

Viņi satikās, lai sadraudzētos ...

Kad tikšanās tuvojās beigām, Apstell nepacietīgi jautāja: - *Ko mēs darīsim TAGAD???*

Tagad, dārgumiņ, - teica vecākā krustmāte – *mēs meklēsim Tavus radīniekus: stāstniekus, stāstus, stāstniecības projektus, organizācijas un pasākumus, mācību materiālus un skolotājus un jautāsim, kā viņi mums var palīdzēt. Viņu ir simtiem – ejam un meklējam!*

II. DAĻA

Vai tiešām man ir tik daudz radīnieku Latvijā?! - priedīgi iesaucās Apstell – *Tik daudzi profesionāli stāstnieki un stāstnieki amatieri! Tik daudzas stāstnieku organizācijas, tīkli, projekti, pasākumi, semināri!!! Tie ir arī*

brīnišķīgi!!! Un tie ir mana ģimene! Un vai es esmu tiem līdzīgs? - nedaudz kautrīgi jautāja Apstell.

Jā, dārgumiņ! - atbildēja visvecākā krustmāte (oficiāli Vadošais Projekta Koordinators) - *Tu arī esi brīnišķīgs! Maigs, bet spēcīgs. Tu saved kopā cilvēkus un liec viņiem justies droši un ērti, kā mājās. Tu cilvēkiem palidzi saprast savu dzīvi, dod viņiem paraugus, ko viņi var izmantot, lai sakārtotu savu pieredzi un piešķirtu dzīvei jēgu. Tu esi lielisks skolotājs, kas paņem cilvēkus pie rokas un viņiem parāda vajadzīgas lietas. Tu spēj mierināt un dziedēt. Tu nes smieklus un asaras, mīlu un dusmas, dari dzīvu patiesu un spilgtu, gardu un sulīgu.*

Ai, krustmāmiņ! - iesaucās Apstell, patiesi aizkustināts – *Lūdzu, lūdzu, teic, ko lai es izdaru, lai tas viss piepildītos, lai nestu cilvēkiem vislielāko labumu!*

Labi. - atbildēja visvecākā krustmāte (oficiāli Vadošais Projekta Koordinators) – *Tas viss jau ir mūsu darba plānā – tagad mums ir jāizveido ideju saraksts, kā mēs varam izmantot Tevi, lai celtu motivāciju laukos dzīvojošajiem pieaugušajiem nākt uz izglītojošiem pasākumiem. Pēc tam mums šīs idejas būs jātestē praktiskās nodarbībās.*

Lielišķi! - teica Apstell - *Sākam! Mēs varētu ...*

Ne tik strauji! - krustmāte pārtrauca Apstell – *vispirms mums ir jāizveido vēl daži dokumenti: vadlīnijas, veidlapas, formas, mācību programma, mācību materiāli, analīze ...*

Vēl daži dokumenti ... - nopūtās Apstell – *Bet vai mēs nevarētu aizbraukt uz Latviju kādu dienu?* – viņš ātri piebilda, redzēdams krustmātes seju – *Es labprāt gribētu apskatīt to jauko stāstnieku zemi!*

Protams, dārgumiņ! - vēsi atbildēja krustmāte – *Šis brauciens arī ir mūsu plānos. Bet vispirms mums ir čakli jāpastrādā.*

Tā viņi čakli jo čakli strādāja un atrisināja daudzas problēmas. Viņi pielāgoja savus izstrādātos materiālus reālajām dzīves vajadzībām. Viņi bija gana saprātīgi un elastīgi.

Un paredzētajā laikā viņi devās uz Latviju – brīnumu zemi. Viņi iepazīna skaisto Rīgu un Mildu, mīlas un brīvības dievieti. Viņi šķērsoja Latviju, lai nonāktu Aknīstes mazpilsētā, lai apciemotu lauku ļaudis pierobežas ciemos. Un, protams, lai kopīgi izrunātu projekta jautājumus.

Mūsu vizīte Latvijā bija īsts roku darbs – laimīgi ierunājās Apstell – Mēs veidojām dāvanīnu – Lajkoniku-Krakovas simbolu; un garšīgās kartupeļu pankūkas bija roku darbs, un mūsu jaukās projekta ilustrācijas, un visi skaistie amatnieku izstrādājumi, ko mēs redzējām, tas podiņš uz podnieka rīpas, pat ļoti gudrā lāzeiekārta, ar kuras palīdzību top Jumis, Usiņš, Zvaigzne, Saulīte, Zalktis – latviešu ornamentu – arī roku kontrolēti!

Neaizmirsti svarīgās vienošanās un lēmumus, pienākumu sadali, izskatītos administratīvos jautājumus ... - atgādināja vecākā krustmāte.

Protams, protams – ātri piekrita Apstell – *un brīnišķīgās idejas testēšanai semināros ... kuras iemiesos idejas stāstniecības pielietošanai izglītojošos pasākumos* – iestarpināja krustmāte.

Es ceru, ka Tu tagad atšķir stāstniecības izmantošanas ideju no pilotaktivitātes idejas - viņa piebilda, draudoši uzlūkodama Apstell.

Kā tad! - atbildēja Apstell – *bet visi pilotaktivitāšu ieteikumi ir tik interesanti! Kat es varētu tos visus izmēģināt ...*

Tev nebūs laika pat padomāt par to. Tev taču ir jāsaprotavo vadlīnijas pilotaktivitāšu organizēšanai un analīzei. Un vēl visi pārējie materiāli un atskaites ...

Beidz sapņot un ķeries pie darba!

POĻU NACIONĀLIE ELEMENTI

Tēli:

Vāveles pūķis – slavens pūķis poļu folklorā. Tā midzenis ir Vāveles pilskalna pakājē. Viņu nonāvēja karaļa Krakus dēļ viņa valdīšanas laikā.

Pans Twardowski (saukts par poļu Faustu) poļu folklorā ir burvis, kurš noslēdza vienošanos ar velnu – pārdeva savu dvēseli, iegūstot īpašas spējas, piemēram, izsaukt mirušā poļu karaļa Sigismunda Augusta sievas garu. Pans Twardowski ņēma nelabu galu. Leģendu par šo tēlu savos darbos izmantojuši daudzi poļu rakstnieki, arī Adams Mickevičs.

Nāriņa ir Varšavas simbols un ir redzama Varšavas ģerbonī, arī daudzās statujās. Leģenda vēsta, ka Nāriņa peldēja upē netālu no Vecpilsētas un gribēja izkāpt krastā. Zvejnieki pamanīja, ka upē kaut kas sacel viņus, mudžina tīklus un laiž zivis no tīkliem. Viņi gribēja sagūstīt nezvēru, bet izdzirda dziedāšanu un tajā iemīlējās. Bagāts tirgotājs sagūstīja Nāriņu un to ieslodzīja. Izdzirduši Nāriņas kliegšienus, zvejnieki viņu atbrīvoja. Kopš tā laika, ar zobenu un vairogu rokās, Nāriņa ir gatava aizsargāt pilsētu un tās iedzīvotājus.

2. Vietas

Vāvele – nocietinājums uz kaļķakmeņa atseguma 228 m augstumā virs jūras līmeņa Vislas upes kreisajā krastā Krakovā, Polijā. Nocietinājums sastāv no vairākām celtnēm – lielākās no tām ir karaliskā pils un Vāveles katedrāle. Uzskata, ka Vāveles pils ir viena no skaistākajām Eiropas pilīm.

Veličkas Sāls raktuves - atrodas Veličkas pilsētā Polijas dienvidos, atklātas 13.gadsimtā. Ražoja galda sāli līdz 2007.gadam un ir vienas no vecākajām pasaules sālsraktuvēm, iekļautas UNESCO Kultūras mantojuma sarakstā.

3. Notikumi

Vianki (Vainagi) ir ikgadējs kultūras pasākums Krakovā, Vislas upes ielokā pie Vāveles pils. Tradīcija šajā vietā rīkot svētkus vasaras saulgriežos ir ļoti sena, sākotnēji pagānu svētki - Noc Kupały. Pēc kristietības ieviešanas Polijā, tradīcija neizzuda, tomēr svētku saturs un nosaukums mainījās – kļuva par “Sobótką” vai “Noc Świątojańska” (Svētā Jāņa nakts). Saglabājās zilēšana, vainagu laišana upē, lekšana pār ugunsgrūdu un zāļu dedzināšana.

Lajkoniks – viens no neoficiālajiem Krakovas simboliem. Tas ir bārdains tatāram līdzīgs vīrs, ģērbies ā mongolis, ar koka zirdziņu pie jostas. Katru gadu Krakovā notiek Lajkonika svētki.

Svētā Andreja svētki – 29./30.novembrī poļi rīko šausmu ballītes ar svecēm un nākotnes pareģošanas stāstiem, ko sauc par Andrzejki. Vispopulārākā pareģošana ir vaska liešana un kurpes mešana.

4. Simboli

Papardes zieds poļu folklorā ir burvju zieds, kas uzzied uz isu brīdī vasaras saulgriežu priekšvakarā un nes laimi tā atradējam.

Poļu pisanki – krāsotas vistu olas, kas nāk no pagānu laikiem, bet kristieši tās sauc par Lieldienu olām. Pisanki simbolizē dabas atmodu. Atšķiras apgleznošanas tehnoloģijas un sagatavošanas ziņā.

Teicieni

Wyjść jak Zabłocki na mydle – slēgt sliktu darījumu – leģenda vēsta, ka Zabłockis tirgojās ar ziepēm. Lai izvairītos no nodokļu maksāšanas, viņš lika ziepes ielikt kastēs un palaist pa Vislu. Kastes samirka un ziepes tajās izšķīda, nodarot tirgonim lielus zaudējumus.

Pokazac gdzie raki zimuja. Rādīt kādam, kur vēži ziemo.

Gdzie diabeł nie może tam babe pośle. Kur velns netiek galā, viņš sūta sievieti.

Slovāku nacionālie elementi

SLOVĀKU NACIONĀLIE ELEMENTI

1. Tēli:

Juraj Jánošík – folkloras varonis, kas atņemto bagātīgiem atdeva nabagiem. Dzimis 1688.gadā nabadzīgā ģimenē un kopš bērna dienām strādāja muižā. Rekrutēts armijā, no tās aizbēdzis, noķerts, ieslodzīts, kopā ar citiem apcietinātajiem izbēdzis un izveidojis bruņotu grupējumu, kas aplaupīja bagātņiekus. Ar viltu viņu noķēra 1713.gadā un pakāra. Viņam bija tikai 25 gadi. Pēc nāves viņš kļuva par leģendāru personu, kam piedēvēja pasaku varoņa īpašības – spēku, drosmi un varoņdarbus. Jánošíks ir apdziedāts tautasdziesmas un pasakās.

2. Vietas

Východná – ciemats Slovēkijas ziemeļos. Katru gadu šeit notiek senākais starptautiskais folkloras festivāls Slovēkijā. 2017.gadā tas notika 63.reizi. Piedalās 1400 dalībnieki - folkloras ansambļi un grupas, mūziķi, dziedātāji un dejotāji, kā arī tautas amatnieki.

Devín – Devinas pils ir 10 km no Bratislavas, skaistā vietā, kur Donava saplūst ar Moravu. Šī vieta atvīlināja senos keltus, kas šeit uzcēla nocietinājumu. 13.-15. gadsimtā šeit bija karaļa pils. 19.gadsimtā Devinas pils kļuva par nozīmīgu vēstures simbolu. Kvalsts kultūras piemineklis. Kopš 1961.gada - valsts kultūras piemineklis.

Krivaň – ne visaugstākais, bet vislavenākais kalns Tātru kalnos Slovēkijā – 2494 m. Tā virsotne Krivan (nedaudz iešķība) ir apdziedāta un apvīta leģendām kopš seniem laikiem, simbolizē nacionālās identitātes stiprināšanas nepieciešamību. Kā slovēku nacionālās pašapziņas simbols Krivan virsotne kopš 2005.gada ir redzama uz 1, 2 un 5 eiro centu monētām.

3. Notikums

SNP /Slovenské Národné Povstanie/ - Slovēku Tautas sacelšanās Pasaules karā II (29.08. - 28.10.1944.) pret vācu armijas ienākšanu Slovēkijas teritorijā. Banská Bystrica kļuva par sacelšanās centru. Pēc sakāves, uzsāka partizānu cīņu pret vāciešiem līdz Slovēkijas atbrīvošanai 1945.gadā.

4. Paruna

Čo nás nezabije, to nás posilní.

Viss, kas mūs nenogalina, dara mūs stiprākus.

LATVIEŠU NACIONĀLIE ELEMENTI

1. Tēli

1.Ganuzēns un velns. Ganuzēns ir mazs un apķērīgs, savukārt, velns – parasti muļķīgs, viegli piemānāms, un nemaz nav tik ļauns. Latviešu folklorā tradicionāli ļaunums ir tikai muļķība un vājums.

2.Līdzīga figūra ir Sprīdītis – puisēns, kurš dodas pasaulē laimi meklēt, uzvar briesmas ar stabules spēli un labsirdību, atgriežas mājās – “laimīgajā zemē”, kaut gan šīs mājas nav bijušas ideālas.

3. Bārenīte – meitene bez mātes, apveltīta ar čaklumu, labestību un skaistumu.

4. Lāčplēsis – varonis ar lāča ausīm. Folklorā ir versijas – vai nu lāčmātes auklējums, vai arī cilvēka un lācenes dēls/lāča un sievietes dēls. Analogs varonis Kurbads – ķēves un cilvēka dēls/ķēves auklēts varonis. Varoņdarbus veic, izmantojot gan cilvēka, gan dabas spēkus. Zīmīgi, ka pēc visām uzvarām galvenais varonis tomēr iet bojā. Šo formulu izmantojis arī Dž.R. Tolkiņš “Gredzenu pavēlnieka” triloģijā.

5. Trešais tēvadēls, Antiņš – parasti jaunākais, visbiežāk tiešām trešais dēls ģimenē, kurš tiek uzskatīts par pamuļķi un naivuli. Tomēr tieši viņš kļūst par varoni – izglābj princesi, savu zemi, utt.

Vēsturiskās personas, kas latviešu vidē ir folklorizējušās:

Virsaitis Namejs – 11.gs. valdnieks Latvijā, varonības un neatkarības simbols;

Krišjānis Barons – folkloras vācējs; cilvēks, kurš apkopoja vairāk nekā 1 miljonu latviešu tautasdziesmu, iekārtoja speciālu “Dainu skapi” – arī šis skapis jau ir simbols.

Rainis – populārākais 19.-20.gadsimta latviešu literāts.

Kārlis Ulmanis – valstsvīrs, pirmās Latvijas brīvvalsts dibinātājs. Jēdziens “Ulmaņa laiki” apzīmē labu, patriarhāli pārticīgu dzīvi. Bieži vien tas tiek romantizēts.

2. Vietas

Daugava – Latvijas lielākā un nozīmīgākā upe. Jēdziens “aiz Daugavas” tautasdziesmās un pasākās bieži lietots kā analogs gan jēdzienam “tālu, svešās zemēs”, gan arī mirušo, dvēseļu pasaulei.

Rīga, Rīgas torni – Latvijas galvaspilsēta. Pasākās un dziesmās (arī šodienas realitātē) pastāv arī asociācija ar “vietu, kur notiek, tiek paziņotas svarīgas lietas.” Tomēr folklorā Rīga ir it kā attālināta no pārējās zemes, dzīves norisēm.

Kā vietu jēdzieni latviešu folklorā visbiežāk izmantoti – aiz kalniņa, aiz ezera, aiz upītes; mežā, pļavā, bērzu birzē; mana brāļa sētiņā, mana tēva sētiņā.

3. Notikumi

Tradīciju svētki

Vasaras saulgrieži – Jāņi. Gada garākā diena un īsākā nakts. Šis tradīcijas apraksts pievienots pielikumā.

Pieguļa – zirgu laišana nakts ganībās. Arī pielikumā.

Veļu laiks – periods no 21. septembra līdz 5. novembrim. Laiks, kad mirušo dvēseles var nākt ciemos pie dzīvajiem. Rāmais un klusais gada laiks; dvēseles tiek cienātas rijā, klētī, arī istabā. Mūsu mīļie no viņsaules (arī specifisks jēdziens. Folklorā saka “ši saulīte man zināma, viņa saule – nezināma”) nāk apraudzīt, kā mums klājas. Tur nav nekā biedējoša, šis ir viņiem atvēlētais laiks.

Mītiskie notikumi

Daugavas rakšana – atspoguļota daudzās teikās un pasākās. Rakšanā piedalās zvēri un putni. Un tam, kurš nu nav piedalījies, tiek iedalīts īpaši grūts liktenis. Visbiežāk tā ir vālodze – viņai atļauts dzert tikai rasu vai lietus ūdeni, no ūdenskrātuvēm padzerties vālodze nedrīkst.

Vēsturiskais/mūsdienu notikums – Dziesmu svētki. Svētki notiek reizi četros gados, kad uz kopīgiem svētkiem pulcējas vairāk nekā 15 000 dziedātāju. Tie ir amatieru kori, kas dzied savā brīvajā laikā; tāpat – piedalās deju kolektīvi, folkloras kopas. Lai nokļūtu uz Dziesmu svētkiem, dalībniekiem jāiztur nopietns konkurss, un skatītāji biļetes uz šiem svētkiem izpērk pirmajā dienā.

4. Simboli

1) **Latviešu tautasdziesmas.** Tās ir filozofiski – poētiskas četrindes, forma, kam nav līdzīgas pasaules folkloras mantojumā. Kā tuvākā forma būtu minama japāņu haika. Mēs sakām: “Katram latvietim ir pa tautasdziesmām” – to ir vairāk par vienu miljonu...

2) **Latviešu ciešā tuvība, pat saplūsme ar dabu. Abas šīs lietas lakoniski atklāj tautasdziesma:**

“Gudri vīri ļaudis raksta

Biezajā grāmatā;

Mani saule ierakstīja

Zaļā kļavas lapiņā.”

3) **Latviešu zīmes.** Folkloras materiālos izmantotās zīmes nav tikai ornamentī. Tās ir lietotas ar nozīmi, un samērā daudz no tā vēl ir saglabāties mūsu ikdienā. Zinātājs vēl šodien varētu izlasīt jostu, vainagu, aproci. Pielikumā pievienoju pāris vienkāršus paraugus.

4) **Vēsturiskais simbols** – Brīvības piemineklis. Pievienoju fotogrāfiju.

5. Sakāmvārdi

“Nolaidās kā ezers no gaisa!” – negaidīts, tomēr nojausts un plānots notikums. Saistās ar teiku, kurā ezers lido pa gaisu, un meklē vietu, kur nolaieties. Kāds cilvēks nosauc tā īsto vārdu, un ezers nolaižas. Tiesa gan – izposta vārda nosaucēja sētu un visu tuvāko apkārtni....Metaforai ir vairākas nozīmes: “padomā, ko piesauc”; “apdomā, ko īsti tu vēlies – var piepildīties!”.

“Aiz trejdeviņiem kalniem, aiz trejdeviņām lejām.....” – populāra latviešu pasaku, stāstu sākuma formula; teju tik pat izplatīta kā “Reiz senseos laikos....”. Apzīmē attālumu gan laikā, gan telpā. Kā arī izsaka zināmas aizdomas – vai nu tā patiešām ir bijis?

“Kad pūcei aste ziedēs!” – nekad....

6. Jēdziens/ latviešu folkloras specifika

Mēs esam izteikta mātes kultūra. Tas atspoguļojas arī šodienas sabiedriskajā dzīvē – sievietes vien! Māti simbolizē saule, ābele, zeme....Mūsu folklorā ir kādas 70 Mātes! Mīļi un savdabīgi – ir Vēja māte, Meža māte, Ceļa māte, Veļu māte... pat Podu māte un Sēņu māte. Un pētnieki uzskata, ka pamatā viss mūsu tautasdziesmu krājums ir sieviešu radīts....Nu ko, ar to arī lepojaties!

MOTIVĀCIJA – TĀS BŪTĪBA UN KĀ TO STIMULĒT

Motivācija ir katras cilvēka darbības pamatā, piemēram, lai celtos no rīta un īstenotu dienas plānus.

Pirmkārt, motivācija nozīmē gatavību un vēlmi veikt kādu darbību. Motivācija ir arī kustība. Latīņu valodā *movere* nozīmē *kustēties, kustināt*. Ja mūs kaut kas ieinteresē, mēs esam gatavi rīcībai un kustībai. Motivācija cilvēkam ir iekšējs impulss, kas viņu rosina uzsākt un pabeigt kādu darbību, un arī meklēt tam nepieciešamos resursus. Jo lielāks ir impulss, jo lielāka motivācija.

Motivācijas trūkums nozīmē miera stāvokli, zināmu stagnāciju, pat nāvi.

Ir jāsaprot, kas ir tas, kas liek mums kustēties un kā likt arī citiem sākt kustēties. Kā atmodināt kādā vēlēšanos un entuziasmu ko darīt? Kas rada nekustīgumu?

Viss sākas ar pašu cilvēku, ar viņa raksturīgākajām īpašībām, pieredzi, talantiem un arī ierobežojumiem - vieniem ir ne vien liela degsme kustēties un darboties, bet arī viņiem interesējošā kustības virziena un iespēju skaidra apzināšanās. Citi, šķiet, esam kustībā sastinguši. Viņiem ir nepieciešams grūdiens, lai iekustētos.

Turklāt, dažādās situācijās mēs varam piedzīvot abus stāvokļus – gan kustību, gan mieru. Arī pati motivācija ir pastāvīgā kustībā - tā ir atšķirīga darbības sākumā, vidū, nobeigumā un pēc darbības veikšanas. Tāpēc motivācijas uzturēšanai un vadīšanai katrā no motivācijas posmiem ir jāatšķiras. Piemēram, darbības pievilcīgums ir būtisks tās sākuma posmā, bet vēlāk daudz svarīgāka ir aktivitāšu daudzveidība, kurās iesaistāties vai arī vēlme pabeigt to, ko esam iesākuši darīt.

Nonākam pie jautājumiem: Kas cilvēkus motivē? Kā viņus motivēt?

Dažkārt mēs rīkojamies nejaušības pēc, pat pret paša gribu – gadījumos, ja tas ir ārēju vai sociālu apstākļu ietekmē. Rezultāts motivē - ja viss beidzas labi, ir gūts apmierinājums un ir vēlme turpināt. Motivācija pieaug līdz ar pārliecību par pašu darbības procesu.

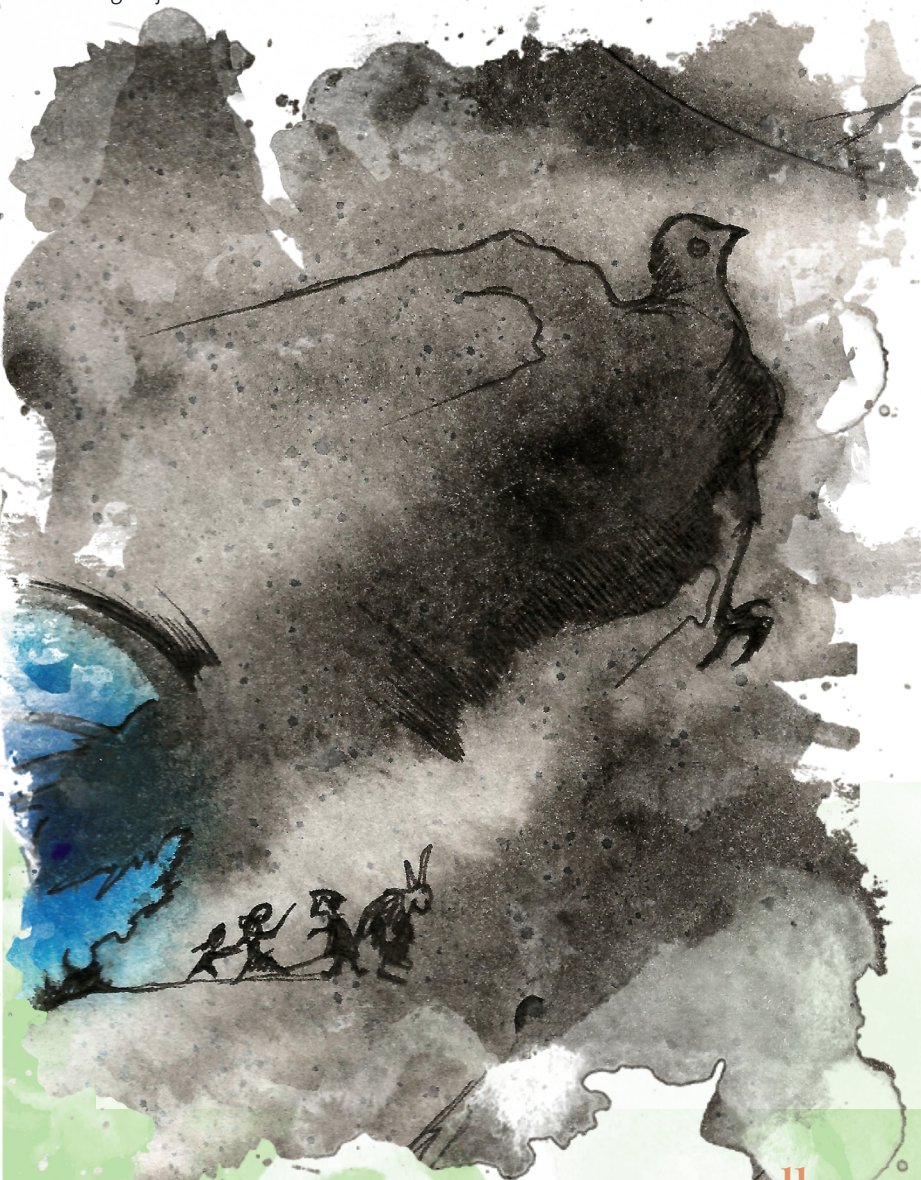
Var izveidot konkrētu motivāciju sarakstu, kas pamato mūsu gatavību iesaistīties dažādās mūs interesējošās aktivitātēs, ieskaitot izglītojošās aktivitātes:

- motivācija, kas saistīta ar mūsu **autobiogrāfiju un personību** – viss, kas mums patīk vai nepatīk, mums pieder vai nepieder, ko mēs zinām vai protam, ko alkstam vai uz ko ceram. To ir jāņem vērā, kad vēlamies kādu iedrošināt iesaistīties izglītojošā aktivitātē, lai viņa uzturētu vēlmi apgūt ko jaunu.

- motivācija, kas saistīta ar mūsu **sociālo piederību** – mēs labprāt iesaistāties grupu darbā, ja tā jūtamies drošāk un ērtāk, ja darām kopā ar citiem. Grupas ietekme var būt gan pozitīva, ja darbošanās kopā mums sagādā prieku, gan arī negatīva, ja izjūtam spiedienu darboties, lai izvairītos no atstumtības. Lai vai kā – indivīdam ir būtiski sajūties piederīgam kādai grupai, vietējai sabiedrībai vai nācijai.

- iesaistīšanās aktivitātēs, kas mums **sniedz gandarījumu** - kāds ir pamanījis mūsu pieliktās pūles un esam saņēmuši uzslavu. Indivīda pašvērtējums pieaug. Lūk, kāpēc izglītojošu aktivitāšu gadījumā ir jāmeģina nodrošināt iespēju izglītojamajiem izbaudīt panākumu garšu, sajūtu, ka ir izdarīts kas interesants, kaut arī grūts, ka viņu pieliktās pūles, pat vismazākās, ir pamanītas un novērtētas, arī panākumi. Novērtējumu var izteikt arī informācijā par izglītojamo veiktajām aktivitātēm apmācību norises vietā, plašsaziņas līdzekļos vai mājas lapā.

- aktivitātes, kas saistītas arī ar mūsu **sociālo**

pieņemšanu – dalība pasākumos ceļ mūsu prestižu, bet mūsu prombūtni vietējā sabiedrība var novērtēt kā kaunpilnu vai citādi nevēlamu.

- **aktivitāšu lietderība** ir pati spēcīgākā motivācija, kāpēc mēs iesaistāmies aktivitātēs. Mēs labprāt uzsākam ko jaunu, kad mūs vada izzinoša un emocionāla rakstura ziņkāre – mums ir iespēja iepazīt jaunu pasauli, uzzināt ko aizraujošu, kas ceļ mūsu individuālo labsajūtu. Piemēram, apgūstot jaunu svešvalodu, ir iespēja atrast labāku darbu vai ertāk ceļot.

- nepieciešamo **materiālu pieejamība** palīdz uzsākt jaunu aktivitāti vai nodarbi. Visticamāk, kāds uzsāks pirmos soļus glezniecībā, ja ir pieejamas krāsas, otas, audekls un molberts. Vai dalību korī, ja tā mēģinājumi notiek kopienas centrā vai blakus namā.

- motivācija, kas bieži ir nepietiekami novērtēta, uzsākot apmācības – lai **izvairītos no neērtas vai nospiedošas situācijas**, piemēram, lai tiktu projām no mājām vai nepatīkamiem darba vai ģimenes pienākumiem.

- vēlmi darboties motivē arī iespēja **iepazīt citus cilvēkus** un dalīties savā pieredzē ar viņiem, iepazīt jaunas vietas un **gūt jaunu pieredzi** – apmeklēt muzejus, iet uz kino un teātri, doties ekskursijās un ceļojumos.

Pārrunās un diskusijās ar skolotājiem projekta partneri analizēja dažādos faktorus, elementus un situācijas, kas pieaugušos motivē iesaistīties izglītojošās aktivitātēs. Apkopojot visu iegūto informāciju, var secināt, ka būtiska nozīme ir pozitīvai ģimenes, draugu un sabiedrības attieksmei, uzslavām par īpašiem sasniegumiem, kā arī apziņai, ka pārējie izglītojamie atzinīgi novērtē kāda dalību mācību nodarbībās.

Izglītībā spēcīgi motivējoši elementi ir mācībās valdošais prieks, humors un laba atmosfēra. Cilvēki labprātāk apgūst ko jaunu, kopīgi smejojoties un jokojot. Arī darbības un piepūles rezultāts ir nozīmīgs, kad izglītojamais var redzēt vai aptaustīt iznākumu – diplomu, sertifikātu, materiālus elementus, piemēram, zīmējumus vai stāstus.

Motivējot pieaugušos uzsākt un turpināt mācības, ir jādomā, kā šī piedāvājuma sagatavošanu un īstenošanu:

- ir skaidri jānoformulē katras **nodarbības mērķis**;

- lai mazinātu mācībām piemītošo nedrošības līmeni, ir **jāpārziņa katru aktivitātes detaļu** – kas, kāpēc, kad un kā tiks darīts;

- būtiska ir **izglītotāju loma** – tiem jābūt pārliecinošiem un atvērtiem pret saviem izglītojamajiem, gataviem kļūt par grupas dalībnieku;

- ir ieteicams izglītojamajiem parādīt **pozitīvus piemērus**, kad cilvēki pēc kursu un nodarbību apmeklējuma ir veiksmīgi pārvarējuši savas problēmas;

- pieaugušajiem patīk iesaistīties, ja ar to var **darīt labu pārējiem** vai kļūt par labu piemēru apkārtējos ciemos.

Neformālās pieaugušo izglītības motivēšanas stratēģijai jābalstās uz emocionāliem un sociālajiem faktoriem, bet racionālajiem faktoriem ir mazāk svarīga nozīme.

Rādot izglītības un attīstības vērtību, jāmeklē dažādas iespējas, kā motivēt pieaugušos, īpaši mazizglītos, kas dzīvo laukos, lai viņi labprāt iesaistītos izglītojošās aktivitātēs. Dalība tajās dod iespēju ne tikai apgūt jaunas prasmes un zināšanas, bet arī attīstīt radošumu. Reiz pamēģinājušais, daudz labprātāk iesaistīsies nākošajās nodarbībās!

PROBLĒMAS, AR KO SASTOPAS MAZIZGLĪTOTIE LAUKU IEDZĪVOTĀJI, IESAISTOTIES IZGLĪTOJOŠĀS AKTIVITĀTĒS

Projekta partneri identificēja un apkopoja problēmas, ar kurām sastopas mazizglītotie lauku iedzīvotāji, iesaistoties jebkādas izglītojošās aktivitātēs.

Mūsu secinājumi:

1. Ir neskaidrības neformālās pieaugušo izglītības terminoloģijā. Ar vārdu "izglītība" parasti saprot formālo skolas izglītību bērniem un jauniešiem, tāpēc terminu "neformālā pieaugušo izglītība" parasti saprot kļūdaini. Tas var radīt pārpratumus arī pieaugušo izlītojamo un viņu izglītotāju vidū. Dažreiz jēdziens "izglītība" tiek sašaurināts līdz darba vietas iegūšanai nepieciešamās kvalifikācijas iegūšanai vai jaunu prasmju apgūšanai.

2. Pietrūkst pārliecības par izglītības papildināšanas nepieciešamību visa mūža garumā. Cilvēki nesaskata atšķirību starp izglītību, formālo izglītību un neformālo izglītību (ārpus mācību iestādēm, mācīšanās ikdienas situācijās). Skumji, ka vairums pieaugušo nenovērtē un negūst prieku no iespējas katru dienu mācīties ko jaunu, vienlaikus mācot pārējos.

3. Pieaugušajiem ir zems pašvērtējums vai tā vispār nav, kā arī pietrūkst iekšējās un ārējās motivācijas mācīties. Pieredze rāda, ka pieaugušie skaidri nesaskata izglītības nozīmi savas labklājības līmeņa nodrošināšanā un sevis uztverē pozitīvā un labvēlīgā gaismā. Šāda attieksme situācijā, kad trūkst motivācijas un atbalsta, bīstami ietekmē izglītības procesu.

4. Ekonomiska rakstura problēmas - bieži pieaugušie nevar atļauties piedalīties izglītojošās aktivitātēs materiālu apstākļu dēļ. Mācību maksa un ceļa izdevumi ir objektīvi ierobežojumi, kas padara mācības ļoti dārgas vai pat neiespējamās.

5. Vairumam laukos dzīvojošajiem pieaugušajiem, atšķirībā no bērniem un pusaudžiem, nav pieejamas pieaugušo izglītības iestādes, kas atrodas tuvu dzīves vietai. Vietējās biedrības bieži vien ir vienīgās, kas pieaugušajiem piedāvā kādas izglītojošās aktivitātes, bet tās nenotiek regulāri, jo ir atkarīgas no finansiālā atbalsta, ko biedrības iegūst to īstenošanai.

6. Attālums līdz administratīvajam un izglītības centram, kur notiek izglītojošās aktivitātes - dažos reģionos lauku iedzīvotājiem no saviem ciemiem līdz tiem ir jābrauc 15-20 km. Viņi ir atkarīgi arī no sabiedriskā transporta, kas rada robu ģimenes budžetā un prasa daudz laika. Privātās mašīnas izmantošana izmaksā dārgi, turklāt tā nav pieejama visiem.

7. Laika trūkums arī ir nozīmīgs faktors. Laukos dzīvojošajiem pieaugušajiem parasti ir jāvelta savs laiks profesionālajai darbībai, lai nodrošinātu savu ģimeni finansiāli, kā arī jāveic ikdienas darbi mājās un piemājas saimniecībā. Tāpēc trūkst laika savai personīgajai attīstībai. Draugi un paziņas parasti ir līdzīgā situācijā. Tādējādi pieaugušajiem izglītojamiem ir sociālā atbalsta trūkums, lai īstenotu savas izglītības ambīcijas.

8. Bērība ir kritiskais laiks personības attīstībā. Pirmkārt, **izglītojamo agrīnās izglītības pieredze** – ja tā ir bijusi traumatiska (skolas neirozes, vardarbības, iebiedēšanas upuri) vai citādi nepatīkama - var radīt garīga rakstura šķēršļus jebkādi turpmākajai izglītībai – gan formālajai, gan neformālajai. Otrkārt, ja bērībā ir pieredzēta sociālā atstumtība vai vecākiem nav bijušas izglītības ambīcijas, īpaši, ja viņi ir ekonomiski nelabvēlīgās teritorijās dzīvojoši bezdarbnieki.

9. Trūkst kvalificētu skolotāju un pieaugušo izglītotāju, kuri ir labi sagatavoti darbam ar mazizglītotiem pieaugušajiem, arī senioriem. Skolotājiem bez īpašas sagatavotības darbam ar pieaugušajiem ir jāsasopas ar nopietnām grūtībām.

Strauji mainīgajā pasaulē mūžizglītība iegūst izšķirošu nozīmi. Eiropas novecojošajai sabiedrībai ir jāizveido rīki, kas ļaus iedzīvotājiem nodrošināt pilnvērtīgu dzīvi. Motivēšana mācīties ir šo rīku saraksta galvgalī. Projekta partneri uzskata, ka pirmais solis labvēlīgu pārmaiņu virzienā ir izpratnes veidošana par to, ar kādām problēmām ir jāsasopas laukos dzīvojošajiem pieaugušajiem, kad viņi cenšas iesaistīties mūžizglītības aktivitātēs.

12 SVARĪGAS STĀSTNIECĪBAS PAZĪMES

- 1.** Stāstniecība ir vecākais un universālākais zināšanu un gudrības nodošanas veids – tā piemīt katrai kultūrai, reliģijai un sociālajai grupai.
- 2.** Stāstniecība ir pieejama katram - neatkarīgi no izglītības līmeņa, tautības, vecuma, dzimuma un jebkura cita sociāla faktora. Mēs to pielietojam katru dienu.
- 3.** Stāstniecība ir integrācijas faktors - „līme”, kas palīdz saturēt kopā dažādas sociālas grupas. Stāstu apmaiņa ir senākais un universālākais cilvēku saliedēšanas līdzeklis – no ģimenes līdz nācijai un kontinentam.
- 4.** Stāstniecība ir mutvārdu māksla, kurā vārdi un teikumi kļūst par īstiem notikumiem, kas risinās šeit un tagad. Stāsta īstenība tiek radīta.
- 5.** Stāstniecībā jēdzieni „patiesība” un „sakarība” no faktu konteksta mainās uz sajūtu kontekstu. Viss, kas stāstīšanas brīdī ir nebūtisks, tiek atmests, neievērojot precizitāti un loģiku.
- 6.** Stāstniecība piedāvā paraugus un modeļus dzīves pieredzes sakārtošanai un izprašanai. Tā palīdz izprast notiekošā nozīmi. Tā izskaidro cēloņus un parāda rezultātus, sniedz atbildes uz jautājumu Kāpēc?
- 7.** Stāstniecība dod iespēju mācīties - justies droši, „pārbaudot” jaunas situācijas un sagatavoties tām.
- 8.** Stāstniecība ir interaktīva – tā rada tuvību starp runātāju un klausītāju. Tā prasa abu pušu aktīvu līdzdarbošanos. Stāstu nevis stāsta un klausās, bet ar to dalās un to piedzīvo.
- 9.** Stāstniecība nodarbina ķermeni un iesaista dažādas neverbālās komunikācijas formas un abas smadzeņu puslodes – dara vēstījumu rosinošāku.
- 10.** Stāstniecība klausītāju prātos rada gleznas - tā nevis „apraksta”, bet gan „rāda” - klausītājiem ir pašiem jāveido sava, daudz pārlicinošāka izpratne.
- 11.** Stāstniecība balsta un uzlabo atmiņu, jo tā izmanto atkārtošānu, pārspīlēšanu, emocionalitāti, liekvārdību, ritmu, stereotipus, klišejas un visiem zināmas frāzes.
- 12.** Stāstniecība piedāvā iespēju kopīgā pieredzē rast sev piemērotus, individuālus elementus. Tas apliecina, ka mums ir kopīga „dzīves drāma”.

KAS STĀSTNIECĪBU PADARA PAR TEICAMU MOTIVĒŠANAS STRATĒGIJU LĪDZEKLI PIEAUGUŠO IZGLĪTĪBĀ

Stāstniecība ir līdzeklis, ko var pielietot pieaugušo izglītībā, lai rosinātu, stimulētu un uzturētu klausītāju motivāciju. Pateicoties unikālajām īpašībām un ietekmei uz klausītāju, tā ir spējīga dot "impulsu" mūsu rīcībai.

Jebkurai rīcībai, jebkurai ziņai, kas klausītājā modina lielu interesi, ir jāsaturs 4 pamatelementi:

- kaut kas labi pazīstams,
- kaut kas jauns,
- varena emocionāla ietekme,
- iespēja iespajdojamai personai līdzdarboties stāstā.

Arī motivējošai stratēģijai ir jāsaturs šie elementi un labā stāstīšanā tie visi ir klātesoši.

Analizējot to, kas motivē pieaugušos mācīties, mēs atklājām, ka labas stāstniecības gadījumā var saskatīt gandrīz visus motivēšanas faktorus:

- 1.** stāstīšana piesaista cilvēkus un raisa viņos ziņkāri – tā satur gan kaut ko pazīstamu un tuvu (tāpēc ir droša un draudzīga), gan kaut ko jaunu (tāpēc ir interesanta);
- 2.** stāstīšana liek cilvēkiem sarunāties, mudina rīkoties un kļūt pārliecinošākiem – viņi jūtas drošībā;
- 3.** stāstīšana balstās uz tuvām attiecībām starp cilvēkiem, tāpēc to uztver kā patiesāku un pārliecinošāku;
- 4.** stāstīšana ļauj cilvēkiem atklāt personīgo saistību ar stāstu, saskatīt tajā sevi;
- 5.** stāstīšana ļauj cilvēkiem izmēģināt (emocionāli un garīgi) jaunas situācijas drošā veidā;
- 6.** stāstīšanai ir nomierinošs un veldzējošs efekts; tā palīdz cilvēkiem mazināt stresu un aizmirst savas problēmas;
- 7.** stāstīšana ļauj izmantot humoru, lai radītu smieklīgas situācijas, izraisītu smaidu;
- 8.** stāstīšana atbalsta un palielina grupas integrāciju;
- 9.** stāstīšana ir pieejama un saprotama visiem;
- 10.** stāstīšana atbalsta atmiņu un tādējādi uzlabo mācību rezultātus un motivāciju mācīties;
- 11.** stāstīšanu, tās komponentus un metodoloģiju var pielietot dažādos motivējošo stratēģiju elementos un posmos.

KĀ STĀSTNIECĪBU IZMANTOT PIEAUGUŠO IZGLĪTĪBĀ

Stāstniecība ir senākais un universālākais zināšanu nodošanas veids. Šo īpašību dēļ stāstniecība ir vienmēr kalpojusi par mācību līdzekli. To var pielietot jebkurā mācību situācijā un jebkurā no mācību procesa posmiem, dažādās izglītojamo grupās un dažādu mācību mērķu sasniegšanai. Stāstniecības metodi var veiksmīgi izmantot kā motivējošu mācību stratēģijas līdzekli:

- nodarbību **iesildošajā daļā**, kad dalībnieki iepazīst viens otru;
- jebkura **temata izklāstā** – gan jaunās informācijas tiešā izklāstā, gan kā līdzekli materiāla strukturēšanai un labākai izpratnei;
- kā **atbalsta elementu izglītojamo atmiņai** – stāsti vairo viņu koncentrēšanos, interesi, ticību savai varēšanai;
- var izmantot **stāstus pilnībā** vai arī tikai kādus **to elementus**;
- var izmantot gatavus, jau labi zināmus un **tradicionālus stāstus** – pasakas un leģendas, kas ir slīpētas gadsimtu laikā un to zemtekstā ir visiem saprotamas vērtības. Var atsevišķi izmantot pasaku varoņus, situācijas un priekšmetus, lai ilustrētu un skaidrotu dažādus jautājumus. Varoņus un situācijas var aizvietot ar reāliem tēliem un situācijām, atbilstoši mācību mērķim.
- var **sacerēt savus stāstus**, piemēram, autobiogrāfiskus, piemērojot tos konkrētajam nodarbību mērķim;
- **anekdotes** arī ir īsi un attapīgi stāsti;
- **stāstnieki** var būt gan izglītojamie, gan skolotāji, kā arī var izmantot audio ierakstus;
- stāstus **var sacerēt visi kopā**, tos var vēlāk papildināt, viens otram atstāstīt, tos var iestudēt, ilustrēt, izdziedāt un pat izdejo. Ar tiem var spēlēties.
- stāsti balstās uz **dališanos ar jau zināmo**, kas ir neformālās izglītības kods;
- stāsti ir **pieejami un pieņemami visiem** – tāpēc tie palīdz izlīdzināt atšķirības starp izglītojamajiem, kas pastāv viņu izglītības līmeņa, vecuma, dzimuma vai sociālā stāvokļa ziņā. Ja grupā ir ļoti atšķirīgi izglītojamie, stāsti palīdz uzturēt komunikāciju, izzināt esošās atšķirības un rast visus vienojošo.

Radoša skolotāja rokās stāsts kļūst par brīnumlīdzekli.

Nākošajās nodaļās Tu, lasītāj, atradīsi praktiskus iedvesmas piemērus, kā šo brīnumlīdzekli vari savā darbā pielietot arī Tu.

IDEJAS IEDVESMAI

Šajā nodaļā piedāvājam dažādas iedvesmojošas idejas, kā stāstus un to elementus var veiksmīgi pielietot, lai vairotu mācību pievilcību un efektivitāti un, galvenais, veicinātu pieaugušo iesaistīšanos izglītības aktivitātēs. Iespējams, ka dotie piemēri palīdzēs Tev, lasītāj, dažādot savas aktivitātes.

Stāstīšanas specifiskie elementi un metodes

Emocionālais fons

Stāstos ļoti nozīmīgs to emocionālais fons un noskaņojums, ko rada to atsevišķie fragmenti. Šis elements ir pamats radošiem vingrinājumiem, piemēram,

- Aprakstiet vietu, kas izraisa sajūtas: mistiku, skumjas, bēdas, laimi, prieku, bailes, utt. Var arī zīmēt vai izvēlēties attiecīgajam noskaņojumam piemērotu zīmējumu.
- No vairākiem cilvēku vai portretu foto izvēlieties attiecīgajam noskaņojumam vai sajūtām atbilstošu foto.
- Izvēlieties noteiktam noskaņojumam atbilstošu priekšmetu, piemēram, priekam - rozā balonu.

Stāstniecības klasisko elementu pielietojums

Stāstniecības efektivitāti var palielināt, ja papildina tās elementus, kas nodrošina:

- tiešu saikni starp stāstītāju un klausītāju;
- visiem uztveramas un saprotamas frāzes;
- atkārtotību;
- pārspilēšanu;
- liekvārdību (piemēram, lieto vairāk īpašības vārdus);
- ritmu un muzikalitāti;
- ķermeņa, kustību un sajūtu iesaistīšanu.

Individuālās izpratnes veidošana

Stāstam ir jāveido, nevis jāapraksta notiekošā tēls. To var panākt, izvairoties no vārdiem, kas izsaka notikumu loģisko secību, piemēram, *tad, pēc tam, tāpēc ka*, utt. To vietā lieto *un*, vairākus *īpašības vārdus, metaforas* un *Īsus teikumus*.

Piemēri:

nevis: "... **tāpēc, ka** meitene bija ļoti nobijusies, viņa metās skriet ko kājas nes, **tāpēc** aizķērās aiz saknes un paklupa. **Tad** viņa sāka raudāt, **jo** bija sāpīgi savainojusi celi..."

bet: "... *nobiedētā meitene skrēja kā viesulis. Viņa paklupa. Viņa savainoja celi un raudāja ...*"

Paraugu veidošana

Stāsti ir kā paraugi dzīves pieredzes secības un izpratnes veidošanai. Tie palīdz rast skaidrojumu notiekošajam.

Sekojošie vingrinājumi var kalpot vairākiem mērķiem:

- vadītājs izstāsta stāstu un aicina izglītojamos minēt līdzīgas situācijas no savas pieredzes, filmām, literatūras vai citiem stāstiem;
- vadītājs sagatavo Īsus stāstus un tiem atbilstošus teicienus ar „dzīves gudrību”, piemēram, „ko sēsi, to pļausi”. Jāsavieno stāsti ar teicieniem.
- noklausoties stāstu, izglītojamie raksta Kāpēc? jautājumus par dzirdēto.

Katram vingrinājumam seko mērķim atbilstošas pārrunas.

IDEJAS STĀSTU PIELIETOJUMAM

Slovākija

Amatnieku pieredzes stāsti motivē biedrības brīvprātīgos.

Amatniecības un daiļamatų festivālos izstādītajiem darbiem pievieno īsus mutiskus vai rakstiskus stāstiņus.

Amatnieki un daiļamatų meistari intervē vai sarunājas ar amatnieku rīkoto svētku apmeklētājiem, kuri tādā veidā no pašiem amatniekiem gūst papildus informāciju un viņu viedokli.

Darbnīcas vadītājs dalībniekiem rāda mazāk pazīstamus tautas mākslas piekšmetus un aicina veidot ar tiem saistītus stāstus.

Polija

● Stāstnieku sacensības

Tās var organizēt vietējo pasākumu laikā gan kā to galveno, gan kā noslēdzošo notikumu. Stāstiem jābūt par vietējiem cilvēkiem un notikumiem. Tie var būt:

1. Vakara pasaciņa – reiz dzirdēta vai paša stāstīta.
2. Ģimenes notikuma stāsts.
3. Vēsturisks stāsts.
4. Paša sacerēts stāsts, bet ar atpazīstamiem vietējiem elementiem: vietu nosaukumi, priekšmeti, situācijas, cilvēki.

● Iedomājies, ka tu esi ...

Vadītājs sagatavo papīra kartiņas, uz kurām ir apraksti, kas sākas ar „Iedomājies, ka tu esi ...” un beidzas ar nodarbības mērķim atbilstošu frāzi.

„Iedomājies, ka tu esi ...”:

- persona/profesija *Iedomājies, ka tu esi veca sieviņa/ ... gleznotāja.*
- situācija/apstākļi *Iedomājies, ka tu esi pludmalē/ ... šokolādes rūpnīcā.*
- uzdevums *Iedomājies, ka tu bildini skaistu meiteni.*

Dalībnieki veido īsus stāstus ar pašu izvēlētajām situācijām.

● Stāsts no mutes mutē

Vadītājs sagatavo stāstu uz papīra lapas. Viens pēc otra to atstāsta visi grupas dalībnieki. Pēdējo stāsta versiju salīdzina ar oriģinālu uz lapiņas. To var organizēt mazās grupās.

● Kas notika ...?

Dalībnieki veido stāstus, atbildot uz jautājumu “Kas notika...?” Vadītājs var minēt arī jautājuma beigas, kas atbilst nodarbības mērķim, piemēram, *Kas notika, kad tu gāji skolā? Kas tev sagādāja prieku?*

Latvija

- Izglītojamie veido stāstus par vecās fotogrāfijās redzamiem cilvēkiem nodarbībās par apvida vēsturi vai ģimenes koku.
- Izglītojamie veido stāstus par dažādām konfesijām, lai stiprinātu integrācijas procesus vietējā sabiedrībā.
- Stāsti par dzīvi pierobežā, piemēram, kopienas attīstības plāna apspriešanas sanāksmē.

Īsas stāstnieku darbnīcas starptautiskos semināros

Piedāvātos vingrinājumus var pielietot starptautisku semināru dalībnieku satuvināšanai. Katram vingrinājumam var sekot pārrunas.

1. Grupas stāsta veidošana

Dalībniekus sadala grupās. Vadītājs sniedz informāciju par stāstā iekļaujamajiem elementiem. Grupas pēc kārtas veido savu stāsta daļu, to pieraksta, iekļaujot vadītāja norādīto informāciju, un nodod lapiņu nākošajai grupai.

Elementu piemēri:

- stāsta darbības sākuma laiks, *piemēram, sensenos laikos, pagājušajā nedēļā*
- darbības vieta, *piemēram, tālās zemēs, Krakovā*
- galvenās darbojošās personas, *piemēram, pundurītis, kaķis*
- darbība, *piemēram, viņš devās pastaigā, viņa mācījās strādāt ar podnieka virpu*
- noskaņojums, *piemēram, viņš bija pacilājošā noskaņojumā, jo ...*
- priekšmets, *piemēram, viņš pasniedza lauku puķu pušķi*

Instrukciju ieteicams sagatavot gan projekta valodā, gan dalībnieku dzimtajā valodā.

Patīkams papildinājums - stāsta ievadā var minēt informāciju par klātesošajiem projekta dalībniekiem, visiem zināmām situācijām un vietām. To var ievīt kādas starptautiski pazīstamas pasakas kontekstā.

2. Asociāciju ķēžu sastādīšana

Dalībniekus sadala grupās. Vadītājs izdala lapiņas ar savstarpēji nesaistītiem vārdiem uz tām. Grupās dalībnieki ar šiem vārdiem veido stāstus un tad tos izstāsta pārējiem. Kad visi stāsti noklausīti, katrs dalībnieks savā vai projekta valodā uz papīra lapiņas uzraksta visus vārdus, ko atceras.

Kopsavilkums: kopīga stāsta veidošana saliedē grupu, sniedz prieku, rosina radošumu un abstrakto domāšanu.

3. Ar mani saistīts priekšmets

Katrs starptautiskās tikšanās dalībnieks sev līdzī atved kādu sev nozīmīgu priekšmetu. Tikšanās sākumā visus priekšmetus savāc un ieliek kastē, lai tie nav redzami.

Nodarbības sākumā priekšmetus izdala un katrs dalībnieks vai nu izvēlas kādu no priekšmetiem, vai arī to saņem.

Pēc pārdomu brīža dalībnieki stāsta par izvēlēto/saņemto priekšmetu: par vēsturi, kas ar priekšmetu saistās, kāpēc tas varētu būt nozīmīgs tā īpašniekam, cenšas uzminēt īpašnieku. Tad seko priekšmeta īpašnieka stāsts par tā īpašo nozīmi.

Kopsavilkums: vingrinājums izraisa emocijas un asociācijas, kā arī palīdz tuvāk iepazīt un saliedēt projekta partnerus.

4. Priekšmets no manas zemes

Katrs starptautiskās tikšanās dalībnieks sev līdzī atved kādu savai zemei raksturīgu priekšmetu vai tā foto. Vēlams, lai priekšmeta pielietojams nav uzreiz redzams. Nodarbības sākumā priekšmetus ieliek kastē, lai neredz, kurš kuru priekšmetu ir atvedis. Priekšmetu īpašnieki uz lapiņas uzraksta sava priekšmeta nosaukumu projekta valodā un uz otras lapiņas - savā dzimtajā valodā. Lapiņas ar nosaukumiem nodod vadītājam.

- Vadītājs izdala priekšmetus un lapiņas ar to nosaukumiem.
- Visi cenšas dot nosaukumu saņemtajam priekšmetam.
- Katrs dalībnieks izvēlas vai arī saņem vienu no priekšmetiem un veido stāstu par to un kam tas ir domāts.
- Priekšmeta īpašnieks izstāsta par tā patieso pielietojumu.

Variācijas:

- var parādīt tikai daļu no priekšmeta foto;
- priekšmetus ieliek somā un ļauj ar tausti noteikt, kas tie ir un kā tos var pielietot;
- dalībnieki cenšas atcerēties priekšmetu nosaukumus dažādajās valodās.

5. Manas bērības foto

Katrs dalībnieks sagatavo savu bērnu dienu foto. Foto savāc, sajauc un izdala. Katrs izstāsta par sevi un savu foto iepriekš sagatavotu stāstu, nenorādot uz foto. Dalībnieki min, par kuru foto tiek stāstīts.

Stāstišana, atmiņa un tēli

Stāsts vai tā kopīga sacerēšana pieaugušajiem var palīdzēt labāk iegaumēt kādu informāciju. Stāstu var apvienot ar vizuālo materiālu, tādējādi iesaistot vairākus atmiņas darbības principus:

- mēs ilgāk un precīzāk atceramies informācijas veselumā nevis tās atsevišķus, nesaistītus elementus;
- mēs ātrāk iegaumējam saturu, ja papildus dzirdētajam varam redzēt tā grafisko attēlu.

Piedāvātos vingrinājumus var izmantot nodarbību dažādošanai, labākai sarunvalodas iemaņu veidošanai svešvalodas stundās vai jaunu terminu apguvei, piemēram, sarunā par mākslu.

6. Stāsta iegaumēšana, izmantojot tēlus

Nepieciešamie materiāli: stāsts, kas jāstāsta, un ar tā saturu saistīti attēli.

Sagatavošanās: Vadītājs sagatavo stāstu, ko izglītojamajiem būs jāatceras, jo tas ir būtisks konkrētās nodarbības tēmas apguvei. Vairāku attēlu kopa atspoguļo stāsta saturu.

Uzdevuma izpildes gaita: Vadītājs izstāsta sagatavoto stāstu. Uz galda ir sagatavoti attēli. Dalībnieki atlasa dažādajām stāsta daļām atbilstošos attēlus. Individuāli vai grupās dalībnieki izvēlas 5 elementus, kuriem ir vislielākā saistība ar stāstu. Pēc īsas diskusijas viņi izraugās 3 būtiskākos attēlus no 5, skatīti pamatojot savu izvēli.

Vingrinājumu var atkārtot pēc kāda laika, aicinot dalībniekus atsaukt atmiņā stāstu, skatoties attēlos.

7. No vārdiem/tēliem veidoti stāsti

Nepieciešamie materiāli: Kartona kartiņas ar vārdiem un priekšmetu attēliem, tukšas papīra lapas, pildspalvas.

Sagatavošanās: Vadītājs sagatavo sarakstu ar 10-15 savstarpēji nesaistītiem vārdiem vai priekšmetu attēliem.

Uzdevuma izpildes gaita: Grupās dalībnieki veido stāstus, iesaistot attēlos redzēto priekšmetu nosaukumus. Visi noklausās grupu stāstus. Katrs dalībnieks saņem tukšu papīra lapu, uz kuras raksta vārdus, kurus atceras.

8. Stāstu rosinoši priekšmeti

Nepieciešamie materiāli: soma materiāliem vai priekšmetiem.

Sagatavošanās: Vadītājs aicina izglītojamos atnest uz nodarbību kādu sev nozīmīgu nelielu priekšmetu.

Uzdevuma izpildes gaita: Nodarbības sākumā dalībnieki saliek savus priekšmetus kopīgā somā, lai pārējie tos neredz. Nodarbības laikā katrs vai nu saņem vai arī pats izvēlas vienu no priekšmetiem un veido stāstu par to, minot, kāpēc priekšmets ir nozīmīgs tā īpašniekam un arī kam tas pieder. Noklausās arī īpašnieka stāstu.

9. Stāsta beigu sacerēšana

Nepieciešamie materiāli: papīra lapas ar stāstu sākumiem, pildspalvas.

Sagatavošanās: vadītājs sagatavo vairāku stāstu sākumus vai kādu smieklīgu situāciju aprakstus, kuriem ir jāizdomā kādi pārlicinoši meli, piemēram:

"... no rīta Jūs piezvanījāt uz biroju un priekšniekam paziņojāt, ka esat apslimis un darbā nebūsi. Pēc pāris stundām Jūs tiekaties ar priekšnieku kafejnīcā, kur esat kopā ar izskatīgu sievieti/vīrieti. Izdomājiet sev attaisnojumu."

"... Jūsu vīrs lūdza viņam nopirkt jaunu naudas maku un iedeva naudu tā iegādei, bet pa ceļam uz veikalu Jūs skatlogā ieraudzījāt savu sapņu blūzi, ka veikalā bija vienā eksemplārā. Jūs nevarējāt sev atteikt un to nopirkāt. Ko Jūs teicāt vīram, kurš nesaprot sieviešu vēlmes?"

Uzdevuma izpildes gaita: Dalībnieki grupās pa 2-4 saņem situāciju aprakstus un rosina beigas teikumiem vai pārlicinošus attaisnojumus. Kopīgi izraugās veiksmīgākos variantus.

IDEJAS IEROSMEI

Latvija

Anotācija materiālu atlasei un struktūrai:

Materiāla veidošanā esam izraudzījušies konkrētas neformālās/mūžizglītības tēmas, kas tiks adaptētas mūsu teritorijas 5 apdzīvotajās vietās. Tēmas specifiski pielāgotas katrai vietai, vienlaikus – tās ir plašas un vienlīdz aktuālas visas Eiropas kontekstā.

Izvirzītās tēmas ir: a) Daba, vides izglītība; b) Ģimene un audzināšana; c) Dzīve robežreģionā – politiskās varas un valstu robežu izmaiņas; d) Reliģiju daudzveidība – dzīve daudzveidīgu reliģiju vidē; f) Attēla/fotogrāfijas vēstījums.

Katrai tēmai ir pielāgotas (iespēju robežās) aktivitātes, kuras arī tiek grupētas. Atsevišķs grupējums tiek veidots problēmām, norādot to risināšanai tematiski atbilstošākās aktivitātes. Materiāla sākumā – nestrukturētās aktivitātes, piemērojamas visām tēmām.

Aktivitāte sākumam. GALDS.

Aktivitātes pielietojuma rezultātus skatīt Kaldabruņas grupas tēmas “Daba un vides audzināšana” materiālā.

Aktivitāte nav piesaistīta konkrētai tēmai. Tā piemērota nodarbību cikla uzsākšanai, jo, ņemot vērā mērķa grupas specifiku (papildus – latviešu noslēgto dabu), šie cilvēki nepulcēsies uz mācīšanos, izglītošanos, aptaujām vai semināriem. Taču – atnāks uz sarunām. Un labākās sarunas parasti norisinās pie galda.

Grupās vadītāja uzdevumi pirms tikšanās:

- 1) Atbilstoši konkrētajai tēmai izplānot galda „kompozīciju” un sagatavoties sarunas izvērsumam;
- 2) Informēt grupas dalībniekus par produktu/lietu, kas jāatnes līdzī uz pirmo tikšanos. Nolūku atklāt nedrīkst! / *Katrs nes kaut ko līdzī – tiešā līdzdalība; nolūks nezināms – intriga, kas raisa papildus interesi!*
- 3) Tehniski sagatavot telpu, galdu, ap kuru sēžot, dalībnieki iespējami vairāk redz viens otru. Iegādāties papildus produktus, ja uzskata, ka tādi būs nepieciešami.

Aktivitātes norise: Galds tiek klāts kopīgi, katrs no dalībniekiem izvēlas savu vietu, izkārtu priekšmetus un produktus. Kad tas paveikts, seko iepazīšanās aplis. Taču – cilvēki iepazīstina ne tikai ar sevi, bet arī ar savu atnesto produktu/lietu. Tas ir pirmais stāsts. Grupās vadītāja uzdevums ir panākt, lai stāsti neaprobežojas tikai ar trīs vārdiem.

GALDS ir izmantojams faktiski visām tēmām, saturiski izraugoties „kompozīciju”. Piemēram:

1) Dabas/vides izglītības tēmai – grupas dalībniekus lūdz atnest vispopulārāko dārzena salātus(bietes, kāposti, gurķi). Tēmas izvērsumā tiek noskaidrots – vai mēs zinām, kā audzēts šis dārzenis? Paši audzējām vai pirkām? Ja paši, tad kādus minerālmēslus, augu aizsardzības līdzekļus lietojām? Ja pirkām – vai skatījāmies, no kurienes tas ir? Vai veikalā ir kādas norādes par to, kā dārzeni audzēti?

2) Ģimenes/audzināšanas tēmai – lūdz atnest savu mīļāko saldumu. Tēmas izvērsumā noskaidrojam – kādēļ tieši šis? Vairumā gadījumu garšas sajūtas saistās ar bērnību. Ja mīļākais saldums nesaistās ar bērnību, tad varbūt tā nav bijusi salda? Labāks ir kāds cits dzīves posms – kādēļ? Vai labāk garšo vienam vai kompānijā? Vai atnesta ir, piemēram, tikai viena konfekte(produkta daudzums, kas nedalās), vai arī vesels groziņš ar pīrdziņiem? Kā dara mājās un ģimenē?

3) Reliģiju daudzveidības tēmai – grupas dalībniekiem lūdz atnest ābolu un maizi (šis gan attiecināms uz kristīgo konfesiju vidi, pieļauju, ka islāma vidē būs citi produkti). Tēmas izvērsumā noskaidrojam, cik daudz cilvēki zina par šo produktu simbolisko nozīmi kristīgajā tradīcijā. Kādas ir atšķirības starp konfesijām? Vai ir? Kādi ir nacionālie, tautas tradīciju priekšstati? Un atšķirības šai gadījumā, vai tās ir krasas, būtiskas?

4) Robežreģiona tēmai – uz galda liekami abu tautu tradicionālie produkti/ēdieni. Šai gadījumā papildus produktiem būtu vēlams lūgt atnest arī kādu priekšmetu, kas būtu raksturīgs tieši (un tikai) konkrētajai tautībai. Tēmas izvērsumā – kas kopīgs, kas atšķirīgs? Kādus produktus/priekšmetus vecākā gadagājuma ļaudis atceras no savas bērnības? Iespējams, ka tas, ko uzskatām par tieši un tikai latviešiem raksturīgu, patiesībā ir ieceļojis no lietuviešiem – un nemaz ne tik sen.

5) Attēla/fotogrāfijas tēmai – grupas dalībniekus lūdz atnest divas lietas: viņu skatījumā, visskaistāko pieejamo pārtikas produktu un fotogrāfiju, kurā attēlotas ģimenes svinības (tām nav jābūt privātām, var izmantot preses attēlus). Tēmas izvērsumā – vai skaistākais produkts ir tas, ko lietojam ikdienā, vai svētku reizē? Varbūt katrs mirklis ir kā svētki? Svinam dzīvi, un biežāk vai retāk fiksējam to fotogrāfijās/attēlos... Ģimenes svinību attēli – cik daudzos ir redzams svētku galds? Un kādi produkti uz tā? Vai ģimenes svinības var notikt bez kopīga galda – kā ir/bija tavā ģimenē?

Galda „kompozīcijas” iespējas ir ļoti plašas – atkarībā no izraudzītās tēmas. Tās var būt salvetes, ja domājam par rokdarbiem, tekstilu, tēlotājmākslu; svečturi, galda piederumi – koka, māla, stikla amatniecībai; sveces, galda kartes, riekstu vai graudu sauja, utt. Nav tādas tēmas, ko nevaram uzlikt uz galda!

Atslodzes/vidusposma aktivitāte. ĀBOLS.

Aktivitātes pielietojuma rezultātus skatīt Kaldabruņas grupas tēmas “Daba un vides audzināšana” materiālā.

Aktivitāte nav piesaistīta konkrētai tēmai. To var izmantot gadījumos, kad; grupas dalībnieki neredz zināšanu avotu ikdienas pieredzē, neformālās situācijās. Kā arī – kad grupai ir grūti paust savu viedokli, tas tiek uzskatīts par nenozīmīgu

Grupās vadītāja uzdevums pirms tikšanās: Katram dalībniekam tiek sagatavotas divas kartītes – viena ar ābola aprakstu, otra – ar attēlu. Vadītājs sagādā arī ābolus – katram dalībniekam pa vienam. Galvenokārt, vadītājs sagatavojas tēmas izvērsumam.

Aktivitātes norise: Katram dalībniekam tiek izdalītas abas kartītes(āboli paliek groziņā). Kartītes tiek atklātas pakāpeniski – sākotnēji tikai ar tausti; konstatējam, ka, lietojot tausti, gan teksts, gan attēls ir pilnīgi vienādi. Tad tiek atklāta teksta kartīte – kāds no grupas to nolasa. Seko attēla kartītes – nākamais grupas dalībnieks apraksta tajā redzamo; ja nepieciešams, stāstu papildina grupas vadītājs. Jautājums – vai no attēla secinājāt kaut ko jaunu, to, kas nebija ietverts tekstā? Vai iespajds par objektu ir pilnīgāks? Nākamais solis – katram dalībniekam tiek iedots ābols. Šeit gan jārunā katram grupas dalībniekam, pastāstot, ko iespējams uzzināt par objektu no teksta, attēla un paša objekta – kādas maņas parādās papildus? Tauste, smarža, arī garša. Vērojums – krāsu toni, forma, tās atšķirības. Vai iespējams pateikt, no kurienes ir ābols?

Jautājumi grupai:

– No kurienes ir jūsu zināšanas par āboliem? Vai kādas no tām ir iegūtas **skolā, tieši izglītības procesā?**(Droši var apgalvot, ka šādu gadījumu būs ļoti maz). **Secinājums, līdz kuram grupa jānoved: zināšanas ir visur, katrā dzīves situācijā ir iespējams mācīties.**

– Kāds ir jūsu spilgtākais iespajds par āboliem? Izskats, garša, smarža, piedzīvojums? Šeit atklāsies cilvēku atšķirīgās dominējošās maņas – audiālā, vizuālā, kinestētiskā. **Secinājums, līdz kuram grupa jānoved: katrs no mums pasauli redz mazliet atšķirīgi. Pat skatījums uz tik pazīstamu lietu kā ābols var būt daudzveidīgs. Un pasaules kopums veidojas no katra cilvēka skatījuma. Tātad – ir svarīgs arī tieši tavs skatījums.**

Aktivitātes izvērsums. Izvērsums atkarīgs no konkrētās apskatāmās tēmas. Un ābols ir lielisks objekts faktiski visām tēmām – dabas tēmā var izskatīt tā sastāvu, audzēšanas metodes, ietekmi uz veselību; reliģijas tēmā – ābola simbolisko nozīmi; audzināšanas tēmā – to var dalīt ģimenei, vai sacerēt pieredzes stāstu par āboliem; robežreģiona tēmā – analizēt kopīgās un atšķirīgās tradīcijas, arī receptes; attēla tēmā – analizēt fotogrāfijas, gleznas, utt. Ar tik pat labiem panākumiem ābols spēlēsies citās tēmās – pat valodās, matemātikā, utt.

DABA-VIDES IZGLĪTĪBA

Nr.	Stāsts/ aktivitātes apraksts	Pielietojums/nozīme
1.	<p>Vienīgā grāmata, kurā katra lapaspuse ir dziļas gudrības pilna, ir daba. (Johans Volfgangs Gēte)</p>	<p>Mācību grupai lūdz pabeigt teikumu – citāts tiek izdalīts bez pēdējā vārda. Nonākot līdz Gētes domai, tiek raisīta diskusija – kādēļ viņš minējis tieši dabu? Aktivitāte liek paust savu viedokli, kā arī akcentē izraudzītās apmācību tēmas nozīmīgumu.</p>
2.	<p>Šis pavasaris atnāca ar ziemeļzemēm raksturīgo straujumu un spožumu – sniegs pazuda pāris dienās, vakara gaisā virmoja ne ar ko nesajaucamā pavasara zemes smarža. Šķiet, pat novakara dūmaka izelpoja dzīvības spēku. Sandras dārzā sniegpulkstenīši bija jau noziedējuši, un nu rūpīgi koptās dobes rotājās krokusos un narcisēs. Arī tulpes, šķiet, bija labi pārziemojušas, un tur savs nopelns noteikti piešķirams saimnieces rūpībai. Nomazgājusi mājas logus un pēdējos ziemas puteklus izstūmusi pa durvim, Sandra pamanīja pieliekamajā grillu(gaļas cepamās restes). Nu gan! Siltajam gadalaikam tik nepieciešamā lieta rudenī iestumta iekšā netīra un nokvēpusi, kā īsts apkaunojums saimniecei un sētai! Kamēr diena vēl gaiša, jāķeras klāt arī tam. Un tik netīra lieta noteikti pieprasa labu tīrīšanas līdzekli. Padārgs jau tas ir, bet – neiesim taču skopoties! Grills tika izvilks pagalmā, kārtīgi noberzts, un ūdens ar mazgājamo līdzekli izliets turpat mauriņā. Priecīgi, vai ne? Protams, taču – tai mauriņa laukumā, kur tikko izliets mazgājamais ūdens, no zemes gluži vai izsprāga....sliekas. Divdesmit, trīsdesmit vai vairāk. Un visas, krampjaini locīdamās, gaišajā pavasara pēcpusdienā mira.</p> <p><u>Pilnīgi paties stāsts. No dzīves. Ar vēlējumu: „Varbūt kaut kur noderēs, lai citiem pastāstītu, cik briesmīgas ķimikālijas tagad ražo! Vai tad man bija grūti iemērkēt iepriekš un ar sodu izmazgāt?” Dāvinātājas vārds gan mainīts.</u></p>	<p>Briesmu stāsts/ emociju stāsts. Atklāj tēmas nozīmi – kādēļ mums būtu jābūt vairāk par dabu? Kā šis zināšanas uzlabos mūsu dzīvi?</p> <p><i>Piebilde par tēmas specifiku: sliekas darbojas kā zemes uzlabotāji. Un bez tām Sandras puķu dobes noteikti nebūtu tik košas.....</i></p>
3.	<p>Lauciņu ģimenei piederēja maza zemnieku saimniecība – pāris pamitras pļavas, krūmu ielociņš un zemes pleķītis dārzam. Vairāk arī nevajadzēja, jo abi pieaugušie strādāja pilsētā, un vistu saimi, suni, kaķus un aitas bērniem par prieku pieskatīja vecmāte. Nopietnāku saimniekošanu attīstīt arī nebūtu iespējams, jo kaimiņos esošas saimniecības visu izmantojamo zemi apstrādāja nopietni un intensīvi – vienu gadu tur auga kvieši, citugad – mieži. Vienlaidus labības jūra līdz pamalei, kur te paplašināsies? Viens īpašs mīlulis ģimenei gan bija – baltkrēpjains ponijs ar aizkustinoši pinkainām kājām. Vasara šai gadā jau sliecās uz nogali, un Lauciņu saimniecību ieskaujošie rapšu lauki ziedot saldi smaržoja. Un zāle tieši kaimiņu lauka tuvumā noteikti ir sulīgāka.. Acīmredzot, tā bija nospriedis ponijs. Taču iepriekšējā dienā veselīgo un apaļo dzīvnieciņu vecmāte no rīta kūti atrada knapi elpojam...Māte pieturēja bērnus istabā uz ilgākām brokastīm, un tēvs steidzās pēc ciema veterinārārsta. Dakteris ponijam palīdzēt vairs nevarēja – smaga saindēšanās. „Vai jūsu kaimiņi vakardien rapsi migloja?”. Esot gan miglots, tas jau regulāri notiek. Tagad ražas laiks tuvojas, un miglo ar spēcīgu raundapa(glifosāta)devu, lai ātrāk nogatavojas. „Nu, lūk, tas arī ir viņa nāves cēlonis,” teica veterinārārsts.</p> <p><i>Pārstāsts no preses publikācijas(www.delfi.lv, 2013. gads).</i></p>	<p>Briesmu stāsts/ emociju stāsts. Atklāj tēmas nozīmi – kādēļ mums būtu jābūt vairāk par dabu? Kā šis zināšanas uzlabos mūsu dzīvi?</p> <p>levirze diskusijai – ja no ķimikālijām mirst ponijs, tad, bez šaubām, cilvēka veselībai tās nevar būt nekaitīgas. Šī tēze gan ir acīmredzama. Diskusija būtu virzāma uz to, kā sadzīvot intensīvajai lauksaimniecībai un piemājas saimniecībām – kaimiņiem vienojoties par zemes izmantošanu, lai netraucētu citiem saimniekot? Informējot par miglošanu? Kādi kompromisi ir iespējami? Vai vispār ir iespējams sadarboties/vienoties?</p> <p>Secinājums, kas būtu jāparāda diskusijas rezultātā – <u>dabas/vides situācija ir cieši saistīta. Mēs neesam vieni, un mūs ļoti ietekmē citu cilvēku rīcība. Tāpat kā viņus – mūsējā. Nepietiks ar to, ka mēs dzīvosim pareizi(vai – tā, kā mums patīk) savā sētā. Mūsu sēta ir pasaules daļa...</u></p>

RELIGĪJU DAUDZVEIDĪBA

Nr.	Stāsts/Aktivitātes apraksts	Pielietojums/nozīme
1.	<p>Visskaistākais brīnumstāsts pasaulē ir Evangēlijs. (Dž. R. Tolkiņš – triloģijas „Gredzenu pavēlnieks” autors, angļu filoloģijas profesors, fantasy literatūras žanra pamatlicējs)</p>	<p>Mācību grupai lūdz pabeigt teikumu – citāts tiek izdalīts bez pēdējā vārda. Nonākot līdz autora domai, tiek raisīta diskusija – kādēļ viņš minējis tieši evangēliju? Varbūt katram pašam ir savs visskaistākais brīnumstāsts? Ja šāds stāsts ir, tad tas var būt mājasdarbs – atceries un pastāsti savu visskaistāko stāstu nākamajā nodarbībā.</p> <p>Šis uzdevums būtiski palielina katra dalībnieka pašvērtību – katram no mums var būt savs stāsts. Tikpat nozīmīgs kā Evangēlijs.</p>
2.	<p>Vārds „religija” ir cēlies no latīņu valodas – religio, kas nozīmē „savienot, apvienot, savienot no jauna/ arī – raisīt cieņu, respektu”.</p> <p>Uzdevums mācību grupai: izveidot savu „saikņu karti”- kas tieši tevi saista/ savieno ar pasauli? Kas ir šīs saiknes, kas veido tavu vidi, tavu dzīvi? Tā ir ģimene, mājas, darbs, sapņi un cerības? Dārzs, mājdzīvnieki, grāmatas, mūzika? “Saikņu karte” veidojama shēmas formā – tā satur gan vizuālo, gan teksta daļu.</p>	<p>Aktivitātes uzdevums – paplašināt un padziļināt attieksmi pret pašu jēdzienu „religija”, kas pamata mērķa grupai var būt samērā standartizēta un aizspriedumu pilna.</p> <p>Darbs ar „saikņu karti”</p> <p>1) meklējam tajā parādības, kas ir ārpus primārajām vajadzībām. Tai skaitā – vajadzība pēc jaunām zināšanām, informācijas. Kur šajā kartē tā atklājas? Vai ir iekļauta? Nodarbību vadītāja uzdevums ir atklāt šo vajadzību sākotnējā „saikņu kartē” – tā ietilpst gan jēdzienā „ģimene”, gan jēdzienā „māja”, „dārzs” vai „darbs”. Neviena no šīm parādībām nav pilnībā materiāla. Ikviens ietver gan emocionālās piesaistes, gan izziņas komponentus; un salīdzinoši daudzos parādās arī ticības elements, kas jau ir pāreja uz reliģijas tēmu.</p> <p>2) Meklējam, cik daudziem no grupas jau sākotnējā kartē ir ietverts jēdziens „ticība”, „baznīca”; iespējams, ka minēta konfesija. Atkarībā no rezultāta, tēma tiek attīstīta atšķirīgi. Aktivitāte ir izejas punkts stāstiem par reliģiju daudzveidību.</p>
3.	<p>Tas notika tajos krēslas laikos, kad mūsu zemē atļauta bija tikai viena vien ticība. Un tā nebija ticība kādam no dieviem, bet gan cilvēku grupējumam, kam tobrīd piederēja vara. Tomēr senās tradīcijas nebija aizmirstas, un dažādās valsts daļās cilvēki domāja un lūdās. Vietām vairāk, vietām mazāk. Vietām baidījās no varas, vietām – tikai pasmīnēja. Turklāt jāsaka, ka ticība šeit nekad nav bijusi viena vien – dažs lūdza palīdzību senajiem dieviem un dabai, dažs gāja uz katoļu baznīcu, cits – uz luterāņu. Nemaz nerunājot par pareizticīgajiem, vecticībniekiem un palielo ebreju kopienu. Un, lūk, šajos laikos kāds jauniešu pulciņš devās studēt uz tādu pilsētu, kurā baznīcas joprojām bija gaišas un labi apmeklētas. Un arī senās tautas tradīcijas dzīvīgākas nekā citviet šajā zemē. Tuvojās Ziemassvētki. Un jaunieši sajūsmināti atsauca atmiņā visas ar šiem svētkiem saistītās tradīcijas. Iet taču</p>	<p>Pieredzes aktivitāte, kas atklāj tēmu – reliģiju daudzveidība.</p> <p>Aktivitātes uzdevums – atklāt motivāciju, kādēļ cilvēkiem būtu jāiepazīst gan savas, gan citu konfesiju tradīcijas. Pat detaļas, lai negadītos tā kā šiem jauniešiem.</p> <p>Sekojošā diskusija: Cik daudz ticību ir konkrētajā apdzīvotajā vietā? Kā tās sadzīvo? Cik daudz ir kopīgu tradīciju, cik atšķirīgu?</p>

budēļos (ķekatās, masku gājienos)? Protams, iet! Tas bija dzirdēts arī no pilsētas vietējiem iedzīvotājiem. Un cienastus nes līdzī? Un var ierasties pie kaimiņiem, pat pavisam svešiem cilvēkiem, un prom mūs neraidīs? Neraidīšot vis, budēļiem jāatver ikvienas mājas durvis – tie taču svētību ienes. Nu jauniešiem šaubu vairs nebija – noteikti jāiet! Jo tajās pilsētās, ko kurām nāca viņi, šādas tradīcijas jau bija aizmirstas. Un kad tad vēl to piedzīvosī, ja ne jaunībā? Maskas tika gatavotas ilgi un rūpīgi, dziesmas un rotaļas meklētas rakstos, cienasti sarūpēti no pieticīgās stipendijas. Svētņu vakarā viņi pacilāti devās gājienā. Taču – pirmās mājas durvis vērs ļoti piesardzīgi. Viesi tika aicināti tikai priekšnamā un no cienasta mājiņieki atteicās. Arī nākamajā mājā tas pats. Un visās citās...Svinētāji pie miera devās gluži apmulsuši. Nākamajā dienā nolēma vaicāt kundzei, kuru pazina kā ticības un tradīciju zinātāju, kas tad bijis par vainu? „Redziet, bērniņi,“ viņa sacīja „Visa vaina bija nepareizajā dienā. Jūs taču nācāt pirmajā Ziemassvētku dienā – 25. decembrī...Tai dienā mēs, šejienes katoļi, vēl gavējam, gaļu neēdam, un vakars paiet klusībā. Tikai otrajos Ziemassvētkos var līksmoties un iet pa ciemiem! Zinu, ka jūs no luterāņu puses- tur līksmo jau pirmajā dienā. Nu, nākamo gadu gan zināsi, lai nav jāmaitā svētki sev un citiem.”

Pieredzes stāsts, oriģināls.

Mājasdarbs: Sagatavot pieredzes stāstu, kur iesaistīta reliģiskā pieredze. Tā var nebūt personīga, stāsts var būt pārņemts.

Nākamās nodarbības uzdevums:

Uzklausot pieredzes stāstus, atrast kopīgo un atšķirīgo katrā no tiem. Noskaidrot, cik daudz zināms par citu konfesiju tradīcijām – vai grupai ir jauni atklājumi? Vai iegūtās zināšanas ir svarīgas ikdienas dzīvē?

Pieredzes aktivitāte, kas atklāj personības lomu reliģiskajā pieredzē.

Stāsts izmantojams divos veidos:

1) **Tas tiek pastāstīts pilnībā,**

nodarbības laikā analizēts. Analīzes uzdevums:

a) noskaidrot, kurš šai stāstā ir galvenais personāžs: meitenīte, klavieres, Annastante, māte, mātesmāsa, mirusī radniece, skolotāja? Pie tam – versijas var būt dažādas, tās jāpamato. b) noskaidrot, kura tēma stāstā ir vissvarīgākā – mūzika, reliģija, mācīšanās metodes, personības spēks, ģimenes attiecības? Arī šai gadījumā versijas var būt dažādas, jo stāsts ir vienlīdz izmantojams atšķirīgās tēmās.

Projekta kopējā tematikā visatbilstošākā būs „mācīšanās metodes”; specifiskajā tematikā – reliģiju daudzveidība.

2) **Stāsts tiek pastāstīts daļēji, līdz lūzuma vietai**

„Neviens nezina, cik skumji beigtos šis stāsts, ja....”

Atkarībā no grupas atraktivitātes, stāstu var pabeigt klātienē visi kopīgi, vai arī – uzdot to kā mājasdarbu.

Uzdodot mājasdarbu, grupas vadītājam ir jānorāda, kādiem saturā komponentiem jāparādās stāsta noslēgumā. Piemēram – mācību metodēm, ģimenes attiecībām, draudzībai, ticības tēmām, brīnumam, utt...atkarībā no specifiskās tēmas, kuras atklāšanai stāsts tiek izmantots.

4. Reiz dzīvoja maza meitenīte, kurai dzīve un dzimta bija uzlikusi neparastu nastu – piepildīt kāda cita cilvēka nepabeigto mūžu. Vai vismaz tā daļu. Šī daļa izrādījās klavieres – lielas un melnas tās aizņēma istabas stūri. „Viņa vairs nekad nespēlēs, spēlē tu viņas vietā!”, nolēma māte un mātesmāsa, kuras meita nesen bija aizsaukta aizsaulē vēl gluži jauna. Viņas uzaicināja mīlīgu mūzikas skolotāju, kura ieradās ar nošu pilnu portfeli un topošajam pianistam domātām pamācībām pilnu galvu. Taču klavieres meitenīti biedēja. Tās smagas melnēja ar atņirgtiem baltajiem zobiem, gluži kā alkatīgs zvērs, kas gaida, kad atkal varēs aprīt tavu laiku un prieku, ņirgādamies izdvešot nejaukas skaņas. Meitenītes rociņas bija mazas un apaļīgas, ne miņas no aizgājušās radnieces slaidajiem pirkstiem. Ausis paslēpušās zem tumšajiem matiem, ap tām nevējoja aizgājējas caurspīdīgi blondās cirtas. Dzirdē neatšķīra pustoņu smalkās niansas, gammas, akordi un melnbaltie nošu zīmējumi nekādi nesaistījās ar mūziku. Neviena melodija tur nebija atšķirama, un kā gan iespējams klausīties, ja visu laiku jādodomā par to, kā pareizi turēt rokas? Tā viņas visas trīs(meitenīte, skolotāja un klavieres) vai pat visas piecas(pieskaitot māti un mātesmāsu) neatlaidīgi cieta. Un, jo vairāk laika pagāja, jo lielāku nepatiku pret mūziku izjuta meitenīte, un lielāku vilšanos – māte un mātesmāsa. Skolotājai pat bira asaras. Iespējams, ka klavierēm arī, jo naktīs tās sāka izdvest žēli dūcošas skaņas. Neviena nezina, cik skumji beigtos šis stāsts, ja neparādījusies sestā sievietē – Annas tante. Tā bija vientuļa, kalsnēja sieva, visus tuviniekus zaudējusi kara un juku laikos. Gandrīz visu laiku viņa nēsāja lielu priekšautu ar pelēki zaļām svītrām. Un neko nelūdza, tikai darīja un deva katrā mājā, kurai vien bija tikusi tā laime atvērt savas durvis Annas tantei. Vienu reizi gadā gan viņa priekšautu nosēja. Ziemassvētku vakarā, uz baznīcu ejot. No šī gājiena tanti neatturēja nedz apsmiešanas draudī (jo tajos laikos uz dievnamu gāja retais), nedz steidzami darbi. Tajā vakarā, Annas tantei verot durvis, mājās bija tikai meitenīte un klavieres. Tante apsēdās pie loga, no kura vēl plūda vārā decembra dienas gaisma, un izcēla no azotes dzeltenīgu lapiņu: „Meitiņ, tu klavieres spēlē. Cik laimīga es būtu, ja tu man varētu „Kluso naktī” vēl reizīti nospēlēt. Reizi gadā tik dzirdu, un tad sirds nevar atdzerties tā skaistuma. Redz, notis te ir ar visiem vārdiem.”. Meitenīte paņēma lapiņu ar drebošu

<p>roku – notis, atkal notis...Taču lapiņa bija brīnumaina – papīrs dzeltenīgs un puscaurspīdīgs, nošu līnijas uzvilktas ar koši zilu tinti, un notis tikai vienā rindiņā vien. Turpat apakšā uzrakstīti vārdi – ar smalku rakstāmo un tik sātā krāsā kā sarkankrūtīša spalva februāra sniegā. Tā smaržoja pēc vaska, senām grāmatām, un vēl kaut kā noslēpumaina..."Nezinu gan, vai varēšu. Te taču nav akordu...un es tik slikti spēlēju.." meitenīte teica. „Bet tu ar vienu pirkstiņu, bērniņ, tikai lai meldīju dzirdam!”, drošināja Annas tante. Un lūgumam, ko izsaka cilvēks, kurš visu mūžu tikai dara un dod, atsaucas pat naidīgas klavieres.</p> <p>Skan. Smalka melodija un divas pieticīgas balsis. Tā ir mūzika, un tie ir Ziemassvētki.</p> <p>Par mūziķi meitenīte nekļuva. Un arī klavieres vairs nespēlēja. Toties gan „Kluso nakti”, gan visas pārējās skaistās Ziemassvētku dziesmas no galvas zina arī visi viņas pieaugušie bērni.</p> <p><i>Pieredzes stāsts, oriģināls.</i></p>	
<p>5. <u>Pārdomu un analīzes aktivitāte.</u> <i>Materiāls – Vecas sievietes lūgšana. Izcelsme minēta dažāda – 17. gs. mūķene, citi avoti.</i></p> <p>„Kungs, Tu zini labāk par mani, ka, laikam ritot, novecoju un kādu dienu būšu pavisam veca. Neļauj man kļūt par plāpu un, par visu vairāk, pasargā mani no liktenīgiem maldiem, ka katrā lietā un vietā, man jādara zināmas savas domas. Atbrīvo mani no neremdināmas vēlmes jaukties citu darīšanās. Liec man būt gādīgai, bet ne īgnai, liec izpalīdzēt, bet ne izrīkot. Pasargi mani no iegrimšanas bezgalīgajos sīkumos. Dod man spārnus, lai uzreiz nonāku pie lietas būtības. Neuzdrošinos lūgt, lai Tu uzlabotu manu atmiņu, tā vietā neliedz man pazemību un aiztaupi pašpārliecinātību, kad tas, ko es atceros, ir pretrunā ar pārējo atmiņām. Negribu būt svētā – līdzās svētajiem reizēm grūta dzīve, bet taisnība arī, ka vecs, ķildīgs sievišķis ir Nelabā augstākais sasniegums.”</p>	<p>Pielietojums:</p> <p>1) Mājasdarba formāts. Grupas dalībniekiem sagatavot savu lūgšanas versiju, piedāvājot pabeigt teikumus: „Tu zini labāk par mani, ka..... Neļauj man....Atbrīvo mani....Neliec man.....”</p> <p><i>Mājasdarba mērķis – sevis iepazīšana; vēlmju un vajadzību formulēšana. Ievirze no grupas vadītāja – vai cilvēks zina, ir domājis par savām vēlmēm? Vai pazīst sevi? Un nebaidās ar to dalīties? Šai gadījumā būtu akceptējama arī katra mājasdarba individuāla analīze, atkarībā no grupas dalībnieku vēlmēm.</i></p> <p>2) Klātienē formāts – teksta analīze.</p> <p>Analīzes uzdevums – atrast, cik daudz dažādu aspektu ietver lūgšana: pašvērtējums, pašāvērtība, pieticība, sava rakstura pārziņāšana, u.c. ... pāri visam – veselīgs humors!</p> <p>Ko vajadzētu atklāt šai analīzei? Reliģija, ticība ir tik daudzpusīga! Te nav runa tikai par iešanu/neiešanu uz baznīcu, atbilstošu sakrālo rakstu pārziņāšanu. Tēmas padziļināšanas/ paplašināšanas aktivitāte.</p> <p>Papildus aspekts – lūgšanas adresātam nav noteikti jābūt Dievam kādas konkrētas konfesijas izpratnē. Ar tādiem pašiem panākumiem tas var būt Ziemassvētku vecītis, tētis, priekšnieks, vai... Pats lūdzējs. Būtībā – tā ir lūgšana sev.</p>
<p>6. Slēptie vārdi. <u>Praktiskā aktivitāte.</u></p> <p>Darba grupas vadītājs sagatavo katram grupas dalībniekam kartīšu komplektu – komplekti ir vienādi. Uz katras kartītes ir vārds/vārdkopa/jēdziens. Piemēram: „prieks”, „ģimene”, „tradīcijas”, „dēls”, „vectēvs”, „pusdienas”, „ticība”, „bailes no tumsas”, „bailes”. Kartīšu komplektam jāsaturs aptuveni 25 -30 kartītes ar biežāk lietojamiem vārdiem/jēdzieniem, kā arī vairākas</p>	<p>• Aktivitātes nozīme</p> <p>– a) norādīt uz katra tiesībām saglabāt neapspriežamās/ nepublicējamās tēmas. Akcentēt – šādas tiesības ir VISIEM, ne tikai katram konkrētajam grupas dalībniekam. Mācoties/svinot/sadarbojoties kādā cilvēku grupā, ir jāieziņē privātuma robežas.</p>

tukšās kartītes.
Nodarbības laikā dalībniekiem tiek dots laiks, lai iepazītos ar savu komplektu (15 – 20 min.). Tad katram dalībniekam jāizvēlas no 3 – 7 vārdi/jēdzieni, par kuriem viņš vismazāk vēlētos runāt publiski. Ja šie jēdzieni ir specifiski, tad tos uzraksta uz tukšajām kartītēm. Tie ir „Slēptie vārdi”. Slēpto vārdu kartītes tiek ievietotas necaurspīdīgā traukā/kastē/zem auduma. Tās tiek sajauktas.
Grupās vadītājs atklāj „Slēptos vārdus” un sagrupē vienādos. Vārdu grupas uzrādīs tos jēdzienus, par kuriem konkrētā grupa runāt nevēlas.

b) iecietības, tolerances attīstība – mācīties uz klausīt un respektēt noklusēto.

Tēmas „Reliģiju daudzveidība” aspektā jānorāda, ka šī aktivitāte noteikti veicama cikla sākumā – tēma ir sensitīva, un salīdzinoši bieži cilvēki var nevēlēties atklāt savas ticības detaļas, rituālus, attieksmes.

- Tas pats attiecināms uz tēmu „Ģimene un audzināšana”. Aktivitāte izmantojama arī šai tēmā.

„Slēpto vārdu” grupēšana un analīze:

Kartīšu grupēšanu noslēdzot, noteikti ir jāveic analīze, pievēršot uzmanību tam, kādi jēdzieni visvairāk ir minēti – pozitīvie(mīlestība, prieks), negatīvie(bailes, šaubas) vai privātie(tēvs, vectēvs, ģimene). Grupai nav jāuzdod personiski jautājumi par izvēles iemesliem, tikai jārosina diskusija – kas ir tas, par ko runāt vēlamies mazāk. Sargājam? Ir negatīva pieredze? Vispār esam noslēgti? Jebkurš aspekts ir respektējams turpmākajā grupas darbā.

ĢIMENE UN AUDZINĀŠANA

Nr.	Aktivitātes apraksts	Pielietojums/nozīme
1.	Tas, kas es esmu, ir brīnumu brīnums – tā ir dzīvība ./Rabindranats Tagore	Mācību grupai lūdz pabeigt teikumu – citāts tiek izdalīts bez pēdējā vārda. Nonākot līdz autora domai, tiek raisīta diskusija – kādēļ viņš minējis tieši dzīvību? Varbūt ir citas versijas, lai izteiktu to, kas mēs – cilvēciskās būtnes – esam?
2.	Reiz dzīvojas varens burvis. Viņš jau bija veicis dažus varoņdarbus, pūķus kāvis un princeses atbrīvojis, karaļvalstis pacēlis un pazudinājis. Tā sakot, pasauli izglābis ne vienu reizi vien – kā jau varenam burvim pieklājas. Mūža nogalē viņš nodevās pārdomām. Kāds tad ir dižākais brīnums, ko esmu pieredzējis? Domāja ilgi, taču nekādi netika skaidrībā - gan šis bija brīnums, gan tas.... bet neko viņš nevarēja nosaukt par lielāko brīnumu. Tad kādā vētrainā naktī viņam atausa prātā jaunība. Tas laiks, kad viņš vēl pat nesapņoja kļūt par burvi. Šajos senajos gados tādā pašā vētras naktī vecāmāte viņu piecēla no dziļa miega, sakot – „Nāc palīgā, Agnesei dzimst bērniņš!”. Jaunais burvis(kurš toreiz vēl nebija burvis) Agnesi labi pazina, meitene bija tikai nedaudz vecāka par viņu; abi kopā bija pavadījuši ne vienu vien dienu ganos vai siena talkās. Taču nu viss bija citādi. Agneses jaunais vīrs devies darbos aiz tumšā meža, un vienīgie cilvēki tuvumā bija tikai viņš un vecāmāte. Nakts šķita bezgalīgi gara, nemitīgi nesot ūdeni un pašam drebinoties aiz būdas sienas, jo iekšā jau zēnu laist nevarēja. Līdz ar pelēku rīta gaismu atskanēja pagurumā aizsmakusi vecāsmātes balss: „Nāc ātri, paņemsi mazuli!”. Jaunais burvis(kurš toreiz vēl nebija burvis) mulsumā saņēma rokās trauslu sainīti, no kura raudzījās sīka, sarkana un krunkaina sejiņa. Ar spalgu brēcienu atvērās bezzobainā mutīte.... un viņu pārņēma bezgalīgas, mīlestības pilnas apbrīnas izjūta. Tai līdzīgu	Emociju, pārdzīvojuma aktivitāte. Šim stāstam būtu nepieciešams papildinājums – tikko dzimušu mazuļu fotogrāfijas. Tas nav nekas skaists, taču tiem, kas redzējuši savu tikko dzimušo bērniņu, nav šaubu – tas ir brīnums. Visskaistākais visā pasaulē. Un mīlestības šalkas ir ātras, visaptverošas. Diskusijai jāved uz tēmu – kas ir galvenais, pats pirmais, audzinot bērnu? Attieksmēs ar augošu bērnu? Saskaroties ar citu bērniem, ar tādējiem, kam nav savu māju un ģimenes? Varbūt ar spurainiem, problēmu bērniem? Attiecībā uz pieaugušiem cilvēkiem – vai ir atšķirības un kādas? Jo ikviens no mums jau ir šis pasaulē lielākais brīnums – jauna dzīvība.

<p>viņš savā varoņdarbu pilnajā dzīvē vairs nebija izjutis. Tad arī vecais burvis saprata – tas ir pats lielākais brīnums, ko vien es esmu piedzīvojis.”</p> <p><i>Brīvs pārstāsts/kompilācija no fantasy literatūras avotiem.</i></p>	
<p>3. „Izvēlies amatu, kas tev patīk, un tavā mūžā vairs nebūs nevienas darba dienas.”/Konfūcijs/</p>	<p>Citāta pielietojums:</p> <p>1) Mācību grupai lūdz pabeigt teikumu – citāts tiek izdalīts bez pēdējās frāzes. Nonākot līdz autora domai, tiek raisīta diskusija – ko nozīmē „nebūs nevienas darba dienas”? Diskusijas formātā ietveramas arī īsas vēsturiskās ziņas par Konfūciju; viņš to zināja jau vairāk nekā pirms 2000 gadiem tālajā Ķīnā.</p> <p>2) Citāts tiek pasniegts pilnībā. Diskusijas virzieni:</p> <ul style="list-style-type: none"> - par attieksmi pret mācībām/darbu. Cik daudzi no grupas atzīst, ka mācību procesam un darbam noteikti jābūt smagam? Kādēļ? Vai jēdziens „darbs” ir pozitīvs vai negatīvs? Kas to nosaka? - par audzināšanas/saprašanās metodēm. Atrodi lietu, parādību, kas otram cilvēkam patīk, interesē, sagādā prieku. Un saprašanās procesu sāk no tās.

ATTĒLA /FOTOGRAFĪJAS VĒSTĪJUMS

Nr. Aktivitātes apraksts	Pielietojums/nozīme
<p>1.</p>	<p>Mācību grupai lūdz pabeigt teikumu –citāts tiek izdalīts bez pēdējā vārda. Nonākot līdz autora domai, tiek raisīta diskusija – kādēļ viņš minējis tieši dabu? Aktivitāte liek paust savu viedokli, kā arī akcentē izraudzītās apmācību tēmas nozīmīgumu.</p>
<p>2. Vaļenieku tēvs ar diviem dēliem dzīvoja Dzirnavkalnā, jo tēvam savulaik piederēja vējdzirnavas. Visi bijuši lieli muzikanti, pūtuši taures. Klusajos svētvakaros, saulei rietot, kad mājas darbi paveikti, pār Ormaņkalnu, pār tā mājām un ļaudīm, pār ezeru, pār bērzu un ozolu galotnēm plūda dzidrās trompešu melodijas. Muzicēja Vaļenieku trio! Dažreiz pusstundu, dažreiz ilgāk... Dviņi Jānis un Andrejs Vaļenieki bija vienāda auguma un skata, vienādi apģērbti un vienmēr turējās kopā. Savā starpā runāja īpašā valodā, kuru neviens nesaprata, tikai māte varēja zināt, par ko viņi spriež. Pat mācoties skolā viņi bieži lietoja savus noslēpumainos vārdus, tikai dažreiz citiem paskaidroja to nozīmi.</p> <p>Zēni bija labsirdīgi dīvaiņi, mazliet vientieši, tāpēc skolā tika nežēlīgi apcelti un mocīti, pat jaunāko klašu sīkaļi uzdrošinājās dviņus aizskart. Arī ar mācišanos abiem zēniem gāja grūti. Taču Dievs zēnus nebija aizmirsis. Tādu nepārspējamu lidmašīnu modeļu meistarū tajos laikos neviens citur nezināja. Vaļenieku lielajā istabā pie griestiem karājās messeri un divplākšņi, daudzmotoru bumbvedēji un dažādie citi modeļi, no oša koka izgatavoti, ar propelleriem, nopulēti, pareizās proporcijas un formas. Ja debesīs dzirdēja kādas lidmašīnas rukoņu, zēni to jau sagaidīja kalna korē un novēroja, līdz tā izzuda mākoņos.</p>	<p>Emociju aktivitāte/briesmu stāsts.</p> <p>Papildus stāstam ir nepieciešama minētā fotogrāfija, viss pasniedzams komplektā.</p> <p>Diskusijas jautājumi: Cik daudz iespējams uzzināt no fotogrāfijas? Vai arī bez stāsta tā mums kaut ko nozīmē?</p>

Zēni izauga, visu dzīvi nostrādāja meliorācijā, kopā katru dienu brauca darbā un no darba, kopā gāja uz veikalu, kopā līdz pēdējai stundai dzīvoja savā mājā, kopā tur arī nomira kādā septiņdesmito gadu ziemas naktī, kad māja nodega. Pēc dažām dienām atbraukušie izmeklētāji nosprieda, ka noticis nelaiimes gadījums. Nabaga brāļu apdegušos kauliņus savāca un apbedīja blakus tēvam un mātei. Pēc kāda laika paklīda valodas, ka tajā tumšajā ziemas naktī notikusi brāļu Vaļenieku slepkavība. Jo, raugi, ļaudis runājuši, ka brāļi dzīvodami ļoti pieticīgi, ilgajos gados esot sakrājuši daudz naudas. Ar šo domu laupītāji ielauzušies brāļu mājā, tos spīdzinājuši un beidzot māju ar noslepkavotajiem nodedzinājuši. Mājas krāsmatās atrada vien apdegušas trompetes. Dažus gadus vēlāk nodegušās mājas ķieģeļu sienas noārdīja, dzirnavu vietā uzcēla skatu torni. Brāļu vārdu glabā Vaļenieku grava Ormaņkalnā, bet stāsts par šiem vienkāršajiem cilvēkiem un ugunsgrēka liesmās apdegusi trompete glabājas Elkšņu pagasta Atmiņu istabā.

Sāsta autore – Rudīte Urbacāne.

3. **Paties – nepaties.**

Grupas vadītājs sagatavo dažas (3 – 5 atkarībā no grupas lieluma) vēsturiskās fotogrāfijas, vēlams, lai tajās nebūtu attēloti atpazīstami cilvēki, taču vadītājs pārzinātu gan vēsturisko situāciju, gan varoņu dzīvesstāstus. Uzdevums grupai – izmantojot fotogrāfiju, pastāstīt iespējami vairāk par laikmetu un attēlā redzamajiem cilvēkiem, viņu raksturu, dzīves situāciju. Pie viena attēla var strādāt vairāki grupas dalībnieki.

Stāstus beidzot, „stafeti” pārņem grupas vadītājs, atklājot patiesos varoņu dzīvesstāstus un laikmetu.

Piemērs/ shēma:

- 20 gadsimta vidus fotogrāfijā redzama ģimene. Vecāmāte, tēvs, māte, pusaudzis dēls un divas mazas meitenītes. Visi labos apģērbos, tikai vecāmāte ar lakatu galvā. Māte stāv kājās, ģērbusies kleitā ar paaugstinātu vidukļa daļu un mežģiņu apkaklīti, izceļas gara pārļu rota. Tēvs uzvalkā, sēž. Kāja pārmešta pār kāju, redzamas laka kurpes. Meitenītes vienādās kleitiņās, apaļīgas un nopietnas.

- Stāsts, ko teorētiski varētu nolasīt no attēla: Attēlā redzama saskanīga un pārtikusi ģimene. Visticamāk, viņi dzīvo Rīgā vai kādā citā lielākā Latvijas pilsētā. Vecāmāte ciemos atbraukusi no laukiem, tādēļ arī nolēmuši iet nofotografēties. Strādā tikai tēvs, jo māte izskatās pārāk grezna un labi kopta, arī bērniņi glīti. Tēvs, droši vien, ir ierēdnis – smalks uzvalks, rokas nesastrādātas un pats arī tāds trausls. Tāda laba, mierīga dzīves aina.

- Patiesais stāsts: 1944.gads, Otrais pasaules karš strauji tuvojas nobeigumam. Liela daļa Latvijas cilvēku ir devušies bēgļu gaitās. Arī šī ģimene ceļo no savas lauku saimniecības Vidzemē. Nonākts līdz Liepājai, un šis ir pēdējais uzņēmums, kur visi vēl redzami kopā – Latvijā. Saimniecību būtībā vada vecāmāte, līdz pērnā gada ziemai to darīja vectēvs, taču nu viņš ir miris. Vīrs ir slimīgs un trausls – nekāds saimnieks no viņa nekad neiznāks. Papildus naudiņu mājās ienes mācītā sieva, svešvalodu skolotāja. Pusaudzis dēls ir no vīra pirmās laulības, un īsti jaunajā ģimenē tā arī nav iekļāvies, par tuvāko cilvēku uzskata vecmāti. Arī vecvecāki mantinieka godam gatavo tieši viņu. Par vienu no meitenītēm tēvs šaubās – vai tiešām šī veselīgā spulgace varētu būt viņa bērns? Un pamats šīm šaubām ir. Par otru abi vecāki zina droši – tā ir kaimiņu meitenīte, kuru viņi pirms četriem gadiem kā zidainīti paglābuši no izsūtījuma uz Sibīriju... *(protams, var vēl izvērst stāstu par ģimenes turpmākajām gaitām...)*

Diskusiju aktivitāte.

Jautājumi:

Vai fotogrāfija fiksē patiesību? Cik daudz var nolasīt, nezinot neko par attēlotajiem cilvēkiem? Vai patiesība ir svarīga? Un vai tā ir tikai viena? Un kas patiešām ir patiesība – laikmeta liecība? Kam jāpievērš uzmanība, izmantojot vēsturiskās fotogrāfijas kā informācijas avotu?

Pie šīs aktivitātes secinājumiem: Attēls ir stāsta „kodols”. Attēla stāsts vienmēr būs pa daļai slēpts. Tas var rosināt un atmodināt stāstus, gluži kā aukstumā iesnaudusies sēkla mostas pavasara saulē...

DZĪVE ROBEŽREĢIONĀ

Nr.	Aktivitātes apraksts	Pielietojums/nozīme
1.		Mācību grupai lūdz pabeigt teikumu – citāts tiek izdalīts bez pēdējā vārda. Nonākot līdz autora domai, tiek raisīta diskusija – kādēļ viņš minējis tieši dabu? Aktivitāte liek paust savu viedokli, kā arī akcentē izraudzītās apmācību tēmas nozīmīgumu.
2.	<p>Svētki.</p> <p>Grupas vadītājs izraugās svētkus, kas ir populāri abās robežas pusēs dzīvojošajām tautām. Mūsu gadījumā tie varētu būt Jāņi vai Ziemassvētki. Tiek sagatavotas kartītes - daļa ar svētku elementu aprakstu(tradīcijas, dziesmas, apģērbs, ēdiens, utt.), daļa – tukšas. Kartīšu izvietojšanai nepieciešama liela virsma, tās tiek izvietotas diagrammā, ko veido divi apli ar kopīgu sektoru(vairāku tautību/ ticību gadījumā tie būs vairāki apli). Grupa kopīgi veido svētku karti – vienā aplī liekot latviešu, otrā – lietuviešu tradīcijas(konkrētajā gadījumā). Kopīgajā sektorā pulcējas vienādās tradīcijas. Tukšajās kartītēs grupas dalībnieki ieraksta tās tradīcijas, ko atceras tieši viņi.</p>	Analītiskā un kopdarbības aktivitāte. Grupa analizē kopīgās un atšķirīgās tradīcijas. Tās izvērsumā seko mājas uzdevums – sacerēt stāstu par spilgtākajiem sava mūža svētkiem. Pie tam – sacerēt trešajā personā.

PILOTAKTIVITĀTES

Kā piesaistīt pieaugušos izglītojamās nodarbībām

Pilotaktivitātes partneri testēja apkopotās stāstniecības pielietošanas metodes, organizējot mācību nodarbības dažādās pieaugušo grupās.

Pirmais solis – grupu dalībnieku un to vadītāju piesaiste.

Daži praktiski padomi šī darba veikšanai:

- 1.** Procesam ir jāatvēl laiks, pacietība, jābūt elastīgiem un gataviem pieņemt visnegaidītākās situācijas.
- 2.** Ir jāatrod un jāuzrunā dažādu sociālo grupu cilvēki. Piemēram, Polijas laukos tie var būt draudžu vadītāji un locekļi, ugunsdzēsēji, lauku sieviešu apvienību biedri.
- 3.** Lauku cilvēku uzticību var iegūt, runājot par **vietējiem jautājumiem** – ne par mācību jautājumiem.
- 4.** Nav ieteicams pielietot racionālus apsvērumus, uzrunājot un aicinot pieaugušos nākt un piedalīties izglītojošās nodarbībās – tie ir riskanti. Kāds var aicinājumu uztvert kā aizvainojumu (vai tas nozīmē, ka esmu tik stulbs, ja reiz mani aicina mācīties?), cits var pārprast (kāpēc citi zina labāk, kas man vajadzīgs?)
- 5.** Vienalga, kāda veida nodarbības tiek plānots organizēt, ir jāsāk ar ko tādu, kas ir pieņemams kādam ietekmīgam vietējam cilvēkam, piemēram, Polijā kādā ciemā angļu valodas nodarbības ar prieku uzņēma vietējais priesteris. Vēl jo labāk, ja tiek piedāvāts kas visiem ļoti pazīstams un vietējs. Piemēram, citā poļu ciemā piedāvājām mākslas nodarbību kursu, kas balstījās uz vietējo baznīcu – tā bija piemērs visam, par ko runāja un par ko mācījās.
- 6.** Pati pirmā nodarbība ir ļoti svarīga, jo tā ir sava veida ēsma. Tad, kad cilvēki ir pārliecināti, ka ir vērts nākt uz nodarbībām, viss pārējais ir nodarbību organizētāju rokās un, rīkojoties saprātīgi, atnākušie var būt gatavi mācīties gandrīz jebko. Lai ko Jūs mācāt, lietojiet stāstniecības pieeju un valodu, kas ir tieša (1.persona), interaktīva, tēlojoša nevis aprakstoša, nepārtraukti atsaučieties uz vietējiem faktiem un apstākļiem, ...
- 7.** Jābūt pārliecinātam par visiem šķēršļiem, kas cilvēkus attur no mācībām. Viens no lielākajiem šķēršļiem – mūsu valoda, ko lietojam. Vārdus “izglītība” un “mācīšanās” var pārprast un tiem var būt negatīvas asociācijas no skolas laikiem bērnībā.
- 8.** Motivācija attīstās pēc ķēdes principa – ja X kundzi esat pārliecinājis atnākt, viņas draudzene Y kundze arī atnāks un nākošreiz viņa sev līdzī atvedīs vēl Z kundzi.
Secinājums – ir jāatrod vispiemērotāko pirmo izglītojamo vai nodarbību dalībnieku.
- 9.** Jāizvairās no pieejas, kas Jūs rāda kā cilvēku, kurš kaut ko “dod”, “piedāvā” vai “sagādā” - tas Jūs nostāda “ārpus pārējiem”. Lauku cilvēkiem “ārējie eksperti” nav cieņā. Labāk, ja Jūs kļūstat par to, kurš kaut ko dara kopā ar viņiem, dalās ar viņiem vai arī mācās no viņiem.
- 10.** Lai ko Jūs darītu, jāatceras par sociālo un emocionālo kontekstu – var gūt labākus rezultātus, ja atvēl laiku kopīgai tējas/kafijas dzeršanai un “stāstiem” par privātiem jautājumiem, pat upurējot laiku konkrētajam nodarbības saturam.
- 11.** Ir jābūt informētam par aktuāliem ciema notikumiem un aktivitātēm (gatavošanās svētkiem, kopīga dziedāšana) un par cilvēkiem, kas tos organizē.
- 12.** Labākais ievads mācībām ir dalīšanās – ar zināšanām, prasmēm, emocijām, resursiem un cienastiem. Jums jābūt pirmajam, kurš dalās un piedāvā.
- 13.** Un runājiet, runājiet un runājiet ar saviem potenciālajiem izglītojamajiem vai viņu draugiem – par visu, pat par ar mācībām nesaistītiem tematiem!

Polijas pilotaktivitāte 1: Mākslas seminārs par vietējās kultūras mantojumu

I. Laiks, vieta:

Mākslas seminārs ar 6 nodarbībām un 1 papildus nodarbību pēc dalībnieku lūguma
2018.gada maijā-jūnijā Korzkiew ciemā, 25 km no Krakovas, Polijā

II. Mērķa grupa, mērķi:

Seminārs bija domāts pieaugušajiem 40+, kas dzīvo Korzkiew ciemā un tā apkārtnē un kuriem nav priekšzināšanu vai talanta mākslā.

Semināra mērķi:

- piedāvāt ciema iedzīvotājiem interesantu izglītojošu pasākumu;
- aktivizēt ciema iedzīvotājus izglītības jomā;
- testēt grupas komplektēšanas metodes, izmantojot stāstniecības metodi;
- parādīt vietējo vēsturisko baznīcu kā vēstures un kultūras pieminekli plašākā mākslas un vēstures kontekstā;
- piedāvāt dalībniekiem zīmēšanas un glezniecības pamatprasmes un tehnikas;
- attīstīt dalībniekos kritisko domāšanu un uztveri, pielietojot mākslinieciskus līdzekļus.

III. Reklāma un grupas komplektēšana:

Tā kā tas konkrētajā ciemā bija pirmais izglītojošais piedāvājums gados vecākiem cilvēkiem, mums bija jārikojas uzmanīgi, palēnām, pielietojot dažādas informatīvās metodes un līdzekļus. Izmantojām privātos kontaktus, nozīmīgu vietējo cilvēku (mācītāja,

viņa mājsaimnieces, pārdevējas) un biedrības palīdzību un atbalstu, kā arī ciema pulcēšanās vietās izplatījām info lapīņas un sarunas. Informatīvajā materiālā izmantojām stāstniecības elementus, minot arī to, ka pasākums ir bezmaksas. Piesaistes nolūkos par nodarbību norises vietu bijām izvēlējušies vietējo baznīcu. Mūsu pūliņu rezultātā 6 nedēļu laikā bijām vienojušies ar 7 dalībniekiem.

Secinājām, ka afišām cieminieki nepievērsa nekādu uzmanību, priekšroku dodot personīgām sarunām.

IV. Metodoloģija un nodarbību gaita:

Seminārā 6 tikšanās reizes – ievada, noslēguma un 4 tematiskās nodarbības, kurās izskatījām ar vietējo vēsturisko baznīcu saistītas tēmas:

- ievads senajos arhitektūras stilos;
- sakrālā arhitektūra;
- sakrālā glezniecība;
- ornamentu.

Pielietojām stāstniecības vingrinājumus. Ievada nodarbībā iesildīšanas un iedrošināšanas nolūkos izmantojām „pārsteiguma” stāstu ar vietējās dzīves elementiem. Nākošās nodarbības uzsākām ar vadītāju sacerētiem stāstiem, kuri ievadīja izskatāmo tēmu un aicināja dalībniekus iejusties seno amatnieku un gleznotāju lomās, bet paši vadītāji kļuva par vēsturiskajiem vadoņiem. Stāstam sekoja teorētiskā daļa ar prezentāciju un praktiskie vingrinājumi zīmēšanā, glezniecībā un seno zīmējumu un manuskriptu atjaunošanā. Praktiskajās nodarbībās ar grupu strādāja 2 speciālisti, kas rūpīgi sekoja katrai mazākajai dalībnieku veiksmi, to atzīmējot un uzteicot. Noslēdzošajā nodarbībā organizējām dalībnieku mākslas darbu izstādi. Vadītāji darbus raksturoja, pievēršot uzmanību

veiksmīgajiem momentiem. Dalībnieki saņēma skaistus sertifikātus un dalījās ar mākslu un semināra tematu saistītos savas dzīves pieredzes stāstos. Uz šo nodarbību uzaicinājām arī mācītāju, kurš bija lielisks stāstnieks, draudzīgs un izpalīdzīgs cilvēks. Rezultātā šī tikšanās izvērtās par krāšņu un priecīgu stāstnieku pasākumu. Viens no dalībniekiem izstāstīja par savu baznīcu apgleznošanas darba pieredzi un solīja ciema ļaudīm par to sniegt prezentāciju rudenī.

Nodarbību vadītāji bija atvērti, elastīgi, respektēja dalībnieku vēlmes un noskaņojumu, gatavi veikt izmaiņas nodarbību plānos. Tas vainagojās ar dalībnieku lūgumu organizēt papildus nodarbību, kas pilnībā veltīta gleznošanas iemaņu nostiprināšanai. Katrā nodarbībā bija našķi un tējas baudīšana, radot mājas atmosfēru. Mēs bijām informēti, ka ķesteris ir liels vietējās baznīcas vēstures zinātnis. Nodarbībās viņš gan atteicās piedalīties. Semināra laikā ķesteris pēkšņi piedāvāja mums novadīt ekskursiju pa baznīcas apslēptākajām vietām, ieskaitot torni, kas baznīcēniem nav pieejams. Ķesteris mums izrādīja savu baznīcas priekšmetu kolekciju un dalījās ar tiem saistītos stāstos.

V. Stāsta piemērs

Viduslaikos skulptūras bija neatņemama un būtiska arhitektūras sastāvdaļa. Mūsdienās jūs noteikti apbrīnojat tēlus pie baznīcu ieejas durvīm, ornamentus uz kolonnām un pilāriem.

Ko tie attēlo? Tie ir cieši saistīti ar Bībeles stāstiem un augu motīviem.

Durvis ir kaltas metālā, retāk veidotas no koka. Veidojumos ienāk gotiskais stils, kam raksturīga ir smaile. Tā parādās ne tikai celtnē, bet arī dekoratīvajos elementos un detaļās. Smailās arkas piedod telpiskumu un augstumu. Tas vērojams arī kolonnās un pilāros.

Vienmēr ir bijis tā, ka tas, kas priecē cilvēka acis, priecē arī Dievu. Es jūs iepazīstināšu ar jaunākajiem slaveno meistarū veidotajiem darbiem.

Jūs uzināsiet par lielā Leonardo izdarīto atklājumu. Cilvēks, kurš bija aizrāvies ar tehnisko zinātņu un mākslu, centās izveidot pasaules modeļa konstrukciju, kuru, kā mēs zinām, var radīt vienīgi mūsu Radītājs.

VI. Secinājumi un vērojumi:

Grupu komplektēšanas laikā stāstniecības elementi lieti noderēja – mūsu veidotajās info lapās un sarunās ar ciema ļaudīm kā potenciālajiem semināra dalībniekiem, kas arī provocēja mini stāstiņu apmaiņu.

Arī ievada stāsts un vietējo faktu un person iesaistīšana tajā lieliski noderēja kā iesildošais un sagatavojošais elements. Stāsts mazināja neziņas spriedzi un dalībnieki atslāba. Atpazīstot stāstā jau zināmas personas un faktus, dalībnieki jutās gatavi arī turpmākajiem notikumiem. Jau iepriekš minētā semināra vadītāju atvērtība un elastība radīja nepārtrauktu dialogu starp viņiem un dalībniekiem. Dialogs - labas stāstniecības neatņemams elements - sekmēja semināra veiksmi. To atzīmēja arī paši dalībnieki.

Seminārs, kas bija domāts projekta metodiskā materiāla testēšanai, protams, bija pārāk īss, lai pilnībā parādītu stāstniecības metodes priekšrocības mākslas nodarbību pievilcības palielināšanā. Jāņem vērā, ka stāsti klausītājiem ir emocionāli jāsagremo un tas prasa laiku un mieru. Turklāt, efektīvs stāstniecības elementu pielietojums izglītojošās nodarbībās pieaugušajiem no to vadītāja prasa lielu sagatavošanās darbu - stāstiem dalībniekus ir jāaizrauj un jāieinteresē par kopīgi darāmo.

Semināra ideja bija laba un nostrādāja.

Lielākā semināra veiksmē bija tā aktivizējošā ietekme – dalībnieki jutās iedrošināti turpināt apgūt ko jaunu un ir savstarpēja vienošanās par papildus nodarbībām rudenī. Kopienas locekļi pārliecinājās, ka viņu prasmēm un zināšanām ir patiesa vērtība, viņi ar tām ir gatavi dalīties ar citiem. Vietējā kopiena izjuta, ka izglītojošās aktivitātes ir interesantas un tāpēc tās ir atbalstāmas. Priesteris jutās laimīgs, piedāvājot baznīcas telpas kopējai lietošanai un labumam, tādējādi apliecinot pieaugušo izglītības vērtību. Visumā seminārs rosināja tā dalībniekus dalīties ar citiem – stāstniecības būtiskākais elements – dalīties ar savām zināšanām, emocijām, resursiem un cīņām. Mēs ticam, ka dalīšanās ir labākais iesākums un motivācija, lai uzsāktu mācības.

Polijas pilotaktivitāte 2: Izpētes darbs par stāstniecības metodes izglītojošo potenciālu lauku vidē

I. Laiks un vieta:

3-dienu izpētes darbs ciemā, kas ir 170 km attālumā no Krakovas, 2018.gada jūnijā

II. Mērķa grupa un mērķis:

Izpētes darbā piedalījās vietējās kopienas pārstāvji un stāstnieki.

Aktivitātes mērķi:

- izprast, kā stāstniecība funkcionē lauku kopienā, īpaši tās izglītojošie un motivēšanas mērķi;
- noteikt, kādi ir mūsdienu stāstnieki, kas ir viņu auditorija un vai viņiem ir sekotāji;
- izziņāt, vai stāstniecība arvien tiek piekopta folkloras mācīšanās, lai uzturētu tradīcijas un risinātu sociālās problēmas;
- parādīt vietējai kopienai stāstniecības nozīmi;
- paaugstināt stāstnieku sociālo statusu.

III. Vietas izvēle un stāstnieku meklēšana:

Izvēlētajam ciemam ir sarežģīta un sāpīga vēsture, kas varētu būt labs avots stāstiem.

Stāstnieku meklēšanai mēs izmantojām informāciju, ko ieguvām sadzīves situācijās, kas radās reģistrējoties viesnīcā, pusdienojot kafejnīcā, iepērkoties vietējā veikalā. Tā mēs papildinājām arī zināšanas par vietējo situāciju.

IV. Pielietotās metodes un norises gaita:

Tā bija 2 cilvēku izglītotāju komanda – žurnāliste un poļu izcelsmes tulks no Kanādas, abi ar teicamām sociālām prasmēm. Viņiem bija jāiegūst vietējo cieņa, bet vienlaikus jābūt „iespaidīgiem”. Vispirms bija jāatrod „dabiskie”, nevis profesionāli vai atzīti stāstnieki. Stāstniekus „intervējot”, mēs visus viņu stāstus ierakstījām. Noslēdzošais posms – savāktā materiāla pārrunāšana un analīze.

Atrodām 2 stāstniekus, kurus varēja saukt par “dabiskiem” vietējiem stāstniekiem. Vienam ir privātais muzejs, otrs kļūst par stāstnieku savas nodarbošanās dēļ.

Sākumā mūsu komanda stādījās priekšā kā etno-antropoloģiska projekta īstenotāji, kas vāc un ieraksta lauku cilvēku stāstus. Pirmā intervētā persona bija Anna – neoficiālā vietējā gide, kas sagaidīja iebraucējus un stāstīja par ciema vēsturi. Annas stāsti sniedza ieskatu par vietējo mentalitāti, no kuras Anna jutās savrup.

Anna palīdzēja satikt pirmo “dabisko” vietējo stāstnieku Stanislavu. Reiz viņš strādāja bibliotēkā un stāstīšana viņam bija “spontāna”. Tad Stanislavs kļuva par gidu un stāstīšana viņam bija “plānota”. Tagad piespiedu pensijā viņam vairs nav neviena klausītāja. Stanislavs bija izsalcis pēc runāšanas. Viņš dedzīgi rādīja ar stāstiem saistītas fotogrāfijas. Viņš ticēja, ka viņa stāstiem ir vērtība, ko vietējā sabiedrība vairs neatzīst.

Otrais “dabiskais” stāstnieks bija Miroslavs, kam piederēja privātais muzejs, ar kuru saistījās visi viņa stāsti. Arī viņam bija rūgtums un vilšanās, ka vietējiem viņa stāsti nav vajadzīgi. Ciemam viņa muzejs nebija vajadzīgs pat kā dāvinājums.

Intervējām arī vietējās viesnīcas īpašnieku, ko vietējie neuzskatīja par savējo. Tāpēc viņa stāsti bija tikai par negatīvajiem ciema īstenības aspektiem, piemēram, par vietējo iedzīvotāju māņticību.

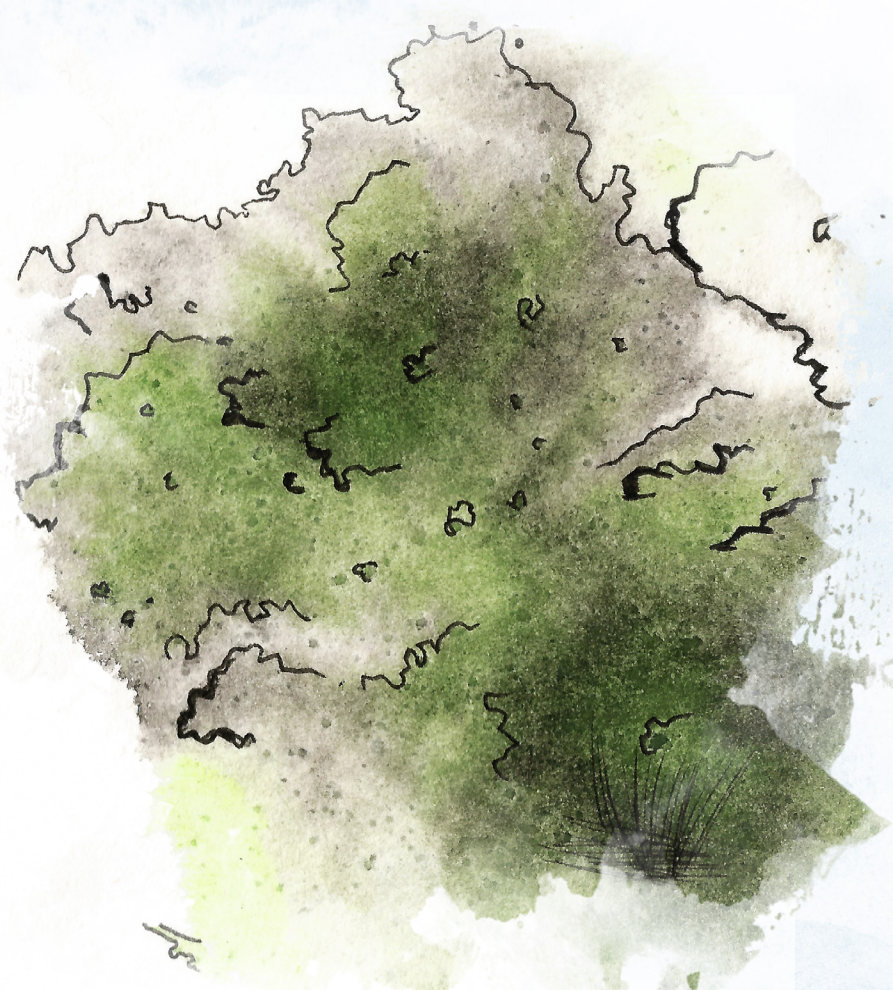
V. Secinājumi un vērojumi:

Sarežģītās ciema vēstures dēļ, vietējie stāsti ir zaudējuši savu vitalitāti. Ar negatīvām emocijām pārņemtie stāstnieki nevarēja nodibināt saikni starp sevi un auditoriju, kas ir noteikums labai stāstniecībai. Savukārt, no ciema dzīves distancēto

stāstnieku teiktais ir mazāk vērtīgs un nav vērtējums kā „vietējais”. Tāpēc izpētē iegūtos stāstus nevar izmantot mācību procesā kā efektīvus un motivējošus. Lai arī mūsu vizīte bija palielinājusi stāstnieku pašvērtību, tā tomēr viņus nepamudināja virzīties uz priekšu.

Ja gribam izmantot vietējos stāstniekus kā vienu no efektīviem izglītojošiem/motivējošiem līdzekļiem, mums ir jābūt drošiem, ka stāstniekiem ir pozitīvas attiecības ar vietējo kopienu, ka stāsti ir pozitīvi gan pret pagātni, gan pret tagadni un stāstnieki ir vienlīdz gatavi gan runāt, gan klausīties.

Ipaši minamas attiecības starp stāstiem un tos ilustrējošiem priekšmetiem. Priekšmeti bez stāstiem kļūst par nevajadzīgiem krāmiem. Stāstiem priekšmeti ir vajadzīgi, lai tie būtu stingri noenkuroti dzīves īstenībā.

Slovākijas pilotaktivitāte 1: Motivējoši semināri daiļamatu meistariem, izmantojot amatnieku stāstus

I. Laiks un vieta:

3 semināri, kurus vadīja pieredzējuši amatnieki, kas fokusējās uz 3 daiļamatiem. Semināri notika Tautas mākslas festivālu laikā Tātru kalnu ciemos, 2018.gada aprīlī-jūlijā. Katrs seminārs ilga 3 stundas.

II. Mērķa grupa un mērķi:

Semināros piedalījās pieaugušie, kas interesējās par amatniecību.

Semināru mērķi:

- mudināt dalībniekus apgūt kādu amatu;
- parādīt, ko var iegūt individuālās attīstības ziņā, apgūstot kāda amata prasmes;
- izmantot amatnieku dzīves stāstus kā paraugus, kam var sekot;
- testēt mācību un motivēšanas metodes, kas balstās uz stāstniecību;
- veicināt vietējās kopienas interesi par tautas mākslas veidiem.

III. Dalībnieki un viņu piesaistīšana:

Piesaistītie semināru dalībnieki nāk no 4 sabiedrības grupām:

- 1) bezdarbnieki, kuri meklē iespējas pārkvalificēties kādā no daiļamatiem;
- 2) seniori, pansionātu iemītnieki, kuri vēlas pašrealizēties;
- 3) cilvēki ar īpašām vajadzībām, kuri var strādāt, piemēram, ar mālu;
- 4) darba terapijas speciālisti.

Potenciālos semināru dalībniekus uzrunājām, izmantojot savas organizācijas plašos profesionālos kontaktus. Semināru vadītāji bija mums ļoti zināmi profesionāli amatnieki ar labām komunikācijas spējām un interesantiem dzīves stāstiem.

IV. Metodoloģija un norises gaita:

Galvenā metode – amatnieku dzīves stāsti, kas rādīja viņu attīstības ceļu.

Pirmais stāsts par podnieku jau trešajā paaudzē. Viņš bija vērojies vectēva un tēva darbu jau agrā bērnībā, no viņiem apguva ne tikai visas amata prasmes, bet arī viņu amata mīlestību. Tas ir stāsts par ģimenes tradīciju uzturēšanu.

Otrais stāsts par ļoti talantīgu un veiksmīgu datorspeciālistu. Viņš nopirka vecu māju ar kalēja smēdi un ieinteresējās par kalēja amatu, kas kļuva par viņa dzīves kaisli. Tas ir stāsts par nejaušu notikumu, kas mainīja kāda dzīvi.

Trešais stāsts par sievieti keramiķi un vīrieti kalēju, kuri apprecējās un tādā veidā apvienoja abus amatus. Viņi sāka veidot dīvainus priekšmetus, kuros apvienoja keramiku un dzelzi. Tas ir stāsts par veiksmīgu divu amatu apvienošanu un to ieašanu ģimenes dzīvē.

Semināros vadošie amatnieki demonstrēja arī savas amata prasmes, rādīja savus izstrādājumus, foto un video par darbu radīšanas procesu.

V. Secinājumi:

Semināru dalībnieki atzinīgi vērtēja stāstu izmantošanu kā galveno mācību metodi. Tas palīdzēja dalībniekiem iesaistīties semināra gaitā. Viņi uzdeva ieinteresētus jautājumus gan par amatu, gan par stāstnieku dzīvi. Vadītāji bija ļoti sagatavojušies, ļoti dabiski reaģēja uz dalībnieku vēlmi iesaistīties. Īpaša vērība tika veltīta senioriem un cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.

Pēc semināriem mums bija pārrunas ar dalībniekiem, kurās novērojām viņu patieso interesi par vadītāju dzīves stāstiem. Tie bija patiesi un unikāli, tāpēc dalībnieku gūtās zināšanas nebija abstraktas, bet reālas, rosinošas un viegli paturamas atmiņā. Dzīvā saite starp stāstnieku un viņa auditoriju, kas dzimst tikai labas stāstīšanas gadījumā, darīja semināra atmosfēru draudzīgu un patiesu.

Ja salīdzinām šos seminārus ar amatnieku dzīves stāstiem un iepriekšējo festivālu seminārus bez tiem, varam secināt, ka stāsti seminārus atdzīvina, palielina dalībnieku interesi un iesaistīšanos semināra norisē. Stāsti ne tikai atvieglo informācijas uztveri, bet arī sniedz paraugus un idejas dzīvei, kas ir īpaši vajadzīgi cilvēkiem, kuri meklē ierosmi savas dzīves kvalitātes uzlabošanai.

Slovākijas pilotaktivitāte 2: Tautas amatu meistarību apzināšana

I. Ievads

Daudzas paražas un tradīcijas, kas mūsu iepriekšējām paaudzēm bija neatņemama dzīves sastāvdaļa, mūsdienā cilvēkiem ir grūti atpazīstamas. Tāpēc tās netiek turētas pienācīgā cieņā. Tomēr arī mūsdienās ir seno tradīciju zinātāji – tie ir seno amatu meistari.

“Tradicionālo tautas amatu biedrība” apvieno seno amatu meistarus, lai popularizētu dažādas tautas mākslas tradīcijas. Biedrība jau 10 gadus rīko Tautas mākslas festivālus, kas parasti ir starptautiski.

Biedrība nodarbojas ar tradicionālo tautas amatu un tautas dziesmu zinātāju apzināšanu un popularizēšanu. Organizējam aktivitātes arī šī projekta ietvaros.

II. Mērķi, mērķa grupa:

- o meklēt, atklāt un dokumentēt tradicionālos amatus un tautas dziesmas;
- o demonstrēt vietējai un plašākai sabiedrībai tautas mākslas un kultūras nozīmi;
- o testēt lietišķās stāstniecības metodes (piemēram, intervijas) efektivitāti, veicinot gan iedzīvotāju ieinteresētību par tradicionālo tautas mākslu, gan pašu tautas amatu meistarību vēlmi attīstīt savas amata prasmes.

Mēs meklējam tautas amatu meistarus:

- amatniekus un tautas mūzikas grupas, kuras darbojas Slovākijā;
- tautas tradicionālo amatu meistarus, kuri amata prasmes ir mantojuši no iepriekšējās paaudzes/savas ģimenes;
- amatniekus un folkloras grupas, kuras prezentē savu māku vietējos pasākumos;
- amatniekus un māksliniekus, kuri ir apguvuši un prezentē sava reģiona tautas mākslu un tradīcijas.

III. Aktivitāšu apraksts:

Sagatavošanās darbs:

- 1) katram Slovākijas reģionam raksturīgāko tautas mākslas veidu amatnieku apzināšana, piemēram, Kysuce- skārdnieki, Horehronie- koka grebēji, Modra and Pezinok- podnieki, Rietumslovākijā – mežģiņu audējas, Orava- audēji;
- 2) sadarbība ar biedrības brīvprātīgajiem, kuri ir sava reģiona tautas mākslas un to meistarību zinātāji;
- 3) sadarbība ar Tautas Izglītības centru Bratislavā un tā tautas mākslas ekspertiem.

Organizējam 20 tikšanās ar tradicionālās tautas mākslas meistariem un folkloristiem. Intervijās un komunikācijas procesā pielietojam individuālo stāstu apmaiņas metodi. Vienmēr tikšanos uzsākām ar “mūsu stāstu”, kurā tās vadītājs stāstīja par to, kā viņš kļuva par tautas amata meistarību, brīvprātīgo vai biedrības aktivistu, iesaistot arī informāciju par mūsu biedrību un tās darbību, īpaši akcentējot mūsu organizētos starptautiskos tautas mākslas un mūzikas festivālus. Tad vadītājs aicināja viņa intervējamos tikšanās dalībniekus dalīties ar saviem stāstiem – par amatu, tā vēsturi un specifiku, personīgajiem centieniem tā popularizēšanā. Tam sekoja domu un piemēru apmaiņa īsu stāstījumu veidā par tautas tradīciju saglabāšanas un attīstīšanas nozīmīgumu mūsdienās, un arī veiksmes stāsti.

IV. Aktivitātes laikā ir atklāti sekojošie tautas amata meistari:

Anna Kubalova, Mária Pallesichová - mežģiņu audējas no Šoporņa ciema Rietumslovākijā.

Ciema mežģiņu audējas ir apvienojušās vietējā biedrībā, kuras dalībnieču darinātās īpašās Šoporņa mežģiņas ir slavenas visā reģionā. Senos laikos šīs mežģiņas rotāja tautas tērpus un cepures. Mežģiņas ir krāsainas: sarkanas, melnas un baltas, ar ieaustu zelta pavedienu. Tās darina uz tukša cilindra.

Tikšanās reizēs meistarē Anna Kubalova un Mária Pallesichová, kas ar mežģiņu darināšanu nodarbojas jau 20 gadus, mums demonstrēja, kā top mežģiņas, stāstīja par viņu skolotāju un iedvesmotāju, biedrības dibinātāju Irenu Janicovu, kura bija nepārspējama sava aroda pratēja.

Ružena Matušková – dekoratīvo Lieldienu olu meistare no Banská Bystrica reģiona Centrālslovākijā. Viņa darbojas 25 gadus un strādā ar 2 olu apstrādes veidiem – vaskošānu un virpošanu no koka. Ruženai ir bijušas izstādes arī ārzemēs.

Peter Ročkal – kalējs no Doľany. Darbojas kopš 2005.gada, kad viņš nopirka vecu māju, pie kuras bija arī smēde.

Juraj Maco - podnieks. Viņš dzīvo un strādā Bratislavā. Savas amata prasmes apguva Modrā – slavenā keramiķu pilsētā.

Jozef Mikulášek - tradicionālā slovāku mūzikas instrumenta “fujara” (slovāku flauta) meistars.

Magdalena Kravarikova – vecākā tautas dziesmu dziedātāja Drahovce novadā. Viņa ir folkloras grupas “Kolovratok” dalībniece. Grupā dzied 25 seniori, kuri izpilda tikai sava novada tautas dziesmas. Grupa ir izveidojusi tautas dziesmu dziedāšanas tradīcijām

veltītu istabu ar interesantiem priekšmetiem, tautas tērpiem un folkloras materiāliem.

V. Secinājumi:

Mūsu centienos personīgo dzīves stāstu apmaiņa izrādījās gana efektīva:

- iegūta vietējo lauku cilvēku uzticība;
- vietējie iedzīvotāji iedrošināti palīdzēt mums izpētes darba veikšanā;
- uzturētas draudzīgas attiecības ar sastaptajiem tautas mākslas meistariem;
- pārvarētas vecuma, izglītības un sociālā rakstura barjeras;
- nodrošināts informācijas apmaiņas process.

Stāstu apmaiņa par visus iesaistītos cilvēkus interesējošiem jautājumiem – tautas mākslu, tās nozīmi pagātnē, tagadnē un nākotnē – mums krietni palīdzēja komandas izveidē ar kopīgu mērķi un kuras dalībnieki ir vienlīdz gatavi jauniem izaicinājumiem.

Latvijas pilotaktivitāte 1: Biržu ciema grupas tēma “Ģimene un audzināšana”

Biržu grupas vadītāja **Kristīne Pazuha** aktīvi piedalās Biržu ciema kultūras dzīvē.

Grupā 8 dalībnieki. Pirms nodarbībām vadītāja iepazinās ar projektā testējamo metodisko materiālu par grupas izvēlēto ģimenes un audzināšanas temata jautājumiem. Pēc nodarbībām grupas vadītāja apkopoja gūto pieredzi, sniedza savus vērojumus un secinājumus par testējamajiem vingrinājumiem.

“Darbu grupā uzsāku ar lielu interesi. Man bija būtiski uzklaustīt mūsu cilvēkus, dzirdēt, ko un, galvenais, kā viņi stāsta. Redzēju, ka grupas dalībnieki kļūst tuvāki viens otram. Arī man. To sasniegt palīdzēja stāstniecības vingrinājumi. Katram ir bagātīga pieredze. Mēs varējām mācīties, klausoties viens otra stāstā un viedokļos. Stāstniecība ir kā pūra lāde, kuru atverot, var atrast dārgumus.”

Kristine Pazuha

1. Nodarbības sākumā grupas vadītāja dalībniekiem nolasīja emociju un pārdzīvojumu stāstu:

„Reiz dzīvojas varens burvis. Viņš jau bija veicis dažus varoņdarbus, pūķus kāvis un princeses atbrīvojis, karaļvalstis pacēlis un pazudinājis. Tā sakot, pasauli izglābis ne vienu reizi vien – kā jau varenam burvim pieklājas. Mūža nogalē viņš nodevās pārdomām. Kāds tad ir dižākais brīnums, ko esmu pieredzējis? Domāja ilgi, taču nekādi netika skaidrībā – gan šis bija brīnums, gan tas....bet neko viņš nevarēja nosaukt par lielāko brīnumu. Tad kādā vētrainā naktī viņam atausa prātā jaunība. Tas laiks, kad viņš vēl pat nesapņoja kļūt par burvi. Šajos senajos gados tādā pašā vētras naktī vecmāte viņu piecēla no dziļa miega, sakot – „Nāc palīgā, Agnesei dzimst bērniņš!”. Jaunais burvis(kurš toreiz vēl nebija burvis) Agnesi labi pazina, meitene bija tikai nedaudz vecāka par viņu; abi kopā bija pavadījuši ne vienu vien dienu ganos vai sienu talkās. Taču nu viss bija citādi. Agneses jaunais vīrs devies darbos aiz tumšā meža, un vienģie cilvēki tuvumā bija tikai viņš un vecmāte. Nakts šķita bezgalīgi gara, nemiģīgi nesot ūdeni un pašam drebinoties aiz būdas sienas, jo iekšā jau zēnu laist nevarēja. Līdz ar pelēku rīta gaišumu atskanēja pagurumā aizsmakusi vecmātes balss: „Nāc ātri, paņemsi mazuli!”. Jaunais burvis(kurš toreiz vēl nebija burvis) mulsumā saņēma rokās trauslu sainīti, no kura raudzījās sīka, sarkana un krunkaina sejiņa. Ar spalgu brēcienu atvērās bezzobainā mutīte....un viņu pārņēma bezgalīgas, mīlestības pilnas apbrīnas izjūta. Tai līdzīgu viņš savā varoņdarbu pilnajā dzīvē vairs nebija izjutis. Tad arī vecais burvis saprata – tas ir pats lielākais brīnums, ko vien es esmu piedzīvojis.”
(Brīvs pārstāsts/kompilācija no fantasy literatūras avotiem.)

Pēc stāsta noklausīšanās dalībnieki komentēja dzirdēto, izsakot savas domas.

2. Dalībnieki strādā ar kartītēm, uz kurām ir izteicieni par emocijām - saņem kartīti, nolasa un tad izsakās.

3. Katrs dalībnieks izvēlas zīdaiņa attēlu, kas rosina sarunu par sajūtām, paņemot rokās mazuli.

4. Katrs dalībnieks izvēlas kādu no piedāvātajiem apgalvojumiem par audzināšanu, attiecībām, saskarsmi. Pārrunas par pieredzi:
- audzinot bērnus,
- par bērna saskarsmi ar vienaudžiem,
- par bērna attieksmi pret vecākiem, vecvecākiem un pieaugušiem cilvēkiem.

5. Tiek izdalītas bildes, kur redzami apskāviēni - cilvēku, putnu, dzīvnieku, kukaiņu starpā.
Saruna par apskāvienu - cik bieži viens otru apskaujam?

Visi savstarpēji apskāvāties. Kādas sajūtas un emocijas tas mums deva? Cik svarīgi tas ir ģimenes attiecību stiprināšanā – starp vecākiem un bērniem, starp vīru un sievu?

Secinājumi un vērojumi

1. Savas izjūtas pēc 1. uzdevuma stāsta fragmenta izlasīšanas izteica trīs dalībnieki, pārējie atturējās.
2. Ja apgalvojumi uzrakstīti uz lapiņas, dalībniekiem ir vieglāk runāt par konkrēto tematu.
3. Ir vieglāk uzsākt sarunu, ja rokās ir izvēlētais attēls.
4. Dalībnieki atraisās, vieglāk uzsāk sarunu, kad jākomentē izdalītie citāti.
5. Nav jāuztraucas, ja nodarbības sākumā dalībnieki klusē. Vadītājam nav jāizsaka savi komentāri.
6. Vizuālie materiāli – kartītes, attēli, citāti – ir ļoti noderīgi. Tie vadītājam ir jāsagatavo pirms nodarbības.

Dalībnieku stāsti

1.

Man šķiet, ka bērniem no stiprām, draudzīgām un laimīgām ģimenēm arī pašiem ir vieglāk izveidot savu stipru un laimīgu ģimeni.

Mūsu ģimenē ir tradīcijas, kas nu tiek turētas godā. Piemēram, dzimšanas dienas un vārda dienas visiem atzīmējam ar klātu galdu, dāvanām un rotaļām. Uz jubilejām ciemos brauc māsas ar saviem bērniem un mazbērniem.

Tiek klāts kopīgs galds gan jaunajai, gan vecākajai paaudzei. Tādā veidā bērniem tiek parādīts, ka viņi ir tik pat svarīgi kā pieaugušie. Arī viņi mācās pieklājīgi uzņemt ciemiņus.

Lielu ieguldījumu bērnu audzināšanā un izglītošanā dod vecmāmiņas un vectēvi. Vecmāmiņas pasakas bērni ļoti gaida. Bērni gaida arīvien jaunas un nedzirdētas pasakas. Pasaku lasīšana ir aizsākusies jau ļoti agrā vecumā. Tas ir īpašs pasaku rituāls.

Vēl viena no mūsu ģimenes tradīcijām - iešana pēc eglītes. Ejam visi kopā ar bērniem. Sameklējam visskaistāko eglīti, parasti izvēlamies lielu eglīti, līdz griestiem. Tikai ļoti sniegotos gados tas ir grūtāk izdarāms. Pie eglītes bērni atrod konfektes, ko nolīcis laikam rūķītis (kāds no pieaugušajiem). Katru gadu mainām eglītes noformējumu, pašu gatavoti dekori, arī seni vai nopirkti veikalā. Vēl gatavojam pašu ceptas piparkūkas, kas rotātas ar glazūru un dažādiem rakstiem.

Viens no nozīmīgiem notikumiem katru gadu ir kapusvētki. Tā ir reize, kad satiekas tuvāki un arī tālāki radi. Pēc kapiem visi pulcējamies kopā pie klāta galda, kas atkal ļauj visiem satikties. Atcerēties aizgājušos un stiprināt attiecības ar saviem tuvajiem, kas mums līdzās.

Arī jāņos visi pulcējas kopā. Tad ir ugunskurs, dziesmas un rotaļas. Kopā sagaidām saulītes rotāšanos.

Ir svarīgi dot bērniem pēc iespējas plašāku ieskatu kultūras dzīvē. Kopā ar bērniem apmeklējam koncertus, dažādus svētkus. Braucam kopīgi ekskursijās. Bērniem ļoti patīk.

Mūsu bērniem bija arī Bērnbības svētki, tā kā manā bērnbībā padomju laikos. Tika ieceltas krustmātes, krusttēvi, bērni tika izšūpoti šūpolēs, saņēma no krustvecākiem dāvanas. Galvenais - bērni ieguva vēl kādu cilvēku, kas viņus atbalsta - krustvecākus.

Tā kā dzīvojam laukos, ir daudz dažādi darbiņi. Bērni piedalās un palīdz daudzos darbos - malkas kraušanā, sēšanā un ravēšanā, zāles pļaušanā, ogu lasīšanā, mājas uzkopšanā. Strādājām visi kopā! Rudenī visi ejam sēnēs. Mežs patīk mums visiem. Bērniem mācām pazīt kokus, augus, sēnes. Kopīga ir sēņu tīrīšana.

Mēs pētām radu rakstus. Pamazām veidojam dzimtas koku. Bērniem ir svarīgi zināt savas saknes, savus radus, lepoties ar to, kas tu esi. Ļoti gribētu, lai bērni šo mantojumu papildina, saglabā un nodod tālāk saviem bērniem.

Esam laimīgi visi kopā!

2. Mājās vai bērnudārzā?

Mēs vecākiem bijām trīs bērni. Rīts mums sākās agri. Ģimenē visu izrunājām pie brokastu galda, lai vecāki zinātu, kad un cikos mēs būsim mājās, jo mobilo telefonu nebija. Lai būtu informācija, visu bija no rīta jāsarunā un jāvienojas.

Un vecāki mums uzticējās. Ģimenē mēs iemācījāmies rūpēties, mīlēt, sniegt palīdzību un atbalstu otram. Dalīties priekos un bēdās. Dalīties ar mantām, drēbēm.

Vasarās strādājām, palīdzot saimniecībā - kopt lopīņus, dārzā un arī mājas darbos. Lai nopelnītu naudu, gājām ravēt garas jo garas cukurbiešu vagas. Rudenī tās vajadzēja noraut un notīrīt, lai varētu nodot. Reizēm pačīkstējām, bet gājām un darījām. Karstākais laiks vasarā bija siena laiks. Tagad man tās ir vispatīkamākās atmiņas. Varēja braukt ar sienu vālotāju, kam priekšā iejūgts zirgs. Darbs šķūnī, sienu piemīdot, pusdienas siena plavā, aukstās bērzu sulas karstajā vasaras dienā.

Esmu liela ieguvēja, ka augu mājās, biju klāt visos notikumos.

Bērnudārzā, protams, bērni iemācās vērtīgas lietas. Bet es domāju, ka bērniem ir vajadzīga mamma, it īpaši, kad viņi ir mazi.

Tādēļ arī savus bērnus audzināju līdz četru gadu vecumam pati. Pēc manām domām, ir diezgan nežēlīgi, ja bērns pusotra gada vecumā jāpalaiž uz bērnudārzu. Domāju, tā ir vecāku pašu izvēle. Bērnu audzināšana nevienā laikā nav bijis viegls uzdevums. Tas ir liels darbs un atbildība. Šodien bērnam, bieži vien, tiek iedots telefons vai dators un miers ir mājās. Nav jānodarbojas, jāspēlējas ar viņu. Ir atrasts vieglākais variants. Man ir ļoti skumji uz to skatīties.

Toties es savus bērnus aicinu palīdzēt man it visos darbos un viņi man neatsaka. Mēs kopīgi darām darbus virtuvē, uzkopjam istabas. Te gan bērniem darbojas grafiks. Izdomājam aktivitātes, veidojam, spēlējam spēles.

Liels atbalsts bērnu audzināšanā ir tēvs. Ikdienā aizņemties dēļ mazāk, bet toties brīvdienas ir kopīgu darbu un pasākumu laiks.

Mēs ģimenē sargājam, rūpējamies un mīlam viens otru, jo mūsu bērni ir mūsu brīnums. Un dzīvība - tas tiešām ir lielākais brīnums pasaulē, tādēļ to vajag sargāt visvairāk.

Latvijas pilotaktivitāte 2:

Kaldabruņas ciema grupas tēma “Daba un vides izglītība”

Grupas vadītāja **Solvita Kukle** ir biedrības “Ūdenszīmes” biedre. Daba ir biedrības darbības galvenā tēma – ir nodibināts Pļavas muzejs, izveidota filma “Pusnakts pļava”, tiek rīkots ikgadējais Siena skulptūru festivāls.

Grupā 10 dalībnieki – organizācijas biedri un ciema ļaudis. Organizējot nodarbības, vadītāja ne tikai testēja piedāvātos projekta vingrinājumus un to pielietošanas ieteikumus, bet arī tos papildināja ar saviem vingrinājumiem, izmantojot ēkas apkārtnē augošos augus.

“Stāsti ir mūsu bagātība. Tie mīt katrā no mums un gaida, kad nemanot tiks atklāti. Pateicoties šī projekta aktivitātēm, vairākas bagātības ir uzpeldējušas virspusē – stāsti sākuši savu ceļu.

Grupu nodarbībās laiks paskrēja nemanot. Šķiet tas bija pateicoties kopā sanākšanas priekam, interesantām aktivitātēm un tik pat interesantiem un neizmirstamiem stāstiem, kas plūda no dalībniekiem tik dabiski un nepiespiesti. Nodarbības atklāja, cik katrā dalībniekā ir neizmērojami daudz zināšanu par dabu, tautas tradīcijām vai vienkārši interesanti piedzīvojumi no dzīves. Tam visam ir nepieciešams tikai neliels iedrošinājums, lai stāsti kļūtu izstāstīti. Tas bija kā piedzīvojums. Sanākšana kopā un runāšana vienam ar otru šķita kā efektīva mācīšanās, jo katrs dalījās ar sev svarīgāko dzīves pieredzi un zināšanām. Un zināšanu tiešām ir daudz. Nu to ir vēl vairāk. Arī pēc mūsu tikšanās reizēm tas bija novērojams – dalībnieki ne tikai dalījās savās zināšanās par ārstniecības augiem, bet arī pēc nodarbībām pielietoja tās dzīvē. Viennozīmīgi, tas rada stāstu pievienoto vērtību.

Es ieteiktu katram reizi pa reizei sanākt kopā, lai vienkārši parunātu. Un dalītos. Un, ja iespējams, tad pielietojot kādu no šīm aktivitātēm, jo tas ir unikāls palīgs kā ar šķietami vienkāršām metodēm izdabūt bagātības – stāstus. Un tas viennozīmīgi ir tikai sākums, jo stāstiem nav beigu, kamēr vien būs kāds, kas tos klausās.”

Solvita Kukle

1. Aktivitāte “GALDS”

Aktivitāte piemērota nodarbību cikla uzsākšanai, jo, ņemot vērā latviešu noslēgto dabu, šie cilvēki nepulcēsies uz mācīšanos, izglītošanos, aptaujām vai semināriem. Taču – atnāks uz sarunām. Un labākās sarunas parasti norisinās pie galda.

Grupas vadītāja uzdevumi pirms tikšanās:

1. Atbilstoši konkrētajai tēmai izplānot galda „kompozīciju” un sagatavoties sarunas izvērsumam.
2. Informēt grupas dalībniekus par produktu/lietu, kas jāatnes līdz uz pirmo tikšanos. Nolūku atklāt nedrīkst! /*Katrs nes kaut ko līdzīgu – tiešā līdzdalība; nolūks nezina – intrīga, kas raisa papildus interesi/*
3. Tehniski sagatavot telpu, galdu, ap kuru sēžot, dalībnieki iespējami vairāk redz viens otru. Iegādāties papildus produktus, ja uzskata, ka tādi būs nepieciešami.

Aktivitātes norise:

Galds tiek klāts kopīgi, katrs no dalībniekiem izvēlas savu vietu, izkārto priekšmetus un produktus. Kad tas paveikts, seko iepazīšanās aplis. Taču – cilvēki iepazīstina ne tikai ar sevi, bet arī ar savu atnesto produktu/priekšmetu. Tas ir pirmais stāsts. Grupas vadītāja uzdevums ir panākt, lai stāsti neaprobežojas tikai ar trīs vārdiem.

Aktivitātes ieviešana nedaudz atšķirās no dotā apraksta. Aktivitāte sākās ar dalībnieku sapulcēšanos ap galdu. Tālāk grupai tika dots

uzdevums – kopā doties ārpus telpām un apkārtņē atrast kādu augu no apkārtesošās dabas. Kad tas izdarīts, grupa pulcējās atpakaļ telpās pie kopīgā galda. Tālāk katram dalībniekam bija jāiepazīstina pārējie ar savu izvēli un jāatbild uz jautājumu – kāpēc tieši šis augs ir šķīstis kā īstā izvēle? Vai tam ir kāds pamatojums, stāsts vai atmiņas?

Kā tika gaidīts, auga izvēle tiešām nav bijusi nejauša. Vai tā ir piparmētra, vai liepzieds, vai margrietiņa – katram augam ir kāds konkrēts iemesls – kāpēc tieši šis. Vienam tās ir atmiņas par bērnības mirkliem, kādam citam – tradīcijas, kas saistītas ar paņemto augu. Un konkrētie stāsti satuvina visus ap galdu sanākušos.

Tālāk ar atnestajiem augiem arī tika veidota galda kompozīcija, kas papildināja citu aktivitāšu gaitu.

Novērojumi:

- I. Aktivitāte satuvina grupu, jo dalībnieki dalās ne tikai savās zināšanās, bet arī personiskajos stāstos
- II. Atnestais/izvēlētais priekšmets daudz pasaka par cilvēka personību, tāpēc attiecīgi atnestajam priekšmetam/augam ir iespēja pielāgot individuālākus jautājumus, kas mudinātu uz stāstiem.

Dalībnieku stāsti

1.

9 liepu lapiņas nospiež grāmatā un atstāj, līdz tās ir sakaltušas. Kad tas darīts, ņem un liek pie sāpošās vietas, piemēram, auss.

2.

Lupstājam ir bērnības smarža. Tas auga aiz loga. Kad tika mazgātas grīdas, to vajadzēja graizīt un izkaisīt pa istabu – lai kaitēkļu nav. Tā bija kā svēta lieta ar īpašām sajūtām. Tāpēc vasaras vēl joprojām smaržo pēc lupstāja. Tā ir bagātība no dabas. Nav nepieciešami aerosoli, bet pietiek ar sagrieztu lupstāju. Vispirms meklē palīdzību pie dabas ne pie skatloga!

3.

Smilga – skaista un trausla no skata. No tās var atdzerties ne tikai garīgi, bet arī no lāsītēm, kas sakrājas to galos. Tā kā mans bērns ir ar sarežģījumiem, tad es mēdzu viņu aizsūtīt uz pļavu un viņš man atnesa smilgas. Un kad viņš ir nemierīgs, arī tad viņu var sūtīt pļavā pēc smilgām. Kad mājās bija nedienas vai vienkārši grūti, mēs devāmies lasīt smilgas. Kā lūgšanu. Un atnākot viss jau bija norimis. Augs, kas līdzsvaro.

4.

Ap māju aug tikai tie augi, kas nepieciešams mājas iemītniekiem. Piemēram, agrāk, kad māte vēl bija dzīva, ap māju auga daudz “strutenes”. Kad viņa nomira, visas pazuda.

2. Aktivitāte “ĀBOLS”

Grupas vadītāja uzdevums pirms tikšanās:

Katram dalībniekam tiek sagatavotas divas kartītes – viena ar ābola aprakstu, otra – ar attēlu. Vadītājs sagādā arī ābolus – katram dalībniekam pa vienam. Galvenokārt, vadītājs sagatavojas tēmas izvēsumam.

Aktivitātes norise:

Katram dalībniekam tiek izdalītas abas kartītes (āboli paliek groziņā). Kartītes tiek atklātas pakāpeniski – sākotnēji tikai ar tausti; konstatējam, ka, lietojot tausti, gan teksts, gan attēls ir pilnīgi vienādi. Tad tiek atklāta teksta kartīte – kāds no grupas to nolasa. Seko attēla kartītes – nākamais grupas dalībnieks apraksta tajā redzamo; ja nepieciešams, stāstu papildina grupas vadītājs. Jautājums – vai no attēla secinājāt kaut ko jaunu, to, kas nebija ietverts tekstā? Vai iespāids par objektu ir pilnīgāks? Nākamais solis – katram dalībniekam tiek iedots ābols. Šeit gan jārunā katram grupas dalībniekam, pastāstot, ko iespējams uzzināt par objektu no teksta, attēla un paša objekta – kādas maņas parādās papildus? Tauste, smarža, arī garša. Vērojums – krāsu toni, forma, tās atšķirības. Vai iespējams pateikt, no kurienes ir ābols?

Aktivitātes ieviešanā tika veiktas nelielas izmaiņas. Tā tika pielāgota turpmākajām sarunām, tāpēc kā galvenais objekts netika izvēlēts ābols, bet dažādi pļavā sastopami ārstnieciski augi. Pirms nodarbības tika sagatavotas kartītes, kam vienā pusē bija auga attēls, bet otrā – apraksts un pielietojums. Kā arī vairākumam augu bija pieejami uzskatāmi materiāli uz galda. Katrs grupas dalībnieks paņēma vairākas kartītes, sākumā rūpīgi aplūkoja bildi, lai izdarītu secinājumus par attēlā redzēto. Tālāk skaļi nolasīja pievienoto kartītes aprakstu. Tad izdarīja secinājumus par minēto tekstā un dalījās savā pieredzē, pārdzīvojumos vai pielietojumā ārstnieciskos nolūkos. Pēc tam pievienojās arī citi grupas biedri, kam bija zināms kāds īpašs stāsts par attiecīgo augu.

Sarunās tika secināts, ka lielākā daļa no grupas zināšanas par augiem ir ieguvuši ne no skolām, bet no ģimenes tradīcijām vai pārmantojuši no vecvecākiem – ieguvuši no paaudzes paaudzē. Kā arī zināšanas par augu pielietojumu iegūtas ikdienā pat bērnam esot.

Tā sarunas turpinājās, līdz tika apspriests katrs augs un daļa arī aplūkota un salīdzināta attēlā ar uz galda esošo. Pēc šīs aktivitātes

varēja secināt, kura no maņām vairāk attiecināma katrai personai augu izzināšanas procesā. Katram tā ir citādāka. Kādam spilgtākie iespaidi raisās tieši no auga vizuālā izskata, tas šķiet būtiskākais izzināšanas procesā, turpretī citiem svarīgākais ir pārdzīvojums vai sajūtas, kas saistās ar augu. Vēl kādam tā ir tieši smarža, kas spēj aizvest tālās atmiņās.

Vērojumi

Aktivitāte ir pietiekami padevīga, lai tiktu pielāgota dažādām grupu tematikām. Nedaudz pamainot centrālo objektu, iespējams panākt to pašu sarunas ievirzi vai vēlamos secinājumus.

Dalībnieku stāsti:

1.

Pēc piektās klases nācās atstrādāt darbus. Mani aizsūtīja uz mežniecību Tadenavā. Mūs visus atstāja vienus. Es uzkāpu uz šķūņa jumta. Bet tikt atpakaļ nebija tik viegli kā gaidīts. Jumtam bija pārāk liels slīpums, tāpēc sāku šļūkt nost no jumta uz dibenu. Un tieši zem jumta slēpās daudz nātres. Tā nu viņas sagaidīja manu piezemēšanos. Šļūkšanas dzelošās sekas jutās pat pēc stundas.

2.

Lai mazgātu matus, nav nepieciešami nekādi ķīmiskie līdzekļi, der arī materiāli no dabas. Piemēram kalmes un dadžu saknes. Manai mammai ir jau 40 gadi un viņai ir skaisti, gari mati. Aug un aug, pat pēc regulāras griešanas. Un viss pateicoties dabai.

3.

Kad ievācos mājās, sataisīju matračus no papardēm. Visa mājas priekša bija ar viņām. Un galva – kā tad nesāp – sāp! Jau no tās čaukstēšanas vien!

4.

Pie upītes auga raudošais bērzs. Ar laiku to nācās nozāgēt tā vecuma dēļ. Kad tas notika, pati braucot uz Jēkabpiliņu ceļu noraudāju.

5.

Kaimiņienei ir vairāki kaķi, kas katru vakaru gaida pienu. Kad tiem ielej mazāk, tie traki brēc, bet kad ielej vairāk, piens paliek pāri. Piena žel. Tāpēc mīļā miera labad kaimiņiene pēc slaukšanas atstāj spainīti kaķiem, lai tie atdzeras, un tikai tad nesa tālāk.

6.

Ežu māte piecus gadus dzīvoja zem piena rampas. Katru vakaru viņa gaida, kad viņai iedos pienu. Bet kad nedeļa, vai iedeļa par vēlu, tā iekoda kājā vai pukstēja, izrādot neapmierinātību.

7.

Vācijā policija un vetārsti glāba divus ežus, kas pēc kādas cilvēku ballītes bija izdzēruši pārsistā pudelē atstātu olu liķieri.

8.

Vīgrīzes ir augs, kas nomierina ķermeni. Es meitiņu peldināju vīgrīžu vanniņās, lai muskuļi nebūtu tik savilkti. Ūdens bija ļoti brūns no visām vīgrīzēm. Mājiņa maziņa un ūdens uz plīts vārīts. Tāpēc visa māja smaržoja pēc viņām.

3. Aktivitāte “Pabeidz teikumus!”

“Vienīgā grāmata, kurā katra lapaspuse ir dziļas gudrības pilna, ir daba.”

(Johans Volfgangs Gēte)

Mācību grupai lūdz pabeigt teikumu – citāts tiek izdalīts bez pēdējā vārda. Nonākot līdz Gētes domai, tiek raisīta diskusija – kādēļ viņš minējis tieši dabu? Aktivitāte liek paust savu viedokli, kā arī akcentē izraudzītās apmācību tēmas nozīmīgumu.

Grupai tika izdalītas kartītes ar nepabeigtu citātu, ļaujot katram dalībniekam ierakstīt savas domas. Rezultātā ne visas atbildes bija kā sākotnēji iecerēts. Lielākoties atbildēs dominēja tādi vārdi kā dzīve un daba, bet bija sastopami arī enciklopēdija, vēstures grāmata, cilvēka sirds un dvēsele. Tas atainoja grupas dalībnieku dažādo uztveri un domāšanu. Pēc īstā iztrūkstošā vārda atklāšanas grupā raisījās diskusija un atklāsme par to, cik tiešām daba ir nozīmīga un pilna ar informāciju. Dalībnieki secināja, ka daba tiešām pasaka visu priekšā. Tā ir jāpēta, jo tad tā visu pateiks priekšā. Tālāk dalībnieki sāka dalīties savā pieredzē ar ikdienā izmantotajām dabas pētišanas metodēm, piemēram laika prognozēšanā.

Vērojumi un secinājumi:

1. Aktivitāte ļoti vieglā veidā dalībniekiem ļauj nonākt pie vēlamajiem secinājumiem par dabas nozīmīgumu.
2. Citātu nepieciešams izdalīt uz lapiņām, lai katrs dalībnieks ieraksta savas domas un tad nolasa, pretējā gadījumā kopīgi saucot šķietami pareizo variantu, citi, ne tik aktīvie grupas dalībnieki pielāgosies nosauktajam vārdam, neiesaistoties paši.

Dalībnieka stāsts:

Daži cilvēki uztraucas – līs vai nelīs? Mums būtu jāpaļaujas tam, kas nāks. Jāpieņem pasaule tāda, kādā tā ir. To nevar mainīt. Viss notiek pēc Dieva gribas.

4. Aktivitāte “Briesmu stāsts/ emociju stāsts”

Atklāj tēmas nozīmi – kādēļ mums būtu jāmācās vairāk par dabu? Kā šīs zināšanas uzlabos mūsu dzīvi?

1.stāsts

Šis pavasaris atnāca ar ziemējiem raksturīgo straujumu un spožumu – sniegs pazuda pāris dienās, vakara gaisā virmoja ne ar ko nesajaucamā pavasara zemes smarža. Šķiet, pat novakara dūmaka izelpoja dzīvības spēku. Sandras dārzā sniegpulkstenīši bija jau noziedējuši, un nu rūpīgi koptās dobes rotājās krokusos un narcisēs. Arī tulpes, šķiet, bija labi pārziemojušas, un tur savs nopelns noteikti piešķirams saimnieces rūpībai. Nomazgājusi mājas logus un pēdējos ziemas putekļus izstūmusi pa durvīm, Sandra pamanīja pieliekamajā grillu(gaļas cepamās restes). Nu gan! Siltajam gadalaikam tik nepieciešamā lieta rudenī iestumta iekšā netīra un nokvēpusi, kā tīst apkaunojums saimniecei un sētai! Kamēr diena vēl gaiša, jāķeras klāt arī tam. Un tik netīra lieta noteikti pieprasa labu tīrīšanas līdzekli. Padārgs jau tas ir, bet – neiesim taču skopoties! Grills tika izvilks pagalmā, kārtīgi noberts, un ūdens ar mazgājamo līdzekli izliets turpat mauriņā. Pricīgi, vai ne? Protams, taču – tai mauriņa laukumā, kur tikko izliets mazgājamais ūdens, no zemes gluži vai izsprāga.....slietas. Divdesmit, trīsdesmit vai vairāk. Un visas, krampjaini locīdamās, gaišajā pavasara pēcpusdienā mira.

(Pilnīgi patiess stāsts. No dzīves. Ar vēlējumu: „Varbūt kaut kur noderēs, lai citiem pastāstītu, cik briesmīgas ķīmikālijas tagad ražo! Vai tad man bija grūti iemērt iepriekš un ar sodu izmazgāt?” Dāvinātājas vārds gan mainīts.)

Grupai tika nolasīts stāsts. Pēc stāsta tika uzklauti dalībnieku secinājumi par dzirdēto. Pēc tam uzdoti jautājumi, vai kāds nav sastapies ar līdzīgu pieredzi un vai ir dabai saudzīgākas metodes, ko mēs varam pielietot ikdienā. Sarunu rezultātā atklājās, ka tiešām tādas metodes eksistē un daži grupas dalībnieki tās pat pielieto. Piemēram, netīru katlu vai grillu tīrīšanai efektīvāk un dabai saudzīgāk būtu tīrot ar pelniem, sodu vai smilti.

Vērojumi un secinājumi:

Aktivitāte ne tikai sniedz emocionālu pieredzes stāstu, bet mudina dalībniekus dalīties savā pieredzē, vienlaicīgi satuvinot apkārtesošos un sniedzot jaunas zināšanas par videi saudzīgākām metodēm. Palīdz visiem secināt, cik daudz mēs varam viens no otra mācīties.

Dalībnieka stāsts:

Tīrīšanai es izmantoju smiltis un pelnus. Tie ir gana efektīvi un nav kaitīgi dabai. Der arī soda.

2. stāsts

Lauciņu ģimenei piederēja maza zemnieku saimniecība – pāris pamitras pļavas, krūmu ielociņš un zemes pleķītis dārzam. Vairāk arī nevajadzēja, jo abi pieaugušie strādāja pilsētā, un vistu saimi, suni, kaķus un aitas bērniem par prieku pieskatīja vecmāte. Nopietnāku saimniekošanu attīstīt arī nebūtu iespējams, jo kaimiņos esošas saimniecības visu izmantojamo zemi apstrādāja nopietni un intensīvi – vienu gadu tur auga kvieši, citogad – mieži. Vienlaidus labības jūra līdz pamalei, kur te paplašināsies? Viens īpašs mīlulis ģimenei gan bija – baltkrēpjains ponijs ar aizkustinoši pinkainām kājām. Vasara šai gadā jau sliecās uz nogali, un Lauciņu saimniecību ieskaujošie rapšu lauki ziedot saldi smaržoja. Un zāle tieši kaimiņu lauka tuvumā noteikti ir sulīgāka. Acīmredzot, tā bija nospriedis ponijs. Taču iepriekšējā dienā veselīgo un apaļo dzīvnieciņu vecmāte no rīta kūti atrada knapi elpojam...Māte pieturēja bērnus istabā uz ilgākām brokastīm, un tēvs steidzās pēc ciema veterinārārsta. Dakteris ponijam palīdzēt vairs nevarēja – smaga saindēšanās. „Vai jūsu kaimiņi vakardien rapsi migloja?”. Esot gan miglots, tas jau regulāri notiek. Tagad ražas laiks tuvojas, un miglo ar spēcīgu raundapa(glifosāta)devu, lai ātrāk nogatavojas. „Nu, lūk, tas arī ir viņa nāves cēlonis,” teica veterinārārsts.

(Pārstāsts no preses publikācijas www.delfi.lv, 2013. gads)

Grupai tika nolasīts stāsts. Gluži kā pēc iepriekšējā briesmu stāsta/emociju stāsta tika uzklauti dalībnieku secinājumi par dzirdēto. Pēc tam uzdoti jautājumi, vai kāds nav sastapies ar līdzīgu pieredzi. Sarunu rezultātā atklājās, ka lielākā daļa dalībnieku ir saskārušies ar līdzīgu pieredzi. Cieš no kaimiņu saimniecību kaitīgās ietekmes – īpaši no miglošanas. Tāpēc grupas dalībnieks dalījās pieredzē, kā sadzīvot ar intensīvo lauksaimniecību, kas atrodas kaimiņos – saimnieki informē par laikiem, kad tiks migloti lauki, lai ģimene varētu neuzturēties mājās attiecīgajā laikā. Tomēr tas nemaina faktu, ka kaitīgās vielas nonāk mums apkārt, tā rezultātā ciešam mēs visi. Kaitīgās vielas uzņemot pat ar šķietami nekaitīgām barības vielām – tējām vai maizi. Stāsts veicināja grupas dalībniekus dalīties pieredzē ar videi nekaitīgām metodēm, ko izmantot piemājas saimniecībā.

Vērojumi un secinājumi:

1. Aktivitāte ne tikai sniedz emocionālu pieredzes stāstu, bet mudina dalībniekus dalīties savā pieredzē, vienlaicīgi satuvinot apkārtesošos un sniedzot jaunas zināšanas par videi saudzīgākām metodēm.

2. Emocionālie stāsti satuvina grupas dalībniekus un vairo jaunus pieredzes stāstus.

Dalībnieku stāsti:

1.

Saulgriežu vakaru varētu sākt svinēt kā agrāk – Kaldabruņas pilskalnā. Tādas īstas zaļumballes. Agrāk tur tiešām bija labi jāņi. Tur bija ugunskurs, dzīvā mūzika. Agrāk uz katra paugura kāds svinēja. Varēja manīt uguns kursus un dzirdēt svinēšanu. Bet pilskalnā tomēr bija vairāk svinēšanas. Tur parasti vai nu bija pūtējinstrumenti vai kāds akordeons. Līksme un prieki.

Ingrīda

2.

Es vienreiz tālos jaunības gados gāju pie draudzenes uz dzimšanas dienu. Devos caur rudziem vai kviešiem. Kāpēc negāju pa ceļu? Ak, tur taisnāks bija. Pa ceļu bija kādi trīs kilometri. Bet caur rudziem tikai kāds viens. Bet tur mani gaidīja pārsteigums – melnplauka. Ak.. Un es biju uzvilksī skaistu, gaišu kleitu. Izlīdu ārā... visa mana gaišā kleita, visas kājas MELNAS. Un ūdens ne pilītes nekur nav. Domāju – ko lai dara? Tāda taču nevaru iet. Un ko – gāju pa ceļu atpakaļ mājās. Atpakaļ pa īsāko ceļu vairs negāju. Draudzene gaidīja mani vienīgo un es neaizgāju... Tā viņa mani gaidīja līdz pat nākamajai dienai, kad nomazgājusies gāju ceļu vēlreiz. Īsāko ceļu vairs nevēlējos doties.

Taņa

3.

Bērnībā mums stāstīja, ka lai manītu papardes ziedu zem tām nepieciešams paklāt jaunu, baltu, nekad vēl nelietotu audumu. Vēlams pašastu protams. Un par cik mums pašiem tādu nekad nebija, bērnībā mēs ļoti pieskatījām papardes – zied vai nezied. Nezied vienu gadu, mēs nospriedām, ka redz tās nav īstās. Nu tad iesim pie tām otrām, kuras tad varbūt ziedēs. Mm, bet atkal nekā. Ak, bet tās taču dārzā, tātad ir jāiet uz mežu un tas mežs ir takā krietni tālu. Un tad droši vien atkal nav īstais brīdis. Un tad jau kaut kā tā dziļā interese pazuda.

Leva

4.

Bet vispār papardei tomēr ir maģiskas spējas. Man ar nekad nebija mājās papardes. Kad es uzzināju par viņu maģisko spēku, aizgāju uz mežu, atnesu papardes un iestādīju. Un viņa tik skaisti saauga. Un nu pasargā arī mani no visiem ļaunumiem. Kad nākas sajusties grūti, es aizeju pie viņas un paliek vieglāk. Ļoti laba sajūta paliek. Bet būtībā katram pašam no sevis šiem augiem jāpiedēvē spējas. Ko katram vajag, to viņš arī gūs. Tā man liekas, nezinu kā ir citiem. Bet paparde, manuprāt, ir visstiprākais un maģiskākais augs. To man arī no sen seniem laikiem un paaudžu paaudzēs ir teikuši.

Un jaunībā – skolas gados gājām uz mežu papardes ziedu meklēt. Eju, eju... Tumšs paliek... Skatos un ieraugu tādu gaismiņu. Uzreiz šķiet – tur taču zied papardes zieds! Pieeju tuvāk – nekāds zieds – mazs jāņtārpiņš. Tik skaisti mirdzēja. Bet no papardes zieda nekā. Bet varbūt arī tas ir tas zieds.

Gundega

Saukas grupas temats "Attēli un fotogrāfijas"

Saukas grupas vadītāja **Velta Lāce** ir Saukas bibliotēkas bibliotekāre. Bibliotēka ir vieta, kuru kā sarunu un pasākumu norises vietu īpaši ir iecienījuši ciema seniori. Tradicionāli ciema ļaudis sanāk kopā, lai atcerētos latviešu fotogrāfijas tēvu Bucleru un slaveno komponistu Arvīdu Žilinski, kuriem Sauka ir dzimtā vieta.

Šī projekta nodarbībās grupas dalībnieki testēja piedāvātās aktivitātes par attēlu un fotogrāfiju izmantošanu kā stimulu un pamudinājumu stāsta uzsākšanai.

"Grupas dalībnieki ir seniori, kuri vēlas dalīties savos stāstos par dzīvē pieredzēto. Viņu lielākais ieguvums – kopīgie stāsti un sarunas. Arī ikdienā stāstniecības metode ir liels palīgs bibliotekāriem viņu darbā ar lasītājiem. Tā palīdz arī, vācot novadpētniecības materiālus, rosinot lasītāju interesi par tekošajiem un vēstures notikumiem. Vēl jo vairāk, stāstot, katrs var justies vajadzīgs un vērtīgs."

Velta Lāce

Saukas grupas dalībnieka stāsts Mans vectēvs

"Ozolkalni"- dzimtās mājas Susējas upes krastā. Te aizritējusi mana bērnība. Ir skaista vasaras pēcpusdiena, saule ripo pa zemes virsu un siltais maigais vējš atnes pieneņu un pļavas rūgtenu smaržu.

Es riņķoju pa pagalma zaļo mauriņu u priecājos par to skaistumu, ko Dievs man devis.

Uz beņķa (sola) saulītē klusi izlaidies murrā lielais, pelēkais runcis.

Turpat pa pagalmu, skaļi gaviļēdams, gailis uzmana savu saimi. It kā visus uzraudzīdams turpat pie lieveņa guļ suņuks Pogjis. Ir tāds klusums un miers, kad var dzirdēt pat mazāko troksnīti, tikai vecaistēvs griež un gatavo jaunus zarus siena grābekļiem. "Skuķi, nāc palīgā!"-viņš skaļi iesaucās. Es pieskrienu pie vectēva, un ar mazu āmurīti sāku dzīt siekstā sagatavotos zarus. Pabeiguši šo darbu, ķērāmieš pie nākošā. Tagad jālāpa ķerbeles (grozi), lai rudenī būtu kur lasīt kartupeļus. Jāpin arī jauni, bet vispirms jāsapagādā materiāls, jāiet uz mežu jāsgriež klūgas pīšanai. Tas ir vesels piedzīvojums! Mežā vectēvs liek atpažīt putnu balsis, sēnes, dažādus ārstniecības augus.

Vectēvam bija zelta rokas, nebija tāda darba ko viņš neprastu, viņš allaž kaut ko meistaroja. Kopā ar vectēvu izgatavojām lielu spēļu mašīnu no koka, ar kuru varēju braukt es un vēl ielikt lielo kaķi iekšā.

Mans vectēvs bija liela auguma, kalsns ar ūsām, labsirdīgām acīm un mīlošu sirdi. Viņa smaidā patika raudzīties, jo baltie zobi bija kā pērlītes. Neskatoties uz cienjamo vecumu(96 gadi) visi zobiņi bija vietā.

Brīvajos brīžos vectēvs lasīja Bībeli un man bija jāklusās, bet kad man tas apnika klusu uz pirkstu galiem aizlavījos prom... Bieži mēs sarunājāmies par dzīvi, dažādiem piedzīvojumiem.

Vecaistēvs neslimoja. Bet vienreiz bija noķēris klepu. Kad mēs ar mammu gājām uz pļavu sienu grābt viņš paprasīja zāles. Mamma nolika mazu papīra kastīti, kurā bija 10 tabletes. Kad atgriezāmies no pļavas, vecaistēvs mūs sagaidīja pagalmā. Viņš smaidot teica: "Bija gan tās zāles labas. Es izdzēru visas un klepus uzreiz pārgāja".

Kādu dienu vectēvs teica: "Laikam pienācis laiks sev mūža māju uztaisīt." Viņš mērīja, zāģēja, līmēja, grieza un nagloja. Uztaisīja zārku un nokrāsoja. Uznesām to klētsaugšā un nolikām. Mēs ar brāli spēlējot paslēpes bieži tur paslēpāmies.

Man pienāca skolas laiks. Bija rudens, kad vēlu vakarā atbraucu

no skolas ar lielu kartupeļu grozu pie rokas, kuru gribēju parādīt vectēvam...

Mamma mani sagaidīja pie klētiņas ar lukturi rokā. Viņa atvēra klētiņas durvis un mēs iegājām iekšā. Tur- savā mūža mājā liels, kluss un mierīgs gulēja mans padomdevējs, mans domubiedrs, mans sargs- mans vecaistēvs.

Irma Šmite

Aknīstes grupas temats “Dzīvošana pierobežā”

Aknīstes grupā piedalījās vietējās tradīcijas kopas “Čukurs” dalībnieki un tās vadītāja **Daina Miezāne**, kam ir Aknīstes Folkloras festivālu ilggadējas organizatores pieredze. Festivāls vienoja Latvijas un Lietuvas sēļu folkloras grupas.

Vienā no nodarbībām grupas dalībnieki salīdzināja, kā smeķē tradicionālie cepelīni, kuri gatavoti latviešu un lietuviešu gaumē. Līdzīgi, bet tomēr atšķirīgi. Tāpat kā abās robežaspusēs dzīvojošo tautu tradīcijas un dzīves uztvere.

“Seminārā mūsu tradīju kopas dalībniekiem bija iespēja dalīties savās izjūtās par abu tautību tradīciju un sadzīves īpatnībām, testējot piedāvātās stāstniecības aktivitātes. Radās ierosinājums – turpmāk katru tradīciju kopas mēģinājumu uzsākt ar stāstniecības elementu – dalībnieku stāstījumu par nedēļā piedzīvoto.”

Daina Miezāne

Aknīstes grupas dalībnieka stāsts Cepelīni latviešu un lietuviešu gaumē.

Aknīstes tirdziņā satikās divas senas draudzenes – latviete Erna un lietuviete Dangole no Jodupes. Sen nebija tikušās, jo viena dzīvo Latvijā, otra Lietuvā. Pēc vārda kabatā nebija jāmeklē ne vienai, ne otrai. Vārds pa vārdam, nonāca arī pie ēdieniem. Aprunāts tika ēdiens, ko Latvijā sauc par cepelīniem, bet Lietuvā par cepeļinai. Izrādās, ka Lietuvā tas esot nacionālais ēdiens, to pasniedzot pat karaļiem.

Stāvu netālu no viņām, sak, vērts ieklausīties. Lietuviete klāsta savu recepti. Sarīvētus kartupeļus pamatīgi nospiež un veido olai līdzīgas apaļas bumbas, kuras pildītas ar kotlešu gaļu. Liek vārīt sālsūdenī uz nelielas uguns, līdz bumbas ir gatavas. Pasniedz ar dažādām mērcēm. Iecienītākā esot sviesta un krējuma mērce, ko bagātīgi pārlej cepelīniem.

“Pie mums Sēlijā cepelīnus mēdz saukt arī par kumeļa olām”, savu recepti klāsta latviete. “Cepelīnu pamatmasas sagatave tāda pati, tikai pildījumam izmanto ar olu, ķimenēm un cieti sajauktu biezpienu. Veido plakanus plācenišus un apcep uz pannas brūnus, tad liek sautēties sālsūdenī, kuram pievienots sviests. Kad cepelīni gatavi, tos pārlej ar atsevišķi gatavotu žāvēta speķa mērci, vēl mazliet pasutina un pasniedz tos ar skābu krējumu”.

Ej nu sažini, kuri cepelīni garšīgāki. Nolēmu pagatavot abus un uzciņāt tradīciju kopas “Čukurs” dalībniekus. Visi cepelīni tika atzīti par labiem esam. Bija ļoti garšīgi. Paldies saimniecēm Nellijai un Ievai. Pamēģini arī tu!

Aija Arbidāne

Mežāres ciema grupas tēma “Reliģiju daudzveidība”

Grupas vadītāja ir Mežāres pagasta pārvaldniece *Nadežda Mitrofanova*. Viņa ir vecticībniece. Mežāre ir viena no tām vietām, kur dzīvo vecticībnieki, kuri Latvijā ieragās 17.gadsimta beigās, bēgot no pret šo ticību un tās piekritējiem vērstajām represijām Krievijā. Mūsdienās pagastā dzīvo vairāku ticību pārstāvji. Grupas dalībnieki dalījās savā dzīves pieredzē par dažādo ticību izpausmēm sadzīvē, to lomu cilvēku attiecībās.

Mežāres grupas dalībnieka stāsts Divu konfesiju satikšanās vienā ģimenē

Kad Sandra un Edvīns gatavojās laulāties, viņi jau bija nolēmuši, kuras konfesijas ticībā to darīs un kurā audzinās savus bērnus. Edvīns no savas bērnības atcerējās stingro katoļu baznīcu, bija pieradis pie krāšņajām baznīcu telpām, svētsvinīgajiem dievkalpojumiem, tradīcijām: gavēņiem, grēksūdzēm, ideoloģijas.

Liels bija viņa pārsteigums, kad kopā ar Sandru pirmo reizi aizgāja uz luterāņu baznīcu. Sandra jau vairākus gadus gāja uz to, bija pieņēmusi kristīgo ticību luterāņu draudzē, bija tajā kristīta jau apzinātā vecumā, iesvētīta pavisam nesen. Baznīca Edvīnam likās noplukusi – ne zelta izcilību, ne krāšņu vitrāžu, vienkāršība, pat askētisms. Edvīns toreiz pat pajokoja, ka laikam draudze tāda nabadzīga, maz ziedo. Sandra paskaidroja, ka luterāņiem svarīgākas ir tieši lūgšanas, ne krāšņums telpā, kur to dara. Baznīcas lielākā telpu rota bija altāra bilde un daudz svaigu grieztu ziedu tai apkārt.

Edvīns Sandras teikto saprata savā otrajā vai trešajā baznīcas apmeklējumā, kad mācītājs - jauns, nesen iesvētīts mācītāja kārtā pūsis, savai draudzei no vienkāršas koka kanceles bez rotājumiem teica, ka īstena kristieša labākās īpašības ir pieticība, pazemība un cēlsirdība. To pašu bija teicis arī katoļu mācītājs no kanceles, kas bagātīgi izrotāta ar kokgriezumiem, rotātiem ar zeltu, no bagātīgā baznīcas loga vitrāžas daudzkrāsainu gaismas staru apspīdēts.

Edvīns saprata, ka viņam tuvāka ir tāda ticība, kas gan savās dogmās, gan izpausmēs runā vienu, kas ļoti nopietni pieiet “Zelta telā” nepielūgšanas pantam Bībelē.

STĀSTNIECĪBAS RESURSI

Internetā ir simtiem stāstu un tos var viegli sameklēt, ievadot atsēgas vārdus savā valodā.

<http://www.tellatale.eu> stāstnieka Ričarda Martina mājas lapa ar stāstiem angļu un vācu valodā

<https://fairytalez.com> pasakas un leģendas angļu valodā

no Latvijas: <http://garamantas.lv>

no Polijas: <https://www.bajkowzakatek.eu>

no Slovākijas: <https://www.pohadky.org>

Stāstnieki un stāstniecības organizācijas

Eiropas līmenī:

Richard Martin – mājas lapa: <http://www.tellatale.eu> profesionāls stāstnieks un treneris.

Nell Phoenix - mājas lapa: <http://www.nellphoenix.co.uk> profesionāls stāstnieks.

Eiropas Stāstniecības Federācija - <http://www.fest-network.eu/>

mājas lapa <http://www.fest-network.eu/membership/members-new/members/> rodami Eiropas valstu organizāciju kontakti;

Latvijas Stāstnieku Asociācija - <http://stastnieki.mozello.lv/asociacija/> Organizē stāstniecības festivālus, pasākumus un projektus.

Polijā:

Małgorzata Litwinowicz - mājas lapa: <https://opowiadam.org>, e-pasts: gosia.litwinowicz@gmail.com

T: + 48 501165207, stāstniece, viena no Polijas Stāstnieku Apvienības "Studnia O" dibinātājām.

Studnia O. (The well O.) – <http://studnia.org/> Organizē stāstnieku pasākumus.

Slovākijā:

Miloš Kunkel – T: +421 (0)905 759645, e-pasts: ludoveremesla@gmail.com, amatieris/stāstnieks.

Stāstu Vakari (Story Nights) - <https://www.meetup.com/pl-PL/storynights>, starptautisks stāstnieku klubs Bratislavā.

Latvijā - pazīstamākie stāstnieki, stāstnieku treneri un organizatori:

Guntis Pakalns - strādā Latvijas Universitātes Literatūras, Folkloras un Mākslas institūta latviešu folkloras krātuvē, viens no stāstnieku kustības aizsācējiem Latvijā. Pēta un publicē tautas stāstījumus. Stāsta spoku stāstus, mūsdienu teikas, anekdotes u. c. Glabā pie sevis lielu daļu no Latvijas stāstnieku pasākumu ierakstu digitālā arhīva.

Var nolasīt ievadlekcijas par stāstniecību, vadīt praktiskās nodarbības un stāstnieku pasākums, rādīt stāstnieku video ierakstus, palīdzēt atrast informāciju un kontaktus.

1859@inbox.lv

https://commonstoriesofeurope.files.wordpress.com/2012/12/pakalns_storytelling_latvia_2011.pdf

Inita Šalkovska - dzīvo Auļukalnā, 2003. gada stāstnieku konkursu uzvarētāja (stāstnieku ķēniņiene), apzināti turpina darboties stāstniecībā – uzstājoties gan individuāli, gan kopā ar muzikantiem (folkloras kopa „Pērkonvīri”). Īpašie žanri: garas brīnumu pasakas, pašas piedzīvoti notikumi.

Var uzaicināt kā labu pasaku stāstītāju – vienatnē vai kopā ar mūziķiem. Arī pieredzes apmaiņai, jo vada stāstniecības apmācību nodarbības

initavilce@gmail.com

<https://www.facebook.com/Br%C4%ABnumpasaka-115415342466127/?fref=ts>

Liesma Lagzdīna, Kuldīgas stāstniece un gide, šis pilsētas iedzīvotāja piektajā paaudzē, zina vietējos stāstus, savas dzimtas stāstus, spoku stāstus, pasakas utt. Var stāstīt daudzas stundas no vietas, aktīvi piedalās stāstnieku projektos no 2006. gada.

Var droši uzaicināt, ja nepieciešama tradicionāla stāstniece, folkloras teicēja.

T. +371 25973429

Māra Mellēna - filozofe, ētikas speciāliste, 30 gadus vadu bērnu un jauniešu folkloras kustību Latvijā.

Liela pieredze neformālās izglītības projektos bērniem un pieaugušajiem, festivālu plānošanā un organizēšanā, Latvijas stāstnieku asociācijas valdes locekle.

Pieredzes apmaiņa, pasniedzēja nodarbībās, kontakti Latvijā u.c.

mara.mellena@inbox.lv

<https://www.facebook.com/mara.mellena.1>

Evija Maļkeviča - Vairākus gadus strādājusi UNESCO LNK, vada „Stāstu bibliotēku” projektu, organizē Latgales stāstnieku festivālu, Latvijas stāstnieku asociācijas valdes locekle un mājas lapas uzturētāja.

Pieredze, dažādas sadarbības iespējas.

evijamalkevica@inbox.lv

<http://stastnieki.mozello.lv/>, <https://www.youtube.com/watch?v=rYU9PGTcxo>

Ārija Klēvere - Ventspils, atraktīva vecākās paaudzes stāstniece, stāsta Ventspils dialektā.

Priekšnesums, dzīves pieredze, optimisms.

T. +371 20250167

Inguna Radziņa - Jūrmalas Dubultu bērnu bibliotēkas vadītāja, leļļu teātra režisore, talantīga stāstniece.

Var iemācīt izgatavot auduma lelles un izmantot tās stāstīšanā, mācīt stāstīšanu bērniem.

bizamz@inbox.lv

<http://dom.lndb.lv/data/obj/file/162400.pdf>

Igeta Gredzena - Pārventas bibliotēkas vadītāja Ventspilī, jau vairāk nekā 10 gadus reizi mēnesī pulcina vietējos iedzīvotājus uz stāstu pēcpusdienu. Pēc viņas piemēra arī citās bibliotēkās ir organizētas stāstnieku kopienas.

Vērtīga pieredze par vietējo iedzīvotāju stāstnieku kopienas izveidošanu un uzturēšanu.

igeta.gredzena@ventspils.lv, geta5@inbox.lv

<http://biblioteka.ventspils.lv/parventas-biblioteka/>

Agita Lapsa - Valmieras integrētās bibliotēkas galvenā bibliotekāre, organizējusi vairākas stāstnieku kopienas, pieredze stāstu vākšanā un stāstīšanā, piedalījies Vidzemes stāstnieku festivāla organizēšanā.

agita.lapsa@vcb.valmiera.lv

<https://www.youtube.com/watch?v=GUFXkznŽuUI>,

<http://www.madonna.lv/biblioteka/ui/aktualitates1?fu=read&id=2499>

Sanda Salmiņa - Cēsis, vēsturnieces un muzeju pedagoģes izglītība, pašlaik strādā Āraišu arheoloģiskajā parkā. Stāsta arī latviešu un Āfrikas pasakas.

Pieredzes apmaiņa, kopīga stāstīšana.

f.s.sanda@gmail.com

<https://www.facebook.com/sanda.salmina>,

<https://www.youtube.com/watch?v=fj7mDYifM9c>

Ina Celitāne - Kuldīga, Kurzemes stāstnieku festivāla „Ziv zup” organizētāja kopš 2007. gada, pieredze EU projektos, kontakti ar stāstniekiem Kurzemē.

Pieredzes apmaiņa, sadarbība.

inac@inbox.lv

<http://www.stastubibliotekas.com/st%C4%81stnieku-festiv%C4%81ls-%E2%80%9Eziv-zup%E2%80%9D-2015/>

Aelita Ramane - Pilsrundāles bibliotēkas vadītāja, Zemgales stāstnieku festivāla organizētāja, Latvijas stāstnieku asociācijas valdes locekle. Interesanta stāstniece.

Pieredze stāstnieku projektos, darbā ar vietējo kopienu un pieaugušo izglītību.

aelita.ramane@rundale.lv

<http://pilsrundalesbiblioteka.blogspot.com/>, <http://rundalesbiblio.blogspot.com/>,

<http://www.stastubibliotekas.com/>

Lauma Celma - Rīga, strādā pieaugušo izglītības, etniskās integrācijas un tamlīdzīgos projektos, dažreiz organizē stāstnieku kursus.

Pieredzes izmantošana, piedalīšanās stāstnieku apmācībā.

celma.lauma@gmail.com

<http://www.sadarbibasplatforma.lv/>, <http://www.rlb.lv/es-projekti/integracija-apmacibas>

Ivita Kalnozola-Kalsere - „pasaku ragana” – savās mājās Sēmē (netālu no Tukuma) organizē stāstu vakarus ģimenēm, vada vietējo teātri, skat. mājas lapā.

ivitakalkal@inbox.lv

<https://siksparnispazobele.wordpress.com/>

Solveiga Boicova - Vidzemes kultūras un mākslas biedrības "Haritas" valdes priekšsēdētāja, Vidzemes stāstnieku tīkla izveidotāja, vairāku starptautisku stāstniecības projektu organizētāja.

Dažāda veida pieredze starptautiskos pieaugušo izglītības projektos, kontakti Latvijā un ārzemēs.

solveigakb@inbox.lv, <http://haritas.lv/>

Inguna Žogota - Koknese, Piedaugavas novada bērnu folkloras kopu koordinatore, Kokneses ziņģes organizētāja.

ingunazog@inbox.lv

Anna Kārkle - Līvāni, folkloras kopas „Ceiruleits” ilggadīga vadītāja, Dienvidlatgales bērnu folkloras kopu koordinatore, sagatavo bērnus stāstnieku konkursiem.

Folkloras kopa var noderēt pasākumos. Vairāki viņas audzēkņi – labi stāstnieki.

ceiruleits@inbox.lv

<http://www.folklorasbiedriba.lv/kopas-ansambli/kopas/kopas-ansambli/spelmanu-kopa-skutelnieki/>

Vita Talla - Jēkabpils, Jēkabpils bērnu un jauniešu centra izglītības metodiķe, folkloras kopas „Raksti” vadītāja, Sēlijas novada bērnu folkloras kopu koordinatore.

vitat@inbox.lv

<http://www.kulturaskarte.lv/lv/nevalstiskas-organizacijas/selu-kulturas-biedriba>, <http://www.lrtv.lv/zinas/iedvesmas-stasts-vita-talla-1416>

Ruta Suseja - Rēzeknes pilsētas Centrālās bibliotēkas vadītājas vietniece. Pieredze dažādos stāstnieku projektos.

ruta.suseja@rezeknesbiblioteka.lv

<http://unesco.lv/latvijasdargumi/informacija-par-objektu/sadarbibas-tikli-objekti/stastu-bibliotekas-objekti/rezeknes-pilsetas-centrala-biblioteka/>

Arturs Bondars - Rēzeknes pilsētas Centrālā bibliotēka, pēdējos gados pārstāv šo bibliotēku stāstnieku projektos.

arturs_bondars@inbox.lv

Vilhelmīne Jakimova - Preiļu galvenās bibliotēkas Bērnu literatūras nodaļas vadītāja, Latgales stāstnieku festivāla organizētāja, atraktīvi stāsta latgaliešu dialektā.

bernub@inbox.lv

<http://kalnakopa.blogspot.com/2016/07/i-latgales-stastnieku-festivals.html>

Helēna Ērgle - bērnu un jauniešu folkloras kopas „Volyudzeite” vadītāja, folkloras kopas „Vecvārkava” dalībniece, talantīga stāstniece, jauno stāstnieku pedagoģe.

helena.ergle@inbox.lv

Aelita Punkstiņa - Ēveles pagasta bibliotēkas vadītāja, novadpētniece, atraktīva stāstniece.

Iespējams uzaicināt uz kopīgu stāstu vakaru.

aelita.punkstina@inbox.lv

Anete Karlsona - Rīga un Madona, Latvijas Universitātes Vēstures institūta vadošā pētniece, vairāku grāmatu par latviešu tautastēriem autore, augu krāsošanas speciāliste, stāsta stāstus Madonas puses dialektā.

anete.karlsona@gmail.com

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100000094730628&fref=ts>

Aldis Pūtelis - Rīga, strādā Latvijas Universitātes Literatūras, Folkloras un Mākslas institūta latviešu folkloras krātuvē. Daudzos stāstnieku projektos piedalījies kā atraktīvs tulkus uz/no angļu valodu, var tulkot arī rakstiski.

aldis.putelis@lulfmi.lv

<http://www.internationalfe14.com/storytelling/>

Dainis Platacis - Andrupenes tautas nama vadītājs, Andrupenes folkloras kopa "Sovaļņiķi" dalībnieks, atraktīvs stāstnieks, labs anekdošu zinātājs.

dainis.platacis@inbox.lv

<https://www.youtube.com/watch?v=9AžxRbpGHFM>

Kristīne Rulle - Aiviekstes pagasta bibliotēkas vadītāja, progresējoša stāstniece.

kristine.rulle@plavinas.lv

https://www.facebook.com/kristine.rulle.1?ref=br_rs

Līga Višņevska - Jēkabpils pilsētas bibliotēka.

jpb.info@zednet.lv

Ineta Grandāne - Pļaviņu novada bibliotēka.

ineta.grandane@gmail.com

Ingrīda Grūbe - Kokneses bibliotēka.

ingrida37@inbox.lv

Stāstniecības projekti:

Sheherazade - 1001 stories for Adult Learning – Grundtvig programmas projekts

<http://www.sheherazade.eu/>

Story Regions - Erasmus+ projekts - <http://www.storyregions.se>

Common Stories of Europe - Grundtvig mācību partnerību projekts - <https://commonstoriesofeurope.wordpress.com/>

Stāstniecības festivāli:

Belģijā

Starptautiskais stāstniecības festivāls - <https://www.alden-biesen.be/en/storytelling-castle/international-storytelling-festival>

Skotijā

Skotu starptautiskais stāstniecības festivāls - <https://www.sisf.org.uk/>

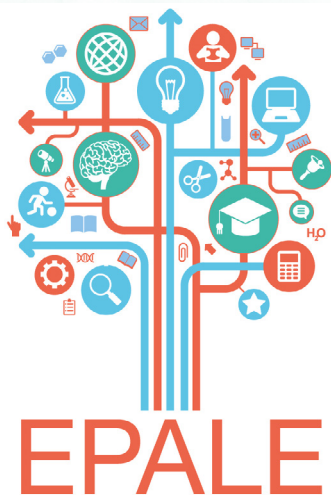
Polijā

Starptautiskais stāstniecības festivāls - <https://festivalopowiadania.org/english-2/>

EPALE – kas tā ir un kā to lietot

EPALE ir Eiropas Komisijas Izglītības, jaunatnes, sporta un kultūras ģenerāldirektorāta iniciatīva. Tā ir izveidota, lai sniegtu iespēju kopīgiem saturu, kas saistīts ar pieaugušo izglītību, tostarp ziņas, emuāra ierakstus, resursus un pasākumus.

EPALE pēc savas būtības ir kopiena. Kopienas dalībnieki var sazināties ar kolēģiem, kuri strādā pieaugušo izglītības jomā visā Eiropā, izmantojot tādas vietnes sniegtās iespējas kā forumi, prakses kopienas un komentēšana. Sadaļā “Tēmas” varat atrast rakstus un resursus par konkrētiem tematiem. Varat arī meklēt projektus un veidot kontaktus ar citiem speciālistiem, izmantojot partneru meklēšanas rīku.

Kāpēc reģistrēties?

- Sekojiet līdzi jaunākajiem politikas notikumiem pieaugušo izglītības jomā
- Uzziniet par jaunākajām tendencēm pieaugušo izglītībā
- Iegūstiet piekļuvi notikumiem, semināriem un pasākumiem visā Eiropā
- Aktīvi piedalieties Eiropas mēroga diskusijās
- Rakstiet komentārus emuārā
- Paziņojiet par savu pasākumu konkrētākai auditorijai
- Pieklūstiet saturiski bagātajam Resursu centram

EPALe kopienā ir iesaistīti 48408 dalībnieki

Kā iesaistīties EPALe?

EPALe saite: <https://ec.europa.eu/epale/>

APS TELL

Lai lido stāstu putns!